

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆ

ՀՐԱՏԱՐԱՊՈՒԹԻՒՆ ԿԻՆԿԻՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԵԱՆ

ԺԵ.

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՆՈՐ ՈՒԽՏԻ

ԿՐՕՆԻ ԴԱՍԱԳԻՐՔ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՑ ՆԻԿԵՆՃԻՈՑ ԿԻՐԱԿԱՆՈՐԵԱՑ
ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ ԳԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

ՊԱՏՐԱՍՏՈՑ

ԳՐԻԳՈՐ Ա. ՍԱՐԱՅԵԱՆ

1941

ՊԱՐԱՆ ԴՊՐԵԳԱՆՈՒՅ
ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԵԱՆ ԿԻՆԿԻՈՑ
ԱՆՔՈՒՐԱՑ - ԼԻՐԱԿԱՆ

22

u-25

23 SEP 2009

ԳՐԱԴԱՐԱՆ

Հ. ՊԵՐՊԵՐՆԱՆԻ

ԹԻԻ

53 SEP 5008

5 JUL 5013

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԵԱՆ

22
4-25

ԺԵ.

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՆՈՐ ՈՒԽՏԻ

ԿՐՕՆԻ ԴԱՍԱԳԻՐՔ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ԿԻՐԱԿՆՈՐԵԱՅ
ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

ՊԱՏՐԱՍՏԵՑ

ԳՐԻԳՈՐ Ա. ՍԱՐԱՖԵԱՆ

1940

ՏՊԱՐԱՆ ԴՊՐԵՎԱՆՈՒՑ

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԵԱՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ
ԱՆԹԻԼԻԱՍ - ԼԻՐԱՆԱՆ

[Handwritten signature in blue ink]

4 + 13

၁၉၄၇ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ

2019.11.16

ՀԱՅ ՆՈՐԱՀԱՍ ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ

**Լաթոյիկոսարանիս կնիքը չկրող
օրինակներ անվանւի են:**

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԻՒՆ. ԿԵԼԻԿՈՅ
ԿԹՈՍԱԿՈՆ ՍՈՍՆԵՂԱԳՈՐԴ,
ԱՅԹԻԽԱՍ - ԼԻՐԱՆԱՆ
1932

48308-24

Printed in Antelias, Lebanon.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԳՍՏ ԺԱՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅՍՏԱՆ

ՀԱՅՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԳՍՏ ԺԱՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

134

148

1274-91

34671-65

(44-90)

ᑭᑦᑭᑦ ᑭᑦᑭᑦ

Ք. Կարող էին
հրահանարել ու
հեռանալ թե

Երջանկայիչասակ Տ. Սահակ Բ. Կարող/կոս
Խապայեանի կեդրամութեան եւ իր հրահանաւն ու
սրբաստ կոնդակովը հաստատում՝ Կրիկիկոյ Թե-
մի Կիրակիօրեայ Դպրոցներու մեջ խիստ զգալի եր
դասաւորներու պակասը:

Լրացնելու համար սոյն պակասը Կիրակեօ-
ռայ Դպրոցներու հիմնադիր եւ Վերահստուց, Տիար
Լեւոն Զենեանի քախանձագիւն յիմուններուն վը-
րայ, մեր կողմէ գրի ստնուեցան երեք դասագրքեր,
«Պատմութիւն Հիւն Ռիւսի», «Պատմութիւն Նոր
Ռիւսի» եւ «Ս. Գրական Մեծ Դեմքեր»:

«Պատմութիւն Նոր Ռիւսի»ն երկրորդն է այդ երեք դասագրքերուն, առաջինը արդէն հրատարակելած է, իսկ երրորդը՝ շուտով յոյս կը տեսնուի:

Ասոնց նմոշները երբոր Կաթողիկոսարանի
Կոյրեկ կարդացուեցան Տեղապահ Գերշ. Տ. Պետրոս
Արքեպս. Սարաճեան, իր 1939, Դեկտ. 19 թուակիր
նամակին մեջ մեզի գրեց հետևեալը. «Ձեռագիր
դրանքերը պետէն, Կարդացինք և ըստ աշխատի յար-
ժար գործին և արդեն եղին անոնց հրատարակութեանը և
գործածութեանը Կէլ. Կիւղէ. Կէր. Ղալբանդեան մէջ»:

Արդ, մեծ հրճուամբ պիտի պատճառեք մեզի
 Տեսնե՞ք այն աշխատանքային օգտակարությունը հայ
 կնոջն առ անհատի թարգմանական վերելքի ցանկե-
 րուն մեզ:

Gr. U. U.

ՄԱՆՈՒԿ

Այսօրուան մանուկներն են մեր երկրին նա-
խասարին նախասարակները:

ՃԷՅՄՍ ԿԱՐՅԻԼՑ

Եկեղեցիին հիմնաքարը մանկան տուած կրօ-
նական դաստիարակութիւնն է:

ՍԹԻՎԸՆ ԹԻՆԿ

Երբ մանուկը կրնամք փրկել, աշխարհը արդէն
փրկուած է:

ԿՈՒՏԷԼ

Թող տուեք այդ մանր տղոցը որ ինծի զան եւ
նի արգիլե՛ք զանոնք:

ՅԻՍՈՒՍ

ԶԵԿՈՅՑ

Անհուն բերկրանքով կ'ողջունենք կրօնական
Մատենադարանի ժե. հատորին, «Պատմութիւն Նոր
Ուխտի» կրօնքի զասագրքին հրատարակութիւնը
մաքուր սպագրութեամբ և գեղեցիկ պատկերնե-
րով, որ կուգայ լրացնել Հայց. Եկեղեցւոյ կիրակ-
նօրեայ Դպրոցներու զգալի մէկ պէտքը թէ հոս և
թէ Ամերիկայ:

Վաղուց ծանօթ ըլլալով Տիար Դրիգոր Ա. Մա-
րափեանի մասնագիտական հմտութեան և Քրիս-
տոնէական ընտիր նկարագրին՝ յարմարագոյն ան-
ձը նկատեր էինք զինք, պատրաստելու սոյն զա-
սագիրքը և նախորդ ու յաջորդ հատորները — Պատ-
մութիւն Հին Ուխտի և Ս. Դրական Մեծ Դէմքեր —
գործածուելու համար կիրականօրեայ Դպրոցներու
մէջ, որոնց յառաջացման և ծաւալման ջերմ հա-
ւատացող մը եղած է ինք:

Ինչպէս կ'ականարէ հեղինակը իր երկու խօսքին
մէջ մեր տարիներէ ի վեր կատարած թախանձագին
խնդրանքին ընդ առաջելով, մեր բարեկամը հաճե-
լի անականակալի մը առջեւ զրուս մեզ անցեալ Մա-
յիսին մեզի հասցնելով իր հեղինակած երեք զասա-
գիրքերու ձեռագիրները:

Այս առթիւ հաճելի պարտականութիւն մըն է
մեզ համար ներկայացնել յարգելի հեղինակը մեր
ընթերցողներուն: Նախ խոստովանինք թէ՛ մեզի
համար այս երեք զասագրքերուն արժէքը և հրա-
պօյրը կը կայանայ առաւելապէս սա իրողութեան
մէջ թէ՛ անոնք ցոլացումն են Տիար Սարափեանի
Աստուածաշունչ Մատենան վրայ ունեցած կենդա-
նի հաւատքին և յարաճուն սիրոյն, և ոչ թէ լոկ

արդիւնքը ուսումնասիրութեանց կամ ամբարուած գիտելիքներու:

Տիար Դրիգոր Ա. Սարափեան որ երէց եղբայրն է յայտնի Ուսուցչապետ և Մանկավարժ Տոքթ. Դէորդ Սարափեանին, իր նախնական ուսումը կը ստանայ Այնթապու Ազգ. Ազնական կրթարանին մէջ և յետոյ կը յաճախէ Կեդր. Թիւրքիոյ Գոլէճը ուրկէ շրջանաւարտ կ'ըլլայ 1909-ին ու կը մեկնի Ամերիկայ շարունակելու համար իր ուսումը ինքնօգնութեամբ:

1913-ին կ'աւարտէ Եէյլ Համալսարանի Աստուածաբանական բաժինը և տարի մըն ալ կը հետեւի Նիւ Եորքի Դոլոմպիա Համալսարանի և Եռանիքն Աստուածաբանական ձեմարանի Հոգեբանութեան և Մանկավարժութեան դասընթացներուն: Իր Եկեղեցագիտական ուսումնասիրութիւնները յառաջ տանելու մտօք 1914-ի գարնան կը մեկնի Էջմիածին և աշնան կը վերադառնայ Այնթապ պաշտօնավարելու համար նորահաստատ Կիլիկեան ձեմարանին մէջ:

Տիար Սարափեան իր Ժողովուրդին աքսորի և զրկանքի դառն փորձառութեանց մասնակից կ'ըլլայ տարագրուելով Սէլիմիէ: Կը զիմազրէ արիաբար դաւանափոխութեան փորձութեանց և անազարտ կը պահէ իր Գրիստոնէական հաւատքը:

1920-ին ընտանեօք կը վերադառնայ Ամերիկայ և կը կոչուի Հ. Բ. Ը. Միութեան Դալիֆոռնիոյ շրջանի ընդհանուր քարոզչարութեան պաշտօնին, զոր արդիւնաւորապէս կը վարէ մինչեւ այսօր:

Տիար Սարափեան մի քանի ընկերներով կը հիմնէ Հայ Եկեղեցասիրաց Միութիւնը Ֆրէզնոյի մէջ և կը վարէ անոր պաշտօնաթերթը հոգով «Փարոս» կրօնական ամսաթերթին խմբագրութիւնը, 1927-1933, որուն մէջ երեւցած են եկեղեցական բարե-

կարգութեան և աստուածաբանութեան վերաբերեալ իր կարեւոր ուսումնասիրութիւնները:

Յանուն Կիլ. Կթզ. Կիր. Դպրոցներուն, մեր խորին երախտագիտութիւնը կը յայտնենք Տիար Սարափեանին՝ որ ոչ միայն յանձն առաւ սոյն երեք ձեռագիրներու խնամակալ պատրաստութիւնը, այլ իր նախաձեռնութեամբ կազմեց Յանձնախումբ մը Ֆրէզնո քաղաքին մէջ, յանձին Տիար Առաքել Գեաղըճեանի և Տոքթ. Ա. Մ. Ազեքսանդրի, որոնց անխոնջ ջանքերուն շնորհիւ կը հոգացուին այս հատորներու հրատարակութեան ամբողջ ծախքը:

Հոգեւոյս Վիհ. Տէր Պետրոս Ա. Կաթողիկոս իր Տեղապահութեան օրով, Համար 1763 և 19 Դեկտ. 1939 թուակիր պաշտօնագրով արտօնեց սոյն ձեռագիրներու հրատարակութիւնը:

Այս գասաղրքերու 600 օրինակը պիտի մնայ Կաթողիկոսարան՝ դորձածուելու համար մեր Կիր. Դպրոցներու մէջ, իսկ 400 անկազմ օրինակներ պիտի զրկուին Ֆրէզնո տրամագրուելու համար Ամերիկահայ Թեմի Հայց. Եկեղց. Կիր. Դպրոցներուն:

Եթէ այս երեք կրօնի Դասաղրքերը միջոց մը հանդիսանան աղնուացնելու մեր մատաղ սերունդի նկարագիրը զանոնք պատուաստելով Ս. Գրական Մեծ Դէմքերու օրինակով, լստահ ենք որ մեր պատուական Հեղինակը, հրատարակութեան օժանդակող Յանձնախումբը և նուիրատուները լիովին վարձատրուած պիտի զգան իրենք զիրենք:

Շնորհակալութեան պարտք մըն ալ ունինք կատարելիք հանդէպ Հոգ. Տէր Նորայր Վարդապետին որ բարեհաճեցաւ կարգալ ձեռագիրները և ընել լեզուական մանր սրբագրութիւններ, նաեւ Դպրեմանքի Տպարանապետ Պրն. Մ. Մադուտեանին՝ որ ըրաւ փորձերու սրբագրութիւնը և ոչ մէկ

Երբ այս տեսակէտէն դիտենք ու վերլուծենք այստարհի այժմու անցուդարձերը, դիւ-

քին է ըմբռնել թէ ինչո՞ւ բաղմաթիւ անհատներ ու ազգեր կը տուայտին՝ աշտօր թշուառութեան, անգթութեան ու տեսակ մը ապեքասան վայրագութեան նոպաներուն մէջ։ Անոնց սիրտերէն խոյս տուած են ազնուութեան, կարեկցութեան, սիրոյ զգացումները։ Ամենուն մտքին մէջ սեւեռեալ մտածումը տիրապետել սկսած է, յաջողիլ նիւթապէս, չահիլ գրամ, ամբարել նիւթ, վայելել հաճոյքներ՝ մարմնական և նիւթական, կորզել, յափշտակել ամէն ինչ որ կարելի է, խորամանկութեամբ՝ և կամ բիրտ ոյժի ու հարուածներու միջոցաւ։

Այս չէ՞ պատկերը տառապող մարդկութեան՝ բովանդակ աշխարհի վրայ։ Հի՛ն, հի՛ն օրերու, անցեալ դարերու ժողովուրդները նիւթական մեծ բարեկեցութիւն չէին վայելեր։ Սակայն հոգեկան հաճոյքներ, բարութիւն, ազնուութիւն, վեհանձնութիւն, մարդասիրութիւն, գթութիւն մարդոց հոգին կը պարարտացնէին նուրը զգայնութիւններով՝ առհասարակ։ Ձենք ըսեր թէ նիւթապաշտական ձգտումներ այն ատեն ալ կարգ մը մարդոց ու ժողովուրդներու միտքն ու հոգին չէին ցամքեցուցած, բայց գոնէ բազմատարար մեծամասնութեան սիրտն ու հոգին քարացած չէր բոլորովին՝ նիւթական սառնարիւն հաշիւներով։

Արդ, ներկայ կացութեան բուն էութիւնը ըմբռնող փիլիսոփաներ ու բարոյագէտներ այս պահուս մատնանիչ կ'ընեն անհրաժեշտ պէտք մը՝ արդի քաղաքակրթութեան մէջ տիրող այս անհաւասարակչութեան վերջ տալ ու նիւթական ու միեւնոյն ատեն աննիւթական արժէքներու միջեւ հաստատել հաւասար կշիռ մը։ Հին դարերը գուցէ չափազանցօրէն ծայրայեղ շեշտ մը դրած էին բարոյական ու հոգեկան արժէքներու վրայ, ներկայ դարը ընդհակառակը ծայրայեղ ալլամերժութեամբ անհամեմատօրէն աւելի մեծ յարգ մը կ'ընծայէ նիւթական արժէքներու։ Հարկ անհրաժեշտ է ներդաշնակութիւն մը ստեղծել մարդուն նիւթական ու աննիւթական պէտքերուն ու պահանջներուն միջեւ։ Ներկայ դարը ստիպուած է ի զլուխ հանել այս անյետաձգելի դործը, այլապէս արդի քաղաքակրթութեան քայքայումը անխուսափելի է։

Պատմաբանութեան աւագ պաշտօնն է այս կենսականօրէն կարեւոր դործը իրականութեան վերածել։ Պարոցական զրասեղաններէն պէտք է սկսի բարեկարգութեան սերմին աճումըն ու բեղմնաւորումը։ Ճշմարիտ դատաւարակութիւնը չի կրնար իր ուսերէն թօթափել մանուկներու սրտերուն մէջ բարոյական արժէքներու ըմբռնումը մշակելու և ծաղկեցնելու իր պարտականութիւնը։ Ամէն դատաւար

րակ, փոյթ չէ թէ ի՞նչ մասնագիտութիւն կը հետապնդէ, պարտաւոր է իր դասարանին մէջ ուղղակի կամ անուղղակի միջոցներով ներշնչել բարոյական բարձր խելաներու սէրը: Ի հարկէ դաստիարակին անձնական օրինակովը աւելի մեծ կշիռ ունի այս տեսակէտով քան անոր քարոզած սկզբունքներուն և ուսուցումներուն համազումարը: Մէկ բարի գործ աւելի արժէքաւոր է քան հազար բարեպաշտիկ խօսք:

Բարոյական դաստիարակութեան մեթոտները կը տարբերին երկրէ երկիր: Ամերիկայի հանրային դաստիարակութեան առաջնորդները ի սկզբան կը պնդէին թէ կառավարական գաղափարներու մէջ ուղղակի բարոյագիտութիւն պէտք չէ ուսուցանել: Այնպէս կը կարծուէր թէ մանուկը իր բարոյական ըմբռնումները կրնայ ստանալ անուղղակի՝ ուսուցիչներու օրինակէն և կամ դասարաններու մէջ տիրող բարոյական մթնոլորտին ազդեցութենէն: Դաստիարակութեան մեծ փիլիսոփան, Տիուի, ըսած էր, թէ “Character can be caught but not taught”, այսինքն լաւ նկարագիրը վարակումով կրնայ փոխանցուիլ և ո՛չ ուսուցմամբ: Այս իսկ պատճառաւ, և այլ նկատումներով, գաղափարներու մէջ բարոյագիտութեան դասեր չէին աւանդուեր շեշտակի կերպով: Սակայն, շնորհիւ գիտական խուզարկութիւններու և

փորձարկութիւններու, այժմ ըմբռնումները փոխուած են այս մասին, թէեւ դեռ բարոյագիտութեան դասը նախակրթարաններու և երկրորդական վարժարաններու ծրագրին մէջ մտած չէ իբրեւ ուսման կարեւոր առարկայ:

Քանի մը տարիներ առաջ, Վէօլքըր (*), Գոլումպիա համալսարանի մէջ գիտական փորձարկութեան ենթարկեց այս հարցը: Երեք խումբի բաժնեց քննութեան ենթակայ ուսանողները: Նախ՝ ամենուն ալ քննութիւն մը տուաւ, որու միջոցին ուսանողներէն միտում ունեցողներ առիթ ունէին խարդախութիւնը նելու, գիրքերէն ընդօրինակելու, իրարմէ գողնալու եւայլն: Այս նախնական քննութեան արդիւնքէն կրցաւ դատել թէ որոնք հակում ունէին խարդախ վարմունք ցոյց տալու և որոնք խոյս տուած էին առարկելի և անպարկեշտ վարմունքէ: Յետոյ այս երեք խումբերէն՝ առաջինին ուղղակի բարոյագիտութեան դասեր տուաւ ամէն օր, եօթ շաբաթ տեւողութեամբ: Երկրորդ խումբին առիթ տուաւ որ

(*) Voelker, The Fraction of Idials and Attitudes in Social Education. Teachers College, Columbia University.

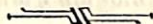
անուղղակի կերպով, երբեմն երբեմն, ունկրն-
դըրեն բարոյագիտութեան դասին: Երրորդ
խումբին ոչ մէկ կերպով առիթ տուաւ բարո-
յական դաստիարակութիւն ստանալու: Վերջը
նորէն քննութիւն տուաւ, որու ընթացքին
փափաքողներ առիթ ունէին խարդախութիւն
գործելու, ի հարկէ ինք այդ մասին ո եւ է
քան ըսած չէր ուսանողներուն: Արդիւնքը
ցոյց տուաւ որ առաջին խումբը, աշխինքն
բարոյագիտութեան դասին հետեւողները վեր-
ջին քննութեան ընթացքին մեծաւ մասամբ
խարդախութենէ հեռու կեցած էին և բարո-
յական բարձր ըմբռնումներու ձայնին անսա-
ցած էին: Երկրորդ խումբը բաղդատաբար ա-
ւելի քիչ խարդախ՝ իսկ երրորդ խումբին ան-
դամները զրեթէ ոչ մէկ բարեխառմ ցոյց աը-
ւած էին իրենց վարմունքին մէջ:

Գլխական այս փորձարկութիւնը երեւան
բերաւ սա իրողութիւնը, թէ՛ թէպէտեւ բա-
րոյագիտութեան դասին չնորհիւ ո եւ է մարդ
կատարելապէս բարձր բարոյականի տէր չի
դառնար, սակայն, բարոյական սկզբունքներ
գիտնալ մեծապէս կ'օգնէ բարոյապէս լաւ
կեանք ապրելու, մանաւա՛նդ եթէ դաստիա-
րակին օրինակը, դասարանին ընդհանուր մըթ-
նոլորաը, ընկերային միջավայրը նպաստեն
այդ ուղղութեամբ:

Եզրակացութիւն: Եթէ բարոյագիտու-
թեան դասը ո եւ է կերպով կը նպաստէ բա-
րոյական ըմբռնումներու ծլարձակման ու
բեղմնավորումին, ո'րքան կարեւոր է ուրեմն
մեր զգրոցներուն մէջ զարկ տալ բարոյական
դաստիարակութեան: Երկրորդ, ըստ մեր խո-
րունկ համոզումին, եթէ բարոյական դաս-
տիարակութիւնը ուժաւորուի կրօնական դաս-
տիարակութեամբ, ո'րքան աւելի արդիւնաւոր
պիտի ըլլայ ատոր ազդեցութիւնը մեր երի-
տասարդներու կեանքին մէջ: Արտասահմանի
և սփիւռքի այլազան գաղութներուն մէջ մեր
ցրցքնուած երիտասարդութիւնը պէտք ունի
բարոյական ու կրօնական դաստիարակութեան:
Եթէ «այո» է մեր պատասխանը այս հարցու-
մին, և տարակոյս չունիմ թէ լուրջ մասձող-
ներ կը համաձայնին առ այս, ուրեմն միջոց
ու պատեհութիւն պէտք է ընծայել մեր նոր
սերունդին, որ մեր վարժարաններուն ինչպէս
նաեւ կիրականօրեայ զգրոցներուն մէջ բարոյա-
կան ու կրօնական դաստիարակութեան սնուն-
դով ուժաւորին ու կենսաւորին:

Ահա այս կենսական պէտքին ընդ առաջ
երթալու զիտումով է որ այս դասադրքերու
շարքը գրի առնուած է բարոյական ու կրօնա-
կան դաստիարակութեան մասնագէտ, համա-
լսարանական, Ամերիկահայ ազգային ծանօթ

գործիչի մը միջոցաւ: Քաղցր է մեզ յուսալ
որ այդ մասնագիտօրէն հեղինակուած գրքերը
մուտք պիտի գործեն ոչ միայն կիրականօրեայ
գպրօցներու, ա՛յլ նաեւ սփիւռքի հայ վար-
ժարաններու դասարաններէն ներս: Քաջայօյս
ենք որ այս մանկավարժական դասագրքերը
միջոց մը պիտի ըլլան սրտացալ դաստիարակ-
ներու ձեռքը՝ բարոյական դաստիարակութեան
գործին ոյժ տալու մեր գպրօցներուն մէջ:

ՅԱՌԱՋԱԲԱՆ

Մարդու մը իրական հարսութիւնը իր ազ-
նիւ նկարագիրն է: «Բարի անուն մը շատ մը
հարսութիւններէ աւելի գերազանց է» (Առակ.
ԻԲ. 1) ըսած է Հրեայ իմաստունը: Մեկու մը հո-
գեկան արժանիք ո՛չ իր հարգիկութեամբ, ո՛չ
սացած դաստիարակութեամբ, եւ ո՛չ ալ նիւ-
քական հարսութեամբ կը չափուի, այլ անոր
մաքուր կենցաղովն ու պարկեշտ վարք ու բար-
բովը: Ուրեմն անհասին մեջ արժեքաւոր ու մնա-
յուն գանձը իր հոգեկան մեծութիւնն է: Ուրիշ
խօսով, ազնիւ նկարագիրն է որ արժեք կը
ներկայացնէ մարդուն մէջ:

Նկարագրին բոլորական արժէքը: Նրիսասարդ
մը երբ կեանքի ասպարեզը իջնէ, լաւագոյն դը-
րամագլուխը որ կրնայ ունենալ իր բարձր նկա-
րագիրն է: Աղամանդեայ բանալի մըն է ազնիւ
նկարագիրը որ կրնայ բանալ յաշոդութեան ա-
մէն դուռ: Աղբաւ բայց բարի վարք ու բարբի
տէր մէկը հանրութեան վստահութիւնը աւելի
դիւրաւ կը շահի քան թէ հարուստ բայց աննկա-
րագիր մարդ մը: Խաղալի վաճառական մը
նոյն իսկ՝ երբ գրագիր մը պատճօնի կանչէ՝ ա-
ւելի նախամեծար կը համարի իր գրասենեակին
մէջ ունենալ ուղղամիտ մէկը քան թէ անպար-
տանաւ պատճօնեայ մը: Բարի նկարագիրը

այսպէս ոչ միայն պարկեճ՝ անձերէ, այլ եւ անկարագիր մարդոց կողմէն իսկ կը գնահատուի մեծապէս:

Աշխարհի իմաստը յայտնելու:

- 1.— Ուղղամտութիւն,
- 2.— Ճշգրտագիտութիւն,
- 3.— Հաւատարմութիւն,
- 4.— Անկեղծութիւն,
- 5.— Ճշմարտաստութիւն,
- 6.— Զուարթամտութիւն,
- 7.— Մաքրութիւն,
- 8.— Պարկեճութիւն,
- 9.— Քաղաքավարութիւն,
- 10.— Բարոյական քաջութիւն,
- 11.— Ծառայելու տրամադրութիւն (զոհողութիւն),
- 12.— Աստուածաշունչութիւն:

Կրօնական դաստիարակութեան դերը: Նկարագրի այս եւ նմանօրինակ ուրիշ գեղեցիկ յատկանիւններ դաստիարակութեամբ կը մշակուին մանկան մէջ: Մանուկը նախ իր ծնողաց հսկողութեան ներքեւ բնականական նուիրական յարկին տակ, ապա իր ուսուցիչներուն առաջնորդութեամբ դպրոցին մէջ, եւ միանգամայն իր տներէն ու Կիրակնօրեայ Դպրոցի դասասուին միջոցաւ եկեղեցիին մէջ, ունակութիւններ կազ-

մելով ձեռք կը բերէ այս յատկութիւնները: Ունակութիւնները մանկան մէջ կրկնուելով ու կրկնուելով երկրորդ բնաւորութիւն կը դառնան: Կեանքը ունակութիւններէ կը բաղկանայ: Նկարագիրը արդէն ուրիշ բան չէ բայց երբ բարի ունակութիւններու արդիւնքը:

Մանուկը ամէն օր դիտելով այս գեղեցիկ առաքինութիւնները իր ծնողաց, ուսուցիչներուն եւ իր եկեղեցւոյ հովիւին վրայ, եւ ծանօթութիւններ ալ քաղելով սոյն առաքինութիւններու մասին՝ կը սկսի օր ըստ օրէ ընդօրինակել զանոնք եւ իւրացնել: Ուրեմն ամէն պարագայի ներքեւ կեանքի օրինակն է որ կ'առաջնորդէ մանուկը ընդօրինակելու նկարագրի այս գեղեցիկ հիմունքը:

Կրօնական դաստիարակութեան դերը: Մանուկը կը մոռնայ շատ մը բաներ, բայց չի մոռնար իր ստացած առաջին տպաւորութիւնները, ուստի ո՛րքան փափուկ է կրօնի ուսուցչին դիրքը այս տեսակէտէն: Դասասուին խօսքէն շատ ու շատ աւելի անօր ապրած կեանքն է որ կ'ազդէ մանկան քաղցրագոյններուն վրայ: Ուստի, որքան ծանր պատասխանատուութեան ներքեւ կը մնայ բարոյագիտութեան դասասու մը երբ չկարենայ յաջողիլ մանկան տալու ակնկալուած այս բարի տպաւորութիւնները:

Ինչպէս եկեղեցական մը՝ նոյնպէս կրօնի

34671-65

ուսուցիչը պէ՛տ է կոչոււմ ունենայ իր գործին համար: Կրօնի դասասուին հաւաստի կեանք եւ իր գործին հանդէպ կոչման գիտակցութիւնը կարեւոր է իր յաջողութիւնը ապահովելու տեսակէտէն: Ներկայ դարու մէջ կրօնի ուսուցիչ մը պարտի գիտնալ *սասուածաբանութիւն* որ կարող ըլլայ մասնագիտօրէն աւանդել կրօնը նոր սերունդին, պարտի գիտնալ *հոգեբանութիւն* որ կարող ըլլայ մանուկը նախնալ ինչպէս որ է ան, նոյնպէս պարտի գիտնալ *մանկավարժութիւն* որ կարող ըլլայ լաւագոյն մեթոտներ գործածելով յաջողիլ իրագործելու իր կոչումը: Հետեւաբար մեր Ազգային դպրոցներուն եւ Կիրակնօրեայ վարժարաններուն մէջ դասաւանդելու համար պէ՛տ է արտօնել միայն այն ուսուցիչները որոնք ձեռնհաս են, մասնագէտ են եւ հաւատարմաբար: Հակառակ պարագային կրօնի դասաւանդութիւնը պարզ ձեւակերպութիւն մը կը դառնայ, եւ փոխանակ շինելու կը փանդէ նորահաս սերունդին հաւատքը:

Երբ մանուկը ծնի իրեն հետ միասին աշխարհ կը բերէ կարելիութիւններու ծրար մը՝ որ կը պարունակէ, ի մէջ ալոց, ընկերական, բարոյական եւ հոգեւոր կեանքի բնազդային ընդհանուր հակումներ: Կրօնի ուսուցչին նախաբանութիւնը այն աստի երեւան կուգայ երբ անիկա գիտնայ այս ծրարը բանալ, եւ մանկան բնազդները այնքան ներգաճեցնալորէն մշակել ու ազ-

նուանել որ նա դպրոցէն դուրս գայ իբր բարի քաղաքացի եւ բարի հայ մը, օժտուած քրիստոնէական ազնիւ նկարագրով:

Մանկավարժական շինարարութիւն: Երբ մանուկը դասը չի սիրեր, չի կրնար օգտուիլ անկէ: Մանուկը այն աստի կ'օգտուի երբ հետաքրքրուի իր դասով: Մանկավարժ դասասու մը իր դասը աշակերտներուն սիրցնելու համար ինքը խղճմբօրէն նախապէս կ'ուսումնասիրէ զայն աւանդելի առաջ: Որպէս զի մանկան մտքին մէջ շրջափոքութիւն չստեղծուի դասը շատ պարզ ձեւով կը ներկայացնէ անոր: Նոր նշմարութիւնները մանկան հին փորձառութեանը հետ կը կապէ: Երբ հարկ է, պատկերներ ու առարկաներ կը գործածէ դասին մէջ: Նիւրբ հարցումներով կը ներկայացնէ, եւ դասին շուրջ հարցումներ ուղղելով իր աշակերտները խորհելու կ'առաջնորդէ: Մերբ ընդ մերբ մանկանց կրկնել կուտայ իրենց սովորածը: Զանազանութիւն եւ նորութիւն կը դնէ ամէն դասին մէջ: Եւ անա այսպէս, սոյն եւ նմանօրինակ մեթոտներով կը հետաքրքրէ իր աշակերտները եւ կը սիրցնէ անոնց իր աւանդած դասը:

Ինքնագործ: «Պատմութիւն Նոր Ուխտի»ն կը բաղկանայ վեց գլուխներէ եւ պատրաստուած է 13-15 տարեկան մանկանց համար: «Պատմութիւն

Հին Ուխտի ման առն մեջ ալ ամեն մեկ դասը կը վերջանայ եզրակացութիւն անունի ներքեւ մարդկային փորձառութենէ բխած գործնական քելագութիւններով: Իւրաքանչիւր գրչուխի վերջաւորութեանը մեջ «Վերախաղ» անունի տակ, «Պատմութիւն Հին Ուխտի»-ին պէս դասագրքին մեջ քաղուածքի հարցումներ դրուած են, ուսանողին պիւրութիւն տալու համար որ սորվածը կրկնելով մարտէ եւ իւրացնէ յաջորդ գլխուն չսկսած: Այն ուսանողները որոնք այս հարցումներուն լաւ պատասխաններ կը պատրաստեն ասեմին, տարեշրջանի վախճանին, քննաճանուր քաղուածքի ասեմ ներդրեալն չեն հանդիպիր:

Ինչպէս «Պատմութիւն Հին Ուխտի»-ին մեջ քելագրած էին, նոյնը կը կրկնենք հոս: Լաւ կ'ըլլայ որ ուսանողը գրէ ամեն մեկ դասը իր տեսակին մեկ կողմը, իսկ անոր միւս կողմն ալ արձանագրէ Ս. Գրքին եւ ուսուցչին իր քաղուածքի ասեմ ամբողջը աչքէ անցնելով պատրաստէ քննութիւնը: Ասիկա կ'օգնէ ուսանողին դիւրութեամբ իւրացնելու իր դասը:

Դասագիրքի հետադարձ: Դասագիրքը ինքնին նպատակ մը չէ, այլ նպատակի մը հասնելու միջոցը միայն: Այդ նպատակը մանկան ազնիւ ներկարագիր կազմելն է: Դասագիրքը, ուսանողին

Ս. Գրքին յաւելուածական ընթերցումը, ուսանողին քափած բոլոր աշխատանքները, եւ գործածած մանկավարժական մեթոտները, միջոցներ են պարզապէս մանուկը առաջնորդելու համար որ գնահատէ ազնիւ նկարագրի մը տեսլականը եւ կազմէ լաւ ունակութիւններ: Ինչպէս քսինք, նկարագիրը արդէն ուրիշ բան չէ բայց եթէ բարի ունակութիւններու արդիւնաւորումը՝ որ բարձր իտեղներու, ազնիւ զգացումներու, յոյզներու, եւ կեանքի հանդէպ կազմուած քննաճանուր կեցուածքներու շաղախով կ'ամրանայ օրսօրեական զարգացումով:

Մենք վարձատրուած կը զգանք լիովին՝ եթէ «Պատմութիւն Նոր Ուխտի»-ն չափով մը նպատակ մեր յառաջագրած նպատակին իրագործման:

Գ. Ս. Ս.

24 Ապրիլ 1940
Ֆրեզնո, Քալիֆորնիա:

43-90

ՅԱՆԿ ՆԻՒԹԵՐՈՒ

Երկու Խօսք	7
Զեկոյց (Լեւոն Ն. Զեկեակեկե)	6
Բարոյական Դաստիարակութեան Պէտքը (Գեորգ Ա. Սարափեակեկե)	10
Յառաջաբան	12
Ցանկ Պատկերներու	10
Նախազգիտելիք	1
Կարեւոր Թռակներ	6

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

ՅԻՍՈՒՍԻ ԾՆՈՒՆԴՆ ՈՒ ՊԱՏԱՆԵԿՈՒԹԵԱՆ

ՇՐՋԱՆԸ

Դաս Ա. — Յովհաննէս Մկրտչի Լախա- պատաստական գործը	7
» Բ. — Յիսուսի ծննդեան պատգա- ները	13
» Գ. — Յիսուսի մանկութեան ու երի- տասարդութեան շրջանը	16
» Դ. — Յիսուսի մկրտութիւնն ու Սա- սանաչիկն փորձուիլը	24
» Ե. — Վերափաղ (Խարցուներ)	25

1274-91

ՄԱՍՆ ՆՐԱՐՈՐԴ

ՅԻՍՈՒՍԻ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՊԱՇՏՈՆԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆՆ

ՈՒ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՑՈՒՄՆԵՐԸ

Գլուս 2.— Յիսուսի պաշտօնը իբրեւ Մե-	27
» Է.— Յիսուսի սուսկեպները	32
» Ը.— Յիսուսի հիսկնական վարդա-	36
» Թ.— Յիսուսի երկրորդական ու-	44
» Ժ.— Յիսուսի երկրորդական ու-	45
» ԺԱ.— Վերաբաղ (հարցումներ)	49

ՄԱՍՆ ՆՐԱՐՈՐԴ

ՅԻՍՈՒՍԻ ԱՌԱԿՆԵՐՆ ՈՒ ԱՆՈՆՅ

ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆԸ

Գլուս ԺԲ.— Յիսուսի սուսկները	52
» ԺԳ.— Առաքիներուն ներքին խնայք	57
» ԺԴ.— Առաքիներուն ներքին խնայք	62
» ԺԵ.— Առաքիներուն ներքին խնայք	66

Գլուս ԺԶ.— Առաքիները մեկնելու մերոսը	74
» ԺԷ.— Վերաբաղ (հարցումներ)	75

ՄԱՍՆ ԶՈՐՐՈՐԴ

ՅԻՍՈՒՍԻ ՀՐԱՇՔՆԵՐՆ ՈՒ ԱՆՈՆՅ

ՆՇԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Գլուս ԺԸ.— Հրաշքներուն շարժանքը եւ	78
» ԺԹ.— Յարութեան ու զանազան հը-	82
» Ի.— Յիսուսի հրաշքները (Ա)	87
» ԻԱ.— Յիսուսի հրաշքները (Բ)	92
» ԻԲ.— Հրաշքը եւ քննութեան օրհնե-	97
» ԻԳ.— Վերաբաղ (հարցումներ)	104

ՄԱՍՆ ՀԻՆԳՆԵՐՈՐԴ

ՅԻՍՈՒՍԻ ԽԱՉԵԼՈՒԹԵԱՆ ՇԱՐԱԹՆ

ՅԻ ԱՆՈՐ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆՆ ՈՒ ՀԱՄԲԱՐՉՈՒՄԸ

Գլուս ԻԴ.— Յիսուսի հանդիպ հրեից առե-	104
» ԻԵ.— Յիսուսի խաչելութիւնը	109

Դաս ԻԶ.— Յիսուսի Յարութիւնը	114
» ԻԷ.— Յիսուսի համբարձումը	118
» ԻԸ.— Վերափաղ (հարցումներ)	122

ՄԱՍՆ ՎԵՑԵՐՈՐԴ

ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ

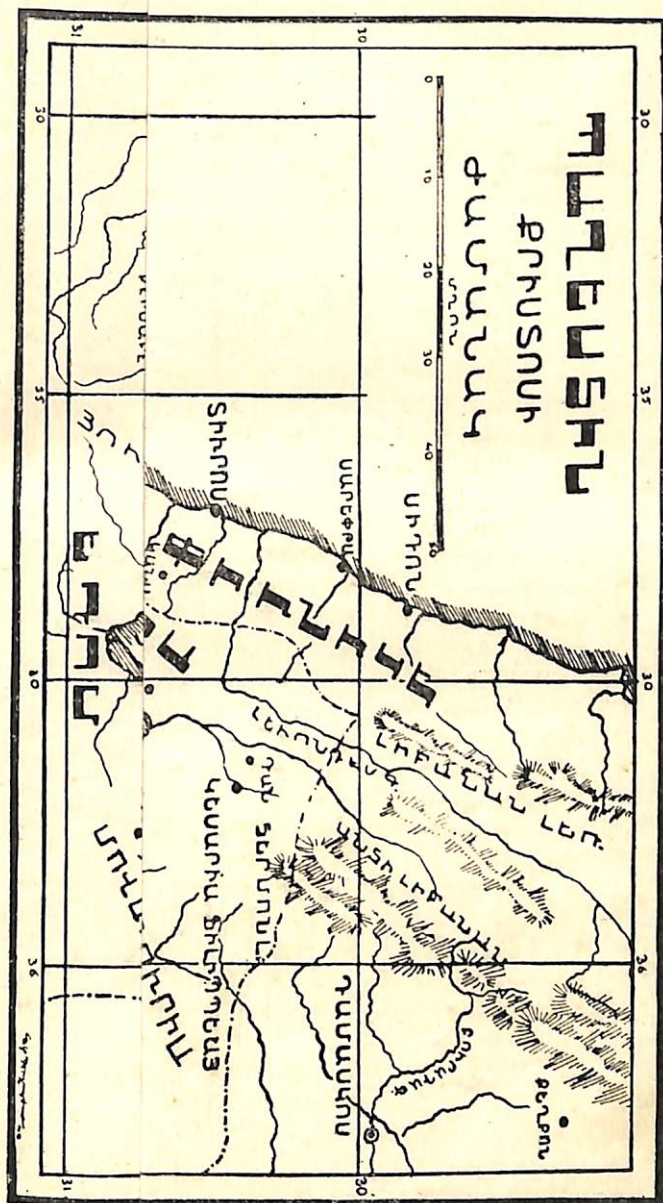
ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆԸ

Դաս ԻԹ.— Պենտեկոստի դեպքը	124
» Լ.— Պետրոսի դերը եկեղեցւոյ մէջ	128
» ԼԱ.— Պողոսի ֆրիսսմեկութեան դարձը	133
» ԼԲ.— Պողոսի մասուցած ծառայութիւնը եկեղեցիին համար	137
» ԼԳ.— Վերափաղ (հարցումներ)	141

ՅԱՆԿ ՊԱՏԿԵՐՆԵՐՈՒ

1. Պաղեստին Բրիտանի ժամանակ (Բարտէս)	1
2. Յիսուս կ'օրհնէ մանուկները (Մրկ. Ժ. 16)	7
3. Յովհաննէս Մկրտիչ (Մտթ. Գ. 3)	9
4. Յովհաննէս Մկրտիչ կը քարոզէ (Մրկ. Ա. 7)	11
5. Յովհաննէս Մկրտիչի գլխատումը (Մտթ. Ժ. 11)	13
6. Հովիւներու այցելութիւնը (Ղկս. Բ. 15)	15
7. Մոգերու երկրպագութիւնը (Մտթ. Բ. 11)	17
8. Եգիպտոս փախուստը (Մտթ. Բ. 14)	19
9. Յիսուսի մանկութիւնը (Ղկս. Բ. 40)	21
10. Յիսուս Տաճարին մէջ (Ղկս. Բ. 46)	23
11. Յիսուսի Մկրտութիւնը (Յովհ. Ա. 32)	25
12. Յիսուսի փորձութիւնը (Մտթ. Գ. 10)	31
13. Յիսուս և Սամարացի կիներ (Յովհ. Դ. 7)	37
14. Յիսուս կ'ուսուցանէ ժողովուրդին (Ղկս. Ժ. 10)	41
15. Աշակերտաց հասկ կորզելը (Մրկ. Բ. 23)	43
16. Յիսուսի ուսուցումը տուրքի մասին (Մտթ. ԻԲ. 20)	45
17. Այրի կնոջ լուծան (Մրկ. ԺԲ. 42)	47
18. Յիսուս և հարուստ երիտասարդը (Ղկս. ԺԸ. 24)	54
19. Անառակ Որդին (Ղկս. ԺԵ. 20)	59
20. Սերմնացանին Առակը (Մտթ. Ժ. 18)	61
21. Չար Մշակներու Առակը (Մտթ. ԻԱ. 38)	63
22. Տասը կոյսերու Առակը (Մտթ. ԻԵ. 2)	65
23. Բարի Հովիւին Առակը (Յովհ. Ժ. 16)	67
24. Բարի Սամարացիին Առակը (Ղկս. Ժ. 33)	69
25. Փարիսեցի և Մաքսաւորը (Ղկս. ԺԸ. 10)	

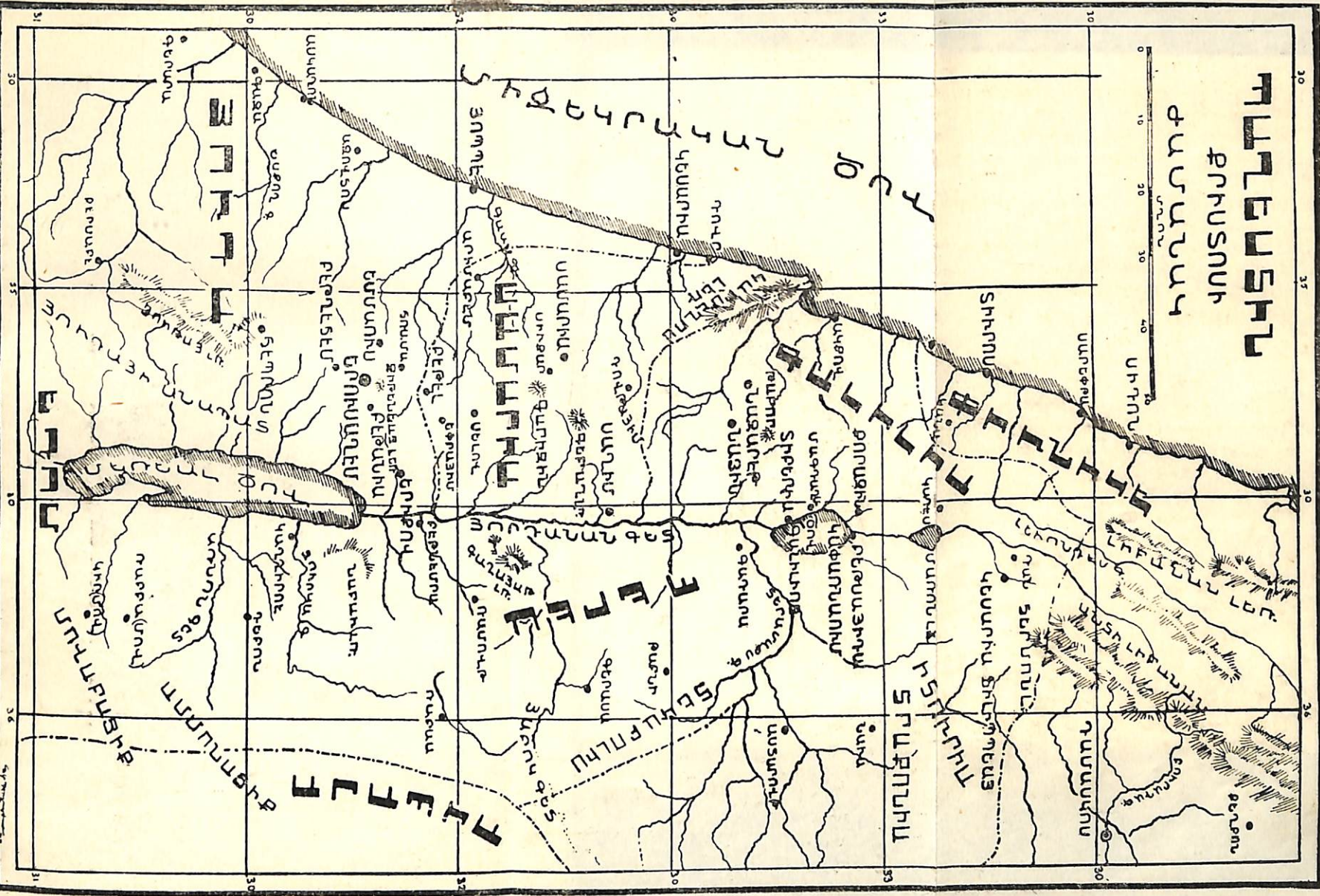
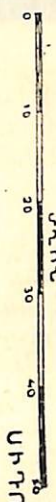
26. Կորսուած ոչխարին Առակը (Ղկս. ժե. 5)	71
27. Կորսուած զրամին Առակը (Ղկս. ժե. 8)	73
28. Մեծատունն ու Ղազարոսը (Ղկս. ժ. 20)	75
29. Նայիրի Պատանիին յարութիւնը (Ղկս. է. 14)	81
30. Յայրոսի Աղջկան յարութիւնը (Ղկս. է. 52)	83
31. Այլակերպութիւնը (Մրկ. Թ. 3)	85
32. Ալեկոծութեան հանդարտիլը (Մրկ. Դ. 38)	87
33. Կաթանայումի Անդամարոյծը (Յովհ. ե. 8)	89
34. Կոյրին բժշկութիւնը (Մրկ. Ժ. 52)	91
35. Քանանացի Աղջկան բժշկութիւնը (Մտթ. ժե. 28)	93
36. Լուսնոտ զիւահարին բժշկութիւնը (Մտթ. ժե. 18)	95
37. Յիսուս կը բժշկէ հիւանդները (Մրկ. Ա. 34)	97
38. Ծաղկազարդ (Յովհ. ժԲ. 13)	101
39. Վերջին Ընթրիքը (Մտթ. է. 26)	103
40. Յիսուս Գեթսեմանիի մէջ (Ղկս. է. 41)	105
41. Յիսուս Պիղատոսի առջեւ (Ղկս. է. 1)	107
42. Յիսուս խաչուելու կը տարուի (Յովհ. ժԹ. 17)	109
43. Յիսուսի խաչելութիւնը (Յովհ. ժԹ. 18)	111
44. Յիսուսի թաղումը (Յովհ. ժԹ. 42)	113
45. Ձէ աստ քանդի յարեաւ (Ղկս. է. 6)	115
46. Դէպի եմմաուս (Ղկս. է. 15)	117
47. Յիսուսի Համբարձումը (Ղկս. է. 51)	119
48. Հոգեկալուստ (Գործք. Բ. 2-4)	125
49. Պետրոս ծովուն վրայ (Մտթ. ժԴ. 50)	131
50. Պողոսի դարձը (Գործք. Թ. 4)	135
51. Պօղոս Աբբեբայի առջեւ (Գործք. Իե. 23)	139

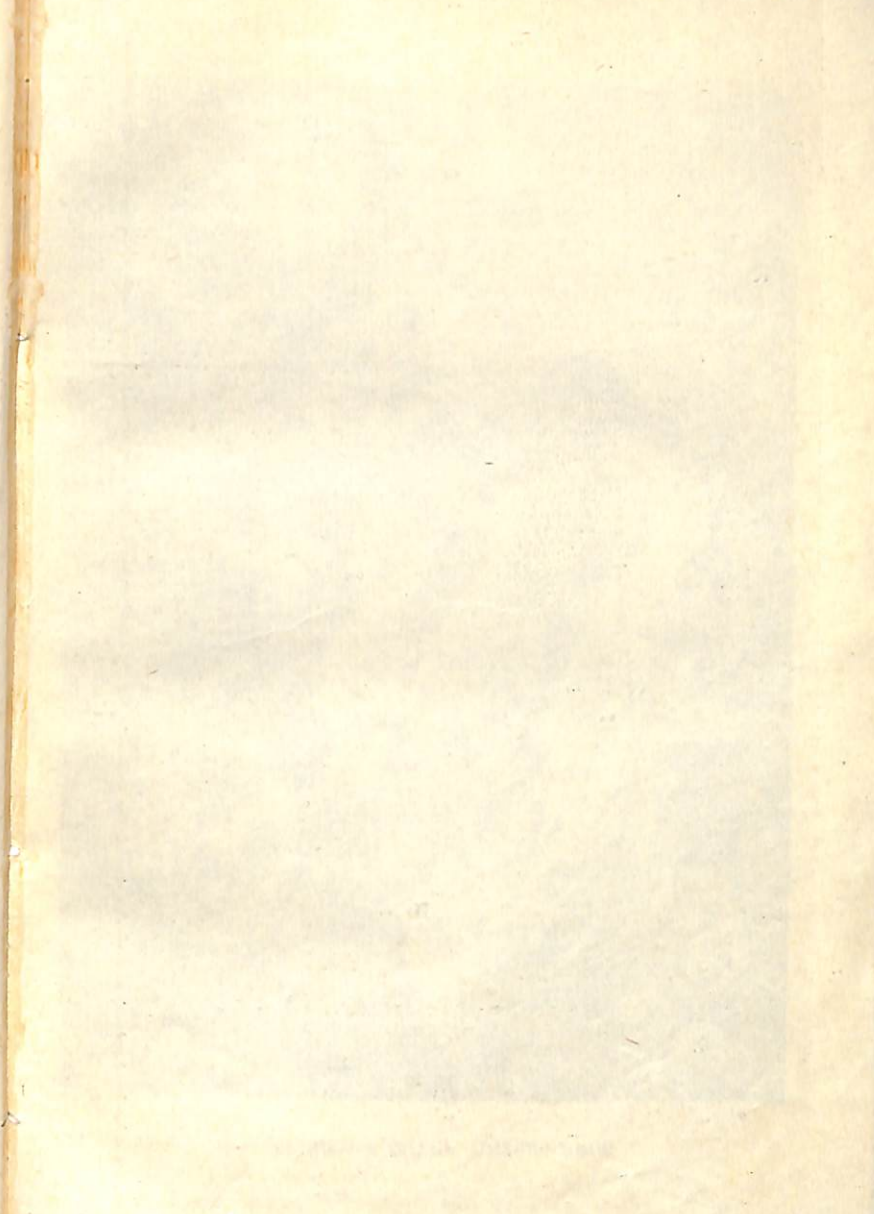
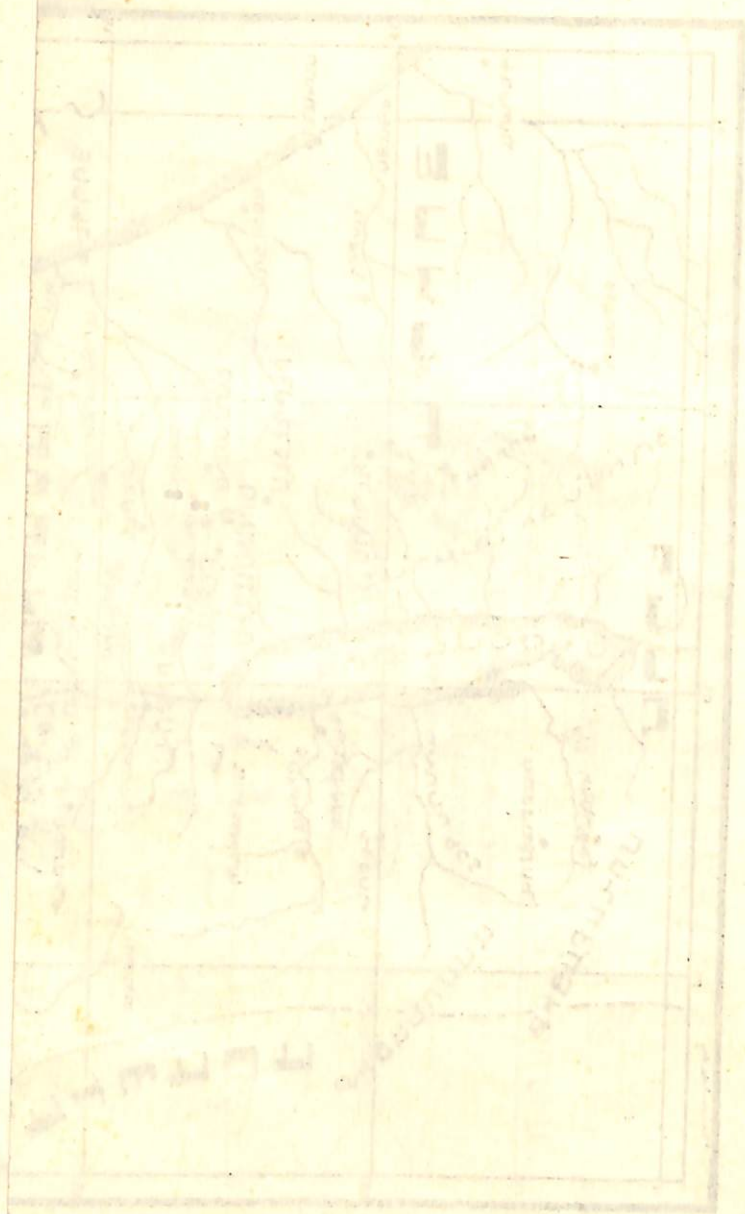

מַלְכֵי הַיָּם

מַלְכֵי הַיָּם

מַלְכֵי הַיָּם

2.— ՅԻՍՈՒՍ Կ'ՕՐԶՆԵ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐԸ

ՆԱԽԱԳԻՏԵԼԻՔ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՆՈՐ ՈՒԽՏԻ

ՍԱՄԱՐԱՅԻ ԱԶԳԸ ԵՒ ՅԻՍՈՒՍԻ
ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ԽՄԲԱՅՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Սամարացիներ: Իսրայէլի Ուսէէ թագաւո-
րի իններորդ տարին՝ Ասորեստանի Սաղմանա-
սար թագաւորը Սամարիան գրաւեց, և տեղ-
ւոյն հրեայ ժողովուրդը Ասորեստան գերի
տարաւ, և հոն բնակեցուց զանոնք Գովզան
գետին քով Քազայի, Քաբովրի ու Մարաց
քաղաքներուն մէջ (Դ. Թագ. Ժէ. 6-7): Ապա
ասոնց տեղ Սաղմանասար Բաբելոնի կողմե-
րէն հեթանոս զաղթականներ բերել տալով
տեղաւորեց Սամարիոյ մէջ: Նոր եկող այս
հեթանոս զաղթականներ Սամարիոյ մէջ բնա-
կող Իսրայէլի տասը ցեղերու մնացորդ հրեա-
ններուն հետ ժամանակի ընթացքին խառնուե-
ցան, և այս խառնուրդէն ազգ մը յառաջ ե-
կաւ որ Սամարիոյ քաղաքին անունը իր վրայ
կրելով՝ Սամարացի կոչուեցաւ (Դ. Թագ. Ժէ.
24-41):

Սամարացիք այսպէս ո՛չ լման հրեայ և

ո՛չ ալ հեթանոս՝ այլ կէս հրեայ և կէս հեթանոս՝ հրեաներուն ատելի ժողովուրդ մըն էին Յիսուսի ժամանակ:

Սամարացիները հրէից սրբազան գրքերէն կ'ընդունէին միայն Մովսէսի Հնգամատեանը, և իրենց ուխտատեղին ու սրբավայրն էր Գաւրիզին լեռը: Մեսիայի գալուստին կը սպասէին մեծ անձկութեամբ (Յովհ. Գ. 25):

Փարիսեցիներ: Երրայեցերէն փառաշ բառէն յառաջ եկած է փարիսեցի անունը որ կը նշանակէ զատուած և կամ բաժնուած: Իբր թէ փարիսեցիներ իրենց սուրբ կենցաղով ու կրօնական խորունկ գիտութեամբ ժողովեւրդէն զատուած բարձր կեանք մը կ'ապրէին:

Որպէս կրօնական ազանդ փարիսեցիներ ծագում առին հրէից մէջ Բաբելոնի գերութենէն վերջը: Ակիզբները իրենց կենցաղը լաւ էր բայց ժամանակի ընթացքին ապականեցաւ, և ի վերջոյ փարիսեցի անունը սկսաւ հոմանիշ նկատուիլ կեղծաւորութեան:

Փարիսեցիներ շատ կարեւորութիւն կու տային կրօնքի արտաքին ձեւակերպութիւններուն: Մովսէսի օրէնքը տառապէս կը մեկնէին և աւանդութիւններուն, պատուէրներուն ու ծէսերուն չափէն աւելի յարգանք կ'ընծայէին: Կը հաւատային ճակատագրին, հոգւոյ անմահութեան, մեռելոց յարութեան և հան-

դերձեալ կեանքի մէջ պատժի ու վարձատրութեան գաղափարին:

Սադուկեցիներ: Դաւիթի ու Սողոմոնի օրով հրէից մէջ Սադովկ անունով նշանաւոր քահանայ մը կար (Բ. Թագ. Ը. 17, Ժէ. 15: Գ. Թագ. Ա. 34): Կը կարծուի թէ ասոր սերունդէն մարգիկ Քրիստոսէ առաջ երրորդ դարու մէջ հիմնեցին Սադուկեցի կոչուած այս աղանդը՝ որ էր փարիսեցիներու հակառակ կրօնական կուսակցութիւն մը:

Այս կուսակցութեան հետեւողներուն մէջ մեծ թուով քահանաներ կային, ասոնք քահանայական ցեղէ մը սերած ըլլալնուն համար իրենք զիրենք արդար ու ազնուական մարգիկ կը համարէին:

Սադուկեցիները հրէից ազատախոհ դատակարգը կը ներկայացնէին: Աւանդութիւններուն հաւատք չէին ընծայեր, ծէսերը շատ չէին յարգեր, հոգւոյ անմահութիւնը կը մերժէին, հրեշտակներու գոյութիւնը կ'ուրանային, մեռելոց յարութեան չէին հաւատար (Մատթ. ԻԲ. 23, Մարկ. ԺԲ. 18, Դուկ. Ի. 27, Գործք. ԻԳ. 8). ինչպէս նաեւ չէին ընդուներ հանդերձեալ կեանքի մէջ պատժի ու վարձատրութեան վարդապետութիւնը:

Փարիսեցիները որքան կրօնամուլ ու պահպանողական էին, Սադուկեցիներ ընդհակա-

ուսկը այնքան ազատական ընթացք մը ունէին կրօնական ու քաղաքական հարցերուն կատմամբ: Բայց երկուքն ալ հաւաստարապէս կը հաւածէին զՅիսուս:

Դպիրներ: Յիսուսի ժամանակ դպիր կը կոչուէին հրէից մէջ այն անձինք որոնք կը զբաղէին Ս. Գրական ուսումով ու զխօսութեամբ: Ասոնց պաշտօնն էր ընդհանրապէս զիրքերը ընդօրինակել, Ս. Գիրքը բացատրել և օրէնքը մեկնաբանել: Դպիրները վարդապետ օրինաց և կամ պարզ օրինական կը կոչուէին (Մատթ. ԻԲ. 35, Մարկ. ԺԲ. 28):

Դպիրները ժողովուրդին վրայ մեծ ազդեցութիւն ունէին իբր հրէից մտաւորականները: Ասոնցմէ ոմանք անդամ էին հրէից ազգային ժողովին և յաճախ իրենց անունը յիշուած է փարիսեցիներու և քահանայապետներու հետ (Մատթ. Ե. 20, ԺԲ. 38, Ի. 18, ԻԱ. 15):

Մաքսաւորներ: Մաքսաւորներ կը զբաղէին հարկահաւաքութեան գործով: Հրեաներու համար սիրելի բան մը էր Հռովմի պետութեան հարկ վճարել, և ուստի չէին ախորժեր մաքսաւորներէն, որոնք տուրք կը հաւաքէին կառավարութեան հաշւոյն: Հրեայ մաքսաւորներ հեթանոսի հաւասար կը նկատուէին Յի-

սուսի ժամանակ իրենց ազգակիցներուն կողմէ: Վարք ու բարքով ինկած դասակարգ մը կը համարուէին մաքսաւորները իբր գող և անդուծ անձնաւորութիւններ: Մաքսաւոր բառը մեղաւոր բառին հոմանիշ էր հրէից բերնին մէջ:

Մատթէոս՝ մաքսաւոր էր Յիսուսի աշակերտ ըլլալէ առաջ: Զաքէոս յայտնի մաքսաւոր մըն էր, որ Յիսուսի քարոզութեամբ դարձի եկաւ (Ղուկ. ԺԹ. 8):

Հերովդէսեաններ: Հերովդէսեաններ քաղաքական կուսակցութիւն մըն էին հրէից մէջ և իրենց անունը առած էին Հերովդէս Անգլիպատէն: Ասոնք կը հաւատային հրէից թագաւորութեան վերականգնումին Հերովդէսի որդիներէն մէկուն միջոցաւ:

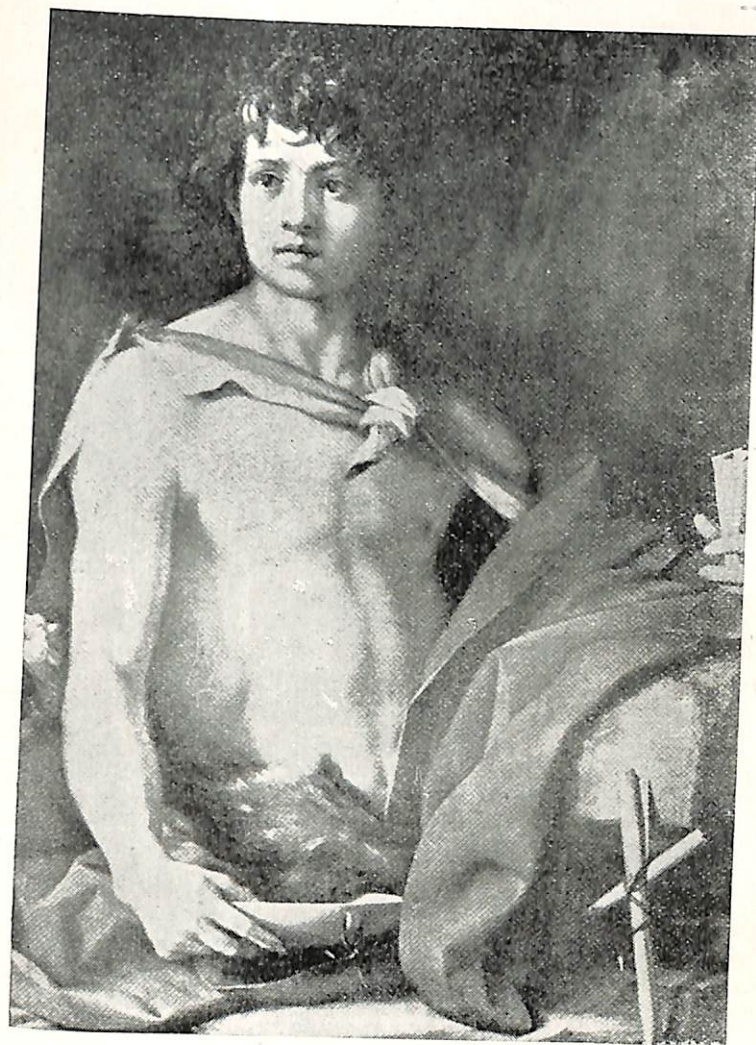
Հերովդէսեանները Աւետարանի մէջ կը յիշուին երկու տարբեր անգամներ (Մատթ. ԻԲ. 16, Մարկ. Գ. 6):

ԿԱՐԵՒՈՐ ԹՈՒԱԿԱՆՆԵՐ

ՆՈՐ ՈՒԽՏԻ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Յիսուսի ծնունդը	3. 8.
Յիսուսի երուսաղէմ այցելութիւնը	1
Պիղատոս Կուսակալ Հրէաստանի	12
Յիսուսի հանրային պաշտօնավարու- թիւնը	26-36
Յիսուսի խաչելութիւնն ու մահը	30-33
Պօղոսի դարձի դալը	34
Պօղոսի առաջին առաքելական ճամ- բորդութիւնը	36
Պօղոսի երկրորդ առաքելական ճամ- բորդութիւնը	47-49
Պօղոսի երրորդ առաքելական ճամ- բորդութիւնը	50-53
Պօղոս կապուած Հռովմ կը տարուի	53-57
Պօղոսի մարտիրոսութիւնը	63
Տիառոսի ձեռօք երուսաղէմի պաշա- րումը	68
Երուսաղէմի Տաճարին կործանումը	70
	71

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

ՅԻՍՈՒՍԻ ԾՆՈՒՆԴՆ

ՈՒ ՊԱՏԱՆԵԿՈՒԹԵԱՆ ՇՐՋԱՆԸ

Գ Ա Ս Ա.

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ ՄԿՐՏՁԻ ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏԱԿԱՆ

Գ Ո Ր Ծ Ը

(ՄԱՏԹ. Գ. 1-17, ԺԳ. 1-12: ՄԱՐԿ. Ա. 1-9, Զ. 17-29:

ԴՌԻԿ. Ա. 5-80, Գ. 3-20: ՅՈՎՀ. Ա. 15-34)

Ա.— Յովնանցեայի ծնունդը:

Յովհաննէս Մկրտիչ հրէից մէջ ծանօթ գերդաստանի մը զաւակն էր: Հայրը՝ Զաքարիա Աբիայի գասակարգէն քահանայ էր, իսկ մայրը Եղիսաբեթ սերած էր Ահարոնեան քահանայական ցեղէն:

Եղիսաբեթ ամուլ էր: Զաքարիա երբ օր մը Տաճարի մէջ կը պաշտօնավարէր տեսիլք մը ունեցաւ, և ապա Աստուած իրեն զաւակ մը սրբաբերեց և անունը Յովհաննէս կոչուեցաւ:

Յովհաննէսի ծնունդը տեղի ունեցաւ Յիսուսի ծնունդէն վեց ամիս առաջ:

Բ.— Ապրեւակերպը:

Յովհաննէս, իբրեւ ճգնաւոր, Յուդայի անապատին մէջ կ'անցնէր իր ժամանակին մեծ մասը՝ և հոն կը զբաղէր կրօնական խոկումով ու հոգեւոր վերացումներով:

Ուղտի մազերէ շինուած հագուստ մը կը հագնէր և անապատին մէջ վայրի մեղր ու մարախ կ'ուտէր: Հին ատեն մարախը կը խորովէին ու կ'ուտէին իբր կերակուր: Մովսէսի օրէնքը հրէից կ'արտօնէր մարախ ուտել (Ղեւ. ԺԱ. 22):

Այս ատենները հրէից մէջ էսսէնեան (Essens) կոչուած կրօնական խմբակ մը կար, որուն անդամները հեռու կը մնային ընկերական հաւաքոյթներէ, կը խորշէին համադամ կերակուրներէ և զեղեցիկ հագուստներ հագուելէ, չէին քաջալերեր նաեւ ամուսնութիւնը. և այսպէս մարդոց ներկայութենէն հեռու՝ անապատին մէջ կրօնական խորհրդածութիւններով կը պարապէին ճգնաւորի նման: Յովհաննէս ասոնցմէ շատ ազդուած էր և ասոնց ապրեւակերպին կը հետեւէր:

Գ.— Նախապատրաստական գործը Քրիստոնէութեան համար:

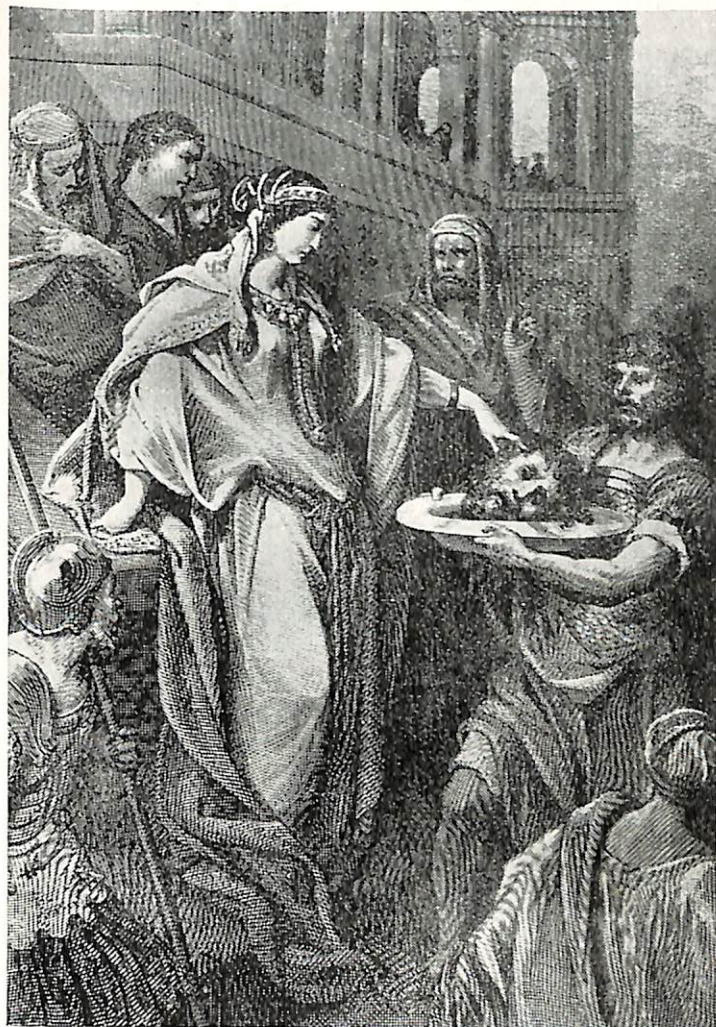
Յովհաննէս իբր ճգնաւոր թէեւ անապատին մէջ կ'անցնէր իր ժամանակը, բայց մերթ րնդ մերթ քաղաք կուգար և ժողովուրդին

Քննել՝ Հերովդիայի հետ ապօրէն կենցաղ մը
կը վարէր: Ասիկա ժողովուրդին մեծ գայ-
թակղութիւն պատճառած էր: Մանաւանդ
ընտանեկան սրբութեան նախանձախնդիր ուղ-
ղափառ հրեաներուն համար պախարակելի
յանցանք մըն էր ատիկա: Սակայն ամէն
մարդ կը վախնար, և ոչ ոք կը համարձակէր
թագաւորին բան մը ըսել այս մասին:

Ինչպէս Թեղբացի եղիա ժամանակին (Գ.
Թագ. ԻԱ. 17-24) Աքաբը յանդիմանած էր
իր ըրած անիրաւութեան համար, նոյնպէս
Յովհաննէս Մկրտիչ, իբրեւ երկրորդ եղիա,
անոր սգիովը տոգորուած, օր մը գնաց ուղ-
ղակի Հերովդէսին պալատը և զգուշացուց
զայն իր ըրած այս սխալին համար: Հերովդէս
շտիրեց Յովհաննէսի այս արարքը և զինքը
քանտը դրաւ: Հերովդիայի աղջիկը՝ Սոդոմէ
օր մը պարեց Հերովդէսի կողմէ սարքուած
խնճոյքի մը մէջ: Հերովդէս գոհ մնալով անկէ,
եւրդումով խոտաացաւ որ տայ անոր ինչ որ
ուզելու ըլլայ: Աղջիկը իր մօրը թելադրու-
թեամբ Յովհաննէսի գլուխը ուզեց: Գահիճը
կտրելով անոր գլուխը դրաւ սկուտեղի մը
վրայ և ղրկեց Հերովդիային:

Երբ Յովհաննէս գլխատուեցաւ Յիսուս
Յուզայի երկրէն Գալիլիա անցաւ և հոն շա-
քունակեց իր գործը: Իսկ Յովհաննէսի աշա-
կերտներէն և ունկնդիրներէն ոմանք ցրուե-

ցան, և ոմանք ալ Յիսուսի կրօնական շար-
ժումին հետեւեցան:

Ե.— Եզրակացուրիւն:

1. Յովհաննէս իր գերդաստանի անուանի
արժանի կեանք մը ապրեցաւ: Զեղխ ու անա-
ռակ վարժունքով չաղարտեց իր գերդաստա-
նին անունը, այլ աւելցուց անոր պատիւը, իր
ապրած սուրբ ու արդար կեանքովը:

2. Յովհաննէս փոխանակ չուայլ ու աչ-
խարհասէր կեանք մը ապրելու, իր բարձրա-
գոյն հաճոյքը աշխարհաւրացութեան և կրօ-
նական խորհրդածութիւններու մէջ փնտռեց,
և առով ճոխացուց իր կեանքը մնայուն ու
բարձրագոյն արժէքներով:

3. Ինքը աշխարհ եկած էր Քրիստոնէա-
կան կրօնի գետին պատրաստելու համար:
Յովհաննէս չանտեսեց իր այս կոչումը, գտաւ
զայն և ծառայեց անոր հաւատարմօրէն:

4. Յովհաննէս նախամեծար համարեց քիչ
ապրիլ բայց ճշմարտութիւնը խօսիլ քան թէ
ժերկար ապրիլ ու ճշմարտութեան անհաւատա-
րիմ մնալ: Սկզբունքի տէր մէկը չի կրնար
յեղծել, և չի կրնար առժամեայ շահու համար
յեանքի մնայուն արժէքները ոտնակոխ ընել:

ՅԻՍՈՒՍԻ ԾՆՆԴԵԱՆ ՊԱՐՔԳԱՆՆԵՐԸ

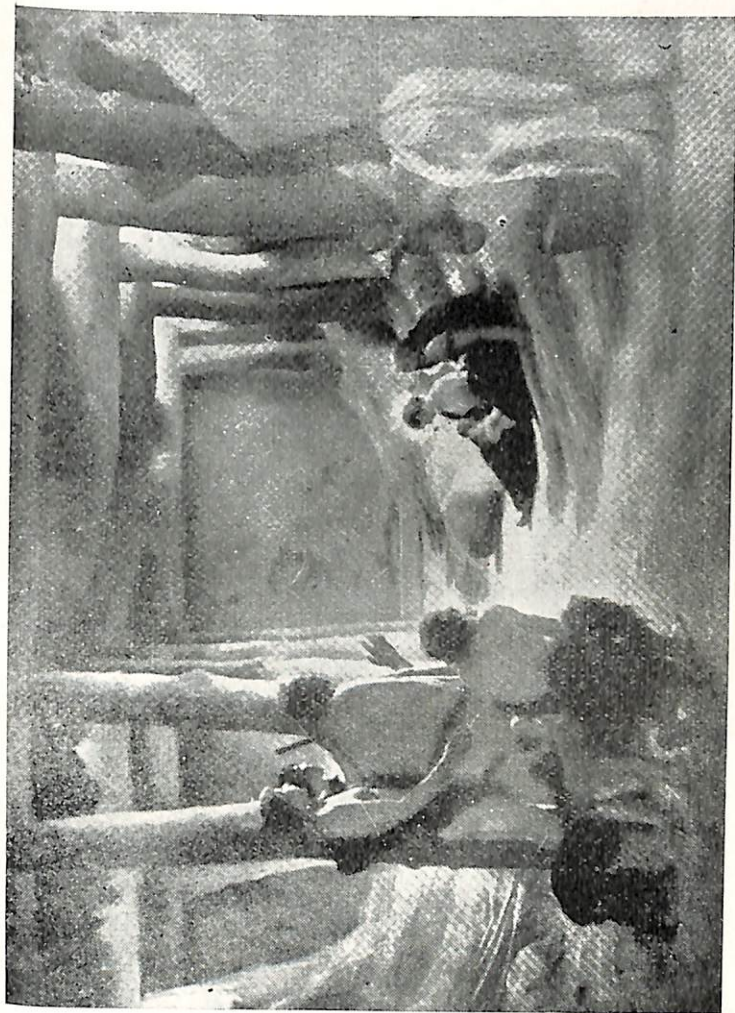
(ՄԱՏԹ. Ա. Է Բ., ԴՈՒԿ. Ա. 26-38, Բ. 1-38)

Ա.— Հռովմի կառավարութեան մարդահամարը:

Հռովմի կառավարութիւնը ծանուցած էր իր հպատակներուն որ աճէն մարդ իր ծննդավայրը ըլլայ, պատրաստ գտնուելու տեղի ունենալիք մարդահամարին: Յովսէփ, որ Դաւիթի ազգատոհմէն էր, Մարիամի հետ Գալիլոյ Նազարէթ քաղաքէն երուսաղէմ եկաւ և իջաւ Բեթղէհէմ գիւղաքաղաքը: Հոն անոնք իրենց համար իջեւան մը չգտնելով քարայրի մը մէջ օթեւանեցան:

Ճիշդ այն ատեն գիշերանց տեղի ունեցաւ Յիսուսի ծնունդը(*): Ծնողքը զինքը խանձաբուրի մէջ պատելով զրին մսուրի մէջ, Դաւիթի մէջ հովիւներ երկինքէն նշան մը տեսնե-

(*) Յիսուս ծնաւ Հռովմի նիմնարկութեան 750 քուականին, բայց տարիներ յետոյ իբր արդիւնք սխալ հաշիւի չորս տարուան տարբերութիւն մը յառաջ եկաւ: Ուստի այս օրուան փրկչական քուականին վրայ չորս տարի եւս պէ՛տք է աւելցնենք, Յիսուսի ծննդեան բուն քուականը գտնելու համար:

լով եկան և երկրպագութիւն ըրին նորածին մանկան: Միւս կողմէն երկինքի հրեշտակները «Փառք ի բարձունս Աստուծոյ» երգը երգելով կ'օրհնաբանէին զԱստուած՝ մարդոց տուած այս պարգեւին համար:

Բ.— Մոգերուն արեւելքէն երուսաղէմ գալը: Երբ Յիսուս Բեթղէհէմի մէջ ծնաւ, երկինքի վրայ անոր աստղը տեսան արեւելքի մոգերը: Ըստ աւանդութեան այս մոգերն էին Մեւքոն, Գասպար և Պաղտասար, որոնք աստղին առաջնորդութեամբը երուսաղէմ եկան և երկրպագութիւն ըրին Յիսուս մանկան: Ապա իրենց գանձերը բանալով ընծաներ տուին անոր, ոսկի, կնդրուկ և զմուռս:

Ոսկին կը խորհրդանշէ Յիսուսի թագաւորութիւնը, կնդրուկը աստուածութիւնը և զմուռսը փրկագործութիւնը:

Գ.— Բեթղէհէմի մանկանց ջարդուիլը:

Հերովդէս թագաւոր՝ մոգերուն գալը երբ իմացաւ՝ շատ վախցաւ, և իրեն հետ իրարանցումի մատնուեցաւ նաեւ երուսաղէմ քաղաքը: Հերովդէս խորհեցաւ թէ Յիսուս մեծնալով կրնայ թագաւորութիւնը իր ձեռքէն խլել, որով ինք պիտի զրկուէր իշխելէ ժողովուրդին վրայ: Ուստի իր շահերուն տեսակէտէն խոհեմութիւն սեպեց Բեթղէհէմի և անոր

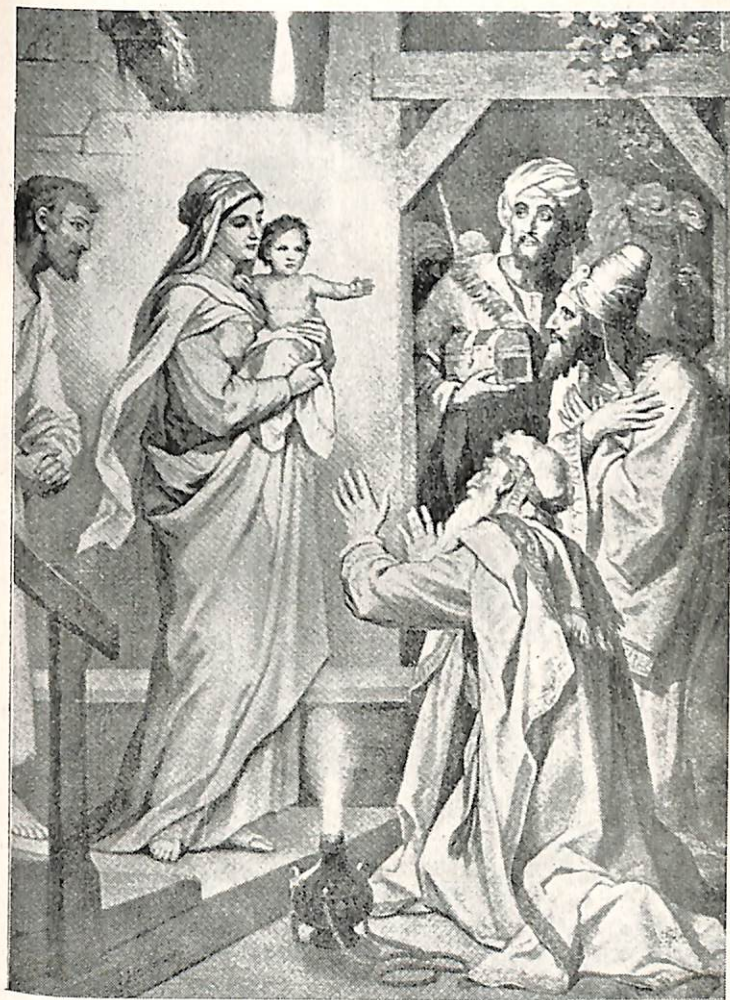
չըջակայ վայրերուն մէջ գտնուող երկու տա-
րեկանէն վար բոլոր տղաքը ջարդել տալ, որ-
պէսզի անոնց հետ միասին Յիսուս ալ սպան-
նուի և վտանգը անհետանայ:

Բայց Աստուծոյ հրեշտակը տեսիլքի մէջ
Յովսէփին իմացուց Հերովդէսի այս մտադրու-
թիւնը և թելադրեց որ Եգիպտոս փախչին:
Յովսէփ Մարիամը և նորածին մանուկը առաւ
ու գլչերանց Եգիպտոս փախաւ և հոն մնաց
մինչեւ Հերովդէսի մահը: Ապա վերադարձաւ
Պաղեստին և բնակեցաւ Նազարէթ քաղաքը,
որով մանուկը մեծնալով կոչուեցաւ «Յիսուս
Նազովրէցի»:

Գ.—Յիսուսի Բառաստեղծայ Զանաբերուիլը:

Յիսուս, ըստ հրէից սովորութեան, իր
ծննդեան ութերորդ օրը թլփատուեցաւ և քա-
ռասներորդ օրը Տաճար բերուեցաւ Աստուծոյ
ներկայանալու համար: Ըստ Մովսիսական օ-
րէնքին ամէն անդրանիկ զաւակ Աստուծոյ կը
նուիրուէր: Նորածինին ծնողքը այս պարագա-
յին ընծայ կուտային Աստուծոյ Տաճարին:
Հարուստները դառնուկ մը, իսկ աղքատները
զոյգ մը տատրակ և կամ աղաւնիի երկու
ձագ կը նուիրէին: Յիսուսի ծնողքը աղքատ
ըլլալով աղաւնիի երկու ձագ ընծայ ըրին Տա-
ճարին:

Այն ատեն Տաճարին մէջ Սիմէօն անունով

7.— ՍՈԳԵՐՈՒ ԵՐԿՐԱԳՈՒԹԻՒՆԸ

ծերունի մը կար որ անձկանօք կը սպասէր Մեսխայի ծննդեան, երբ տեսաւ մանուկը շատ ուրախացաւ և Աստուծոյ զոհութիւն յայտնեց։ Նոյնպէս տաճարին մէջ Աննա անուհով ութսունչորս տարեկան կին մարգարէ մըն ալ կ'ապրէր, այն ալ շնորհակալութիւն յայտնեց Աստուծոյ այս առթիւ։

Ե.— Եզրակացուրիւն։

1. Յիսուսի ծնունդը տեղի ունեցաւ համեստ պայմաններու ներքեւ բայց այսօր անոր յիշատակը քրիստոնէից մեծագոյն տօներէն մին է։ Մեծ ըլլալու համար պայման չէ հաւուստ ապարանքներու մէջ ծնիլ։

2. Արեւելեան երկիրներէ եկած մոգերը Յիսուսի նուէրներ տուին։ Աստուծոյ համար լաւագոյն նուէրը սակայն մեր սիրտն է։ Ամէն մանուկ կրնայ իր սիրտը Յիսուսի նուիրել։

3. Հերովդէս շատ մը անմեղ մանուկներ ապրելու իրաւունքէն զրկեց, պարզապէս իր կիրքերուն յագեցում տալու համար։ Նախանձ, ատելութիւն և վրէժխնդրութիւն միշտ աւերներ գործած են։

4. Յիսուս իր քառասունքին առթիւ տաճարի մէջ Աստուծոյ ներկայացաւ, և երբ մեծցաւ ինքզինքը նուիրեց Աստուծոյ ծրագիրներուն իրագործման։ Արդարութիւնը և ճշմարտութիւնը սիրող ամէն անհատ նմանապէս Աստուծոյ գործակիցն է այս աշխարհի մէջ։

ԴԱՍ Գ.

ՅԻՍՈՒՍԻ ՄԱՆԿՈՒԹԵԱՆ
ՈՒ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԵԱՆ ՇՐՋԱՆԸ

(ՄԱՏԹ. Բ. 19-23, ՄԱՐԿ. 2. 3, ԴՈՒԿ. Բ. 39-52)

Ա.— Յիսուսի բնական միջավայրը:
Երբ Յիսուսի ծնողքը Եզրպտոս փախան,
տարի մը չանցած վերադարձան Պաղեստին
և հաստատուեցան Նազարէթ քաղաքը: Քան
զի Հերովդէս ալիւս մեռած էր:

Յիսուսի մայրը Մարիամ Դաւիթի ցեղէն՝
և բարեպաշտական ազնիւ զգացումներով տու-
գորուած մէկն էր. իսկ Յովսէփ նոյնպէս,
քսո Աւետարանի վկայութեան. բարի և ար-
դար մարդ մըն էր: Յիսուս իր մանկութիւնը
անցուց այս բարեպաշտ ընտանիքի մաքուր
մթնոլորտին մէջ: Ամէն օր Յիսուս իր մօրը
խնամքին տակ կը մեծնար աստուածաշունչ
թեան ազնիւ զգացումներու ներշնչումներուն
ներքեւ:

Ըստ հրէից սովորութեան, ամէն տարի
Յիսուսի ծնողքը զատկին Երուսաղէմ կ'եր-
թային և Յիսուս ալ կ'ընկերանար անոնց: Օր
մը, երբ Յիսուս տասներկու տարեկան էր, Ե-
րուսաղէմէն Նազարէթ վերադարձին կորսն-
ցուցին զինքը, բայց բուռական փնտռելէ վեր-

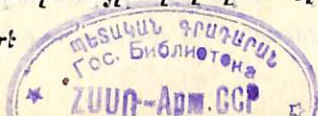
Յ.— ԵԳԻՊՏՈՍ ՓԱՆՈՒՍԸ

Ջը գտան տաճարին մէջ երբ կը խօսէր հրեայ վարդապետներու հետ, և կը զարմանային ա- նոր տուած իմաստուն պատասխաններուն վը- րայ:

Բ. — Կրթութիւնը:

Յիսուս գրեւ կարգաւ գիտէր (Ղուկ. Գ. 17: Յովհ. Բ. 6) և Հին Ուխտը լաւ սորված էր: Հրեաները մինչև եօթը տարեկան իրենց զաւակներուն բերանացի կը սորվեցնէին Բ. Օրինաց Զ. 4.ը և ուրիշ կարեւոր խօսքերը: Ապա եօթը տարեկանին սինակոկ կը ղրկէին: Սինակոկին մէջ անոնք կ'ուսանէին Առակաց և Սաղմոսաց գրքերէն կարեւոր հատուածներ և Մովսէսի օրէնքներն ու մարգարէից խօս- քերը: Շատ հաւանական է Յիսուս իր մօրմէն առաջին անգամ սորվեցաւ Բ. Օրինաց Զ. գը- լուխի 4-րդ համարը և ապա Նազարէթի հրէից սինակոկին մէջ ճոխացուց իր հմտութեան պա- շարը:

Յիսուս քանի՞ լեզու կը խօսէր, Աւետա- րանը որոշ տեղեկութիւն չի տար այս մասին: Յունարէն ուսած ըլլալը թէեւ քիչ մը տարա- կուսելի է բայց Արամերէն ու եբրայեցերէն լեզուները գիտնալը հաւանականութենէ հե- ոու չէ: Արամերէն՝ այդ օրերուն Պաղեստինի մէջ գործածուած գաւառաբարբառը ըլլալուն՝ արդէն Յիսուսի մայրենի լեզուն էր: Իսկ եբ- Պ. Բ. Նոր Ուխտ

բայեցերէնը, որպէս հրէից սրբազան լեզուն, և կրօնական գրականութեան պաշտօնական բարբառը, Յիսուսի համար օտար լեզու մը չէր:

Հին հտակարանը շատ քիչ բացառութեամբ ամբողջովին եբրայեցերէն գրուած է: Մովսէսի Օրէնքը, Սաղմոսը և Մարգարէից գիրքերը սերտող մէկը եբրայեցերէնի ալ կը տեղեկանար բնական կերպով:

Գ.— Պատանեկութեան տսեն զբաղումը:

Յիսուս երեսուն տարեկան հասակին մէջ սկսաւ իր հանրային պաշտօնավարութեան, բայց մինչեւ երեսուն տարեկան ըլլալը ի՞նչ գործով կը զբաղէր, որոշ բան մը չենք գիտեր այս ուղղութեամբ: Մանկութեան Աւետարանները թէեւ կարգ մը արհեստներու հետեւած ըլլալը կը յիշեն, սակայն անոնք վաւերական աղբիւրներ նկատուած չեն Քրիստոնէական եկեղեցիին կողմէ: Աւետարանը Յիսուսը հիւանդի որդի և կամ հիւանդ կը նկատէ (Մարկ. 2. 3):

Հին տսեն հրեաները պարտականութիւն կը համարէին իրենց զաւակներուն արհեստ սորվեցնել, և քանի որ Յովսէփին ալ արհեստը հիւանդութիւն էր, ուստի Յիսուսի հիւանդութեամբ զբաղած ըլլալը շատ բնական էր:

Յիսուսի հանրային պաշտօնավարութեան

չրջանին Մարիամի անունը կը յիշուի յաճախ բայց Յովսէփ չի յիշուիր: Ասիկա ցոյց կուտայ թէ Յովսէփ մեռած էր Յիսուսի երեսուն տարեկան ըլլալէն առաջ: Եւ Յիսուս հիւսնութիւն ընելով թէ իր և թէ մօրը ապրուստը կը հագար:

Դ.— Ի՞ր առաքելութեան համար պատրաստուիւնք:

Հրէից մէջ սովորութիւն կար որ բարբինէրը ընդհանրապէս մինչեւ երեսուն տարեկան կը պատրաստուէին և ապա կը ձեռնարկէին իրենց պաշտօնին: Յովհաննէս Մկրտիչ այսպէս ըրաւ: Նոյնը ըրաւ նաեւ Յիսուս:

Այս երեսուն տարիներու ընթացքին Յիսուս թէ իր ընտանիքին՝ և թէ Նազարէթ քաղաքի սինակոկին մէջ, մէկ կողմէն օր ըստ օրէ կը տեղեկանար Հին Ուստին, իսկ միւս կողմէն Նազարէթ քաղաքի անաղմուկ, բնական, պարզ և ներշնչող մթնոլորտին ներքեւ Աստուծոյ հետ մտերմական ու խորունկ յարաբերութիւն կը մշակէր:

Ուստի Յիսուսի պատրաստութիւնը իր պաշտօնին համար խմացական ըլլալէ շատ աւելի հոգեւոր էր: Հոգեւոր իրականութիւններու հանդէպ Յիսուս ունէր պայծառ տեսիլ և յստակ ըմբռնում:

Ե. — Եզրակացութիւն:

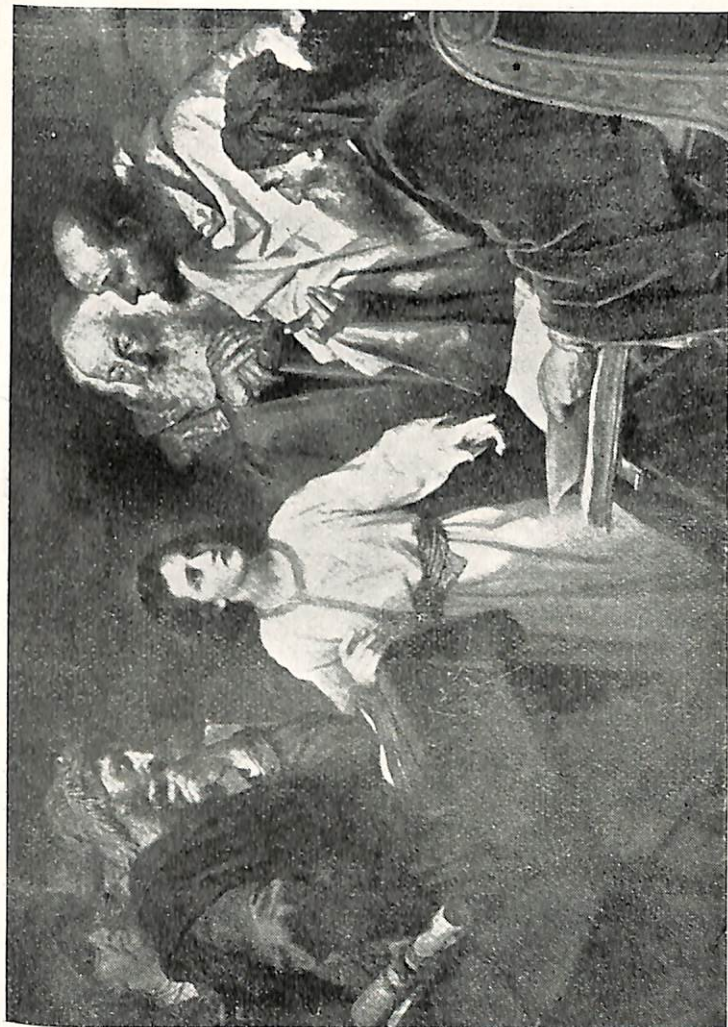
1. Յիսուս իր ընտանիքին մէջ, մօրը ձեռքին տակ, ներշնչուեցաւ կրօնի բարձր խոհաներով: Ընտանիքի մը տուած նախնական կրթութիւնը նախախնամական զեր կը կատարէ մանկան կեանքին մէջ:

2. Յիսուս կեանքի ասպարէզը մտնելէ առաջ պատրաստուիլը պարտականութիւն նշկատեց: Պաշտօնեայ մը շատ անգամ կը ձախողի իր գործին մէջ երբ մասնագիտական ուսումով մը պատրաստուած չէ իր պաշտօնին համար:

3. Յիսուս իր արհեստաւոր ըլլալը իրեն նուաստութիւն չսեպեց: Զբաղումը սուրբ է, ծուլութիւնն է որ պախարակելի է, թէ Աստուծոյ և թէ մարդոց առջեւ: Պօղոս առաքելալ ալ վրանագործութիւն ընելով կը ճարէր իր ապրուստը:

4. Յիսուս իմացական պատրաստութիւնը բաւարար չհամարեց իր պաշտօնին համար: Ուստի հոգեւոր պատրաստութեան՝ իմացականէն շատ աւելի կարեւորութիւն ընծայեց:

Ուսումը, առանց նկարագրի, մանկան ձեռքը տրուած սուր անելի մը կը նմանի, զիստ կը հասցնէ աւելի՝ քան թէ օգուտ:

ԴԱՍ Դ.

ՅԻՍՈՒՍԻ ՄԿՐՏՈՒԹԻՒՆՆ ՈՒ ՍԱՏԱՆԱՅԷ
ՓՈՐՁՈՒԻԼԸ

(ՄԱՏԹ. Գ. 13-17, Գ. 1-12: ՄԱՐԿ. Ա. 9-14.

ԴՈՒԿ. Գ. 21-22, Գ. 1-14)

Ա.— Յիսուսի մկրտութիւնը:

Երբ Յիսուս երեսուն տարեկան եղաւ Յոր-
դանան գետը եկաւ և ուրիշներու կարգին
մկրտուեցաւ Յովհաննէսէն: Յովհաննէս
արգիլեց զինքը ու ըսաւ. «Ինձի պէտք է որ
քեզմէ մկրտուիմ, ու դուն ինձի՞ կ'սեպաս»: Յիսուս պատասխան տուաւ և ըսաւ. «Թող
տուր հիմա վասն զի այսպէս կը վայելէ մեզի
որ բոլոր արդարութիւնը կատարուի»: Ետքը
թող տուաւ անոր:

Երբ Յիսուս մկրտուեցաւ և ջուրէն դուրս
եկաւ, երկինքէն Աստուծոյ հոգին աղանաւ-
կերպ իր վրայ իջաւ, և Աստուած վկայեց
վերէն ու ըսաւ. «Այս է իմ սիրելի որդիս, ու
բուն հաւաներ եմ»:

Բ.— Յիսուսի առաջին փորձութիւնը ան-
քուրեան շուրջ եր (Մատթ. Գ. 3):

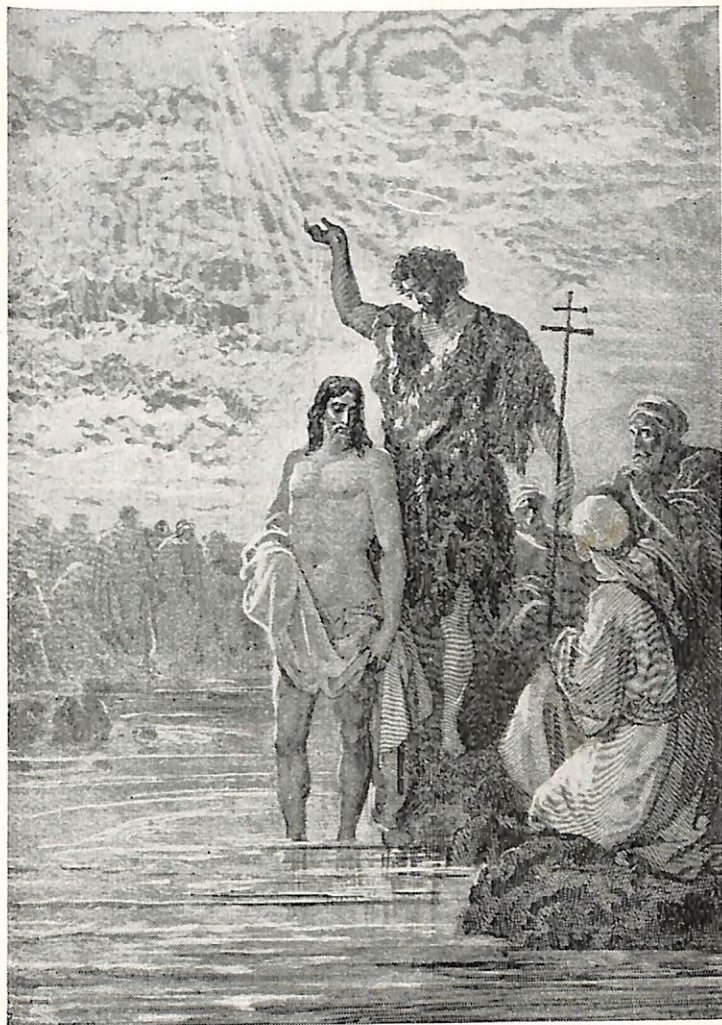
Անիկա տակաւին իր հանրային պաշտօնին
չձեռնարկած, մկրտութենէն անմիջապէս վեր-

Զը, Յուդայի անապատին մէջ առանձնացաւ և քառասուն օր ու քառասուն գիշեր պահեցողութեամբ և աղօթքով անցուց ժամանակը: Հրէից մէջ սովորութիւն էր կրօնի ուսուցիչներուն համար հանրային պաշտօնի չսկսած առանձնանալ և կրօնական խօսիւմներով ըզբաղիլ, ինչպէս Յովհաննէս Մկրտիչ ալ ըրած էր:

Երբ քառասուն օրերը լմնցան Յիսուս անօթեցաւ և փորձիչը առիթէն օգտուելով մօտեցաւ անոր և ըսաւ, իրա՛ւ, եթէ դուն Աստուծոյ որդին ես, այս քարերուն ըսէ որ հացի վերածուին և անօթութիւնդ անցնի: Յիսուս պատասխան տուաւ և ըսաւ, գրուած է (Բ. Օրինաց Ը. 3) թէ «ոչ միայն հացով կ'ապրի մարդ, հապա ա՛յն ամէն խօսքերով որ Աստուծոյ բերնէն կ'ելլեն»: Փորձիչը պարտուեցաւ:

Գ.— Յիսուսի երկրորդ փորձութիւնը փառախաբեան նկատմամբ եր (Մատթ. Գ. 5-6):

Սատանան զինքը երուսաղէմի աշտարակին վրայ տարաւ և ըսաւ, «Իրա՛ւ, եթէ դուն Աստուծոյ որդին ես, ինքզինքդ այս տեղէն վար ձգէ և հրեշտակներ կուգան և քեզ կը պաշտպանեն իրենց թեւերուն մէջ»: Յիսուս ըսաւ, գրուած է (Բ. Օրինաց Զ. 16) թէ «Բու՛Տէր Աստուածդ չփորձես»: Փորձիչը կրկին պարտուեցաւ:

Դ.— Յիսուսի երրորդ փորձութիւնը շահա-
մոլութեան մասին եր (Մատթ. Դ. 8-9):

Փորձիչը երբ երկու անգամ ձախողեցաւ
չյուսահատեցաւ, երրորդ անգամ ուրիշ կեր-
պով փորձեց: Տարաւ զինքը բարձր լեռան մը
վրայ և ցոյց տուաւ իրեն աշխարհի բոլոր թա-
գաւորութիւններն ու անոնց պերճանքը և ը-
սաւ, «Ասոր ամէնը քեզի կուտամ, պայմա-
նաւ որ խոնարհիս և ինձի երկրպագութիւն
ընես»: Յիսուս ի պատասխան ասոր ըսաւ,
«Ետիս գնա Սատանայ, վասն զի գրուած է
(Բ. Օրինաց 2. 13) թէ քու Տէր Աստուծոյդ
երկրպագութիւն ընես, ու միայն զանիկա
պաշտես»: Փորձիչը դարձեալ չարաչար պար-
տուեցաւ: Բայց այս անգամ յուսահատած՝
ձգեց զանիկա, գէթ ժամանակի մը համար, և
հեռացաւ անկէ:

Ե.— Եզրակացութիւն:

1. Երբ Յիսուս մկրտուեցաւ Աստուած
Երկինքէն ձայն տալով, «Այս է իմ սիրելի որ-
դիս, որուն հաւներ եմ» ըսաւ և հաստատեց
անոր առաքելութեան պաշտօնը, և զնահատեց
անոր ուղիղ ընթացքը: Մարդոց կողմէ գով-
ուիլ լաւ է, բայց Աստուծոյ գնահատութեան
արժանանալ կը բարձրացնէ մեր նկարագիրը:

2. Յիսուս կրցաւ փորձութեան տոկալ,
անոր համար որ պահեցողութեամբ, աղօթ-

քով և կրօնական խորհրդածութիւններով առանձնութեան մէջ ուժովցուց իր հոգին: Պահեցողութիւնը և ամէն օր կանոնաւոր կերպով Ս. Գրոց ընթերցումն ու աղօթքը մեզ Աստուծոյ աւելի մօտեցնելով կը զօրացնեն մեր բարոյական ոյժն ու կորովը:

3. Յիսուս Հին Կտակարանը շատ լաւ ուսած էր, և փորձութեան պարագային Ս. Գրոց խօսքերով է որ զխմադրեց փորձիչին: Կրօնի դասը և Ս. Գրոց ուսումը շատ կարեւոր է ամէն մէկ երիտասարդի համար որ տօկուն ու բարձր նկարագրի կազմելու կը ջանայ:

4. Փորձիչը Յիսուսի վրայ յարձակեցաւ ամենէն առաջ անոր տկար կողմը գտնելով, անոր անօթութենէն օգտուելով: Որպէս զի փորձիչը մեր վրայ յաղթանակ չտանի արթուն ըլլալ և զգուշանալ պէտք է բարոյական տկարութիւններէ: Հիւանդութիւններն ալ շատ անգամ մեր տկար կողմերէն կը սկսին:

Գ Ա Ս Ե.

Վ Ե Ր Ա Ք Ա Ղ

(Հ Ա Ր Յ Ո Ւ Մ Ն Ե Ր)

Գ Ա Ս Ա.

1. Պատմէ՛ Յովհաննէս Մկրտչի ծնունդը :
2. Յովհաննէսի ապրելակերպը ի՞նչպէս էր : Որո՞նք էին խոսէնեանները և ի՞նչ կ'ընէին :
3. Յովհաննէս ի՞նչ ծառայութիւն ըրաւ Քրիստոնէութեան իբր նախակարապետ :
4. Յովհաննէսի և քրիստոնէից մկրտութեան միջեւ ի՞նչ էական տարբերութիւն կար :
5. Պատմէ՛ Յովհաննէսին մահը , ինչո՞ւ գլխատուեցաւ :

Գ Ա Ս Բ.

6. Յիսուսի ծնունդը ո՞ւր տեղի ունեցաւ , Նազարէ՞թ թէ Բեթղեհէմ , ինչո՞ւ :
7. Մեր փրկչական ներկայ թուականը շի՛տա՞կ է :
8. Որո՞նք էին արեւելքէն երուսաղէմ եկող մօգերը , ինչո՞ւ եկան և ի՞նչ նուէր տը՛ւին Յիսուս մանուկին :
9. Բեթղեհէմի մանուկները ինչո՞ւ ջարդուեցան , ո՞վ տուաւ ջարդի հրամանը :

10. Պատմէ՛ քառասունքի առթիւ Յիսուսի ճամար բերուելը: Ասիկա հրէական ի՛նչ սո-
վորութեան արդիւնք էր: Սիմէոն ծերունի և
Աննա մարգարէ որո՞նք էին:

Գ Ա Ս Գ.

11. Ի՞նչպէս էր Յիսուսի ընտանեկան մի-
ջավայրը, և երբ Յիսուս տասներկու տարե-
կան էր ու կորսուեցաւ երեսուղէմի մէջ, ծը-
նողքը զինքը ո՞ւր գտան:

12. Յիսուս ո՞ւր առաւ իր ուսումը:

13. Քանի՞ լեզու կը կարծուի թէ գիտէր:

14. Յիսուս պատանեկութեան տակն ի՞նչ
արհեստի հետեւեցաւ:

15. Յիսուս երեսուն տարեկան ըլլալէ ա-
ռաջ իր գործին համար քանի՞ ուղղութեամբ
պատրաստուեցաւ:

Գ Ա Ս Գ.

16. Նկարագրէ՛ Յիսուսի մկրտութեան պա-
շտպաները:

17. Յիսուսի առաջին փորձութիւնը ի՞նչ
խնդրոյ շուրջ էր, ո՞վ զինքը փորձեց:

18. Երկրորդ փորձութիւնը ի՞նչ էր:

19. Պատմէ՛ Յիսուսի երրորդ փորձութիւնը:

20. Յիսուս փորձութեան ինչո՞վ կրցաւ
ջաղթել:

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՅԻՍՈՒՍԻ ՀԱՆՐԱՅԻՆ

ՊԱՇՏՈՆԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆՆ ՈՒ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՑՈՒՄՆԵՐԸ

Գ Ա Ս Զ.

ՅԻՍՈՒՍԻ ՊԱՇՏՈՆԸ ԻԲՐԵՒ ՄԵՍԻԱ

(Ղ.ՈՒԿ. Գ. 16-24: ՅՈՎ.Հ. Ե. 30-47)

Ա.— Մեսիական ակնկալութիւնը հրէից
պատմութեան մէջ:

Երբ Իսրայէլի թագաւորութիւնը կործա-
նեցաւ և Դաւիթի գահը տապալեցաւ, Իսրա-
յէլի ժողովուրդը կ'ակնկալէր թէ օր մը Աս-
տուած իրենց նոր ազատարար մը պիտի զրկէ
որ, իբրեւ ազգային հերոս, պիտի վերահաս-
տատէ Դաւիթի գահը: Այս ազատարարը, ու-
րիշ խօսքով, հրէից ազգային Մեսիան, երբ
վերականգնէր Դաւիթի ինկած գահը, արգա-
րութեան հիման վրայ թագաւորութիւն մը
պիտի հիմնէր, որ հրեայ ժողովուրդին միջո-
ցաւ պիտի տարածուէր ամբողջ աշխարհի վը-
րայ: Իսրայէլի ակնկալած մարդկութեան սոյն

ոսկեդարը Մեսիային աշխարհ գալովը պիտի իրականանար :

Մեսիական այս ակնկալութիւնը հրեայ հասարակութեան մտքին ու երեւակայութեան մէջ աւելի զօրացաւ Բաբելոնի գերութեան շրջանին : Եղեկիէլ մարգարէ քաջալերեց ժողովուրդին այս ակնկալութիւնը իր ըրած մարգարէական գուշակութիւններով : Այս պաժամանակի ընթացքին այս ակնկալութիւնը այնքան պայծառացաւ հրէից մտքին մէջ որ Յիսուսի ժամանակ այլ եւս ամէն վայրկեան Մեսիայի գալուստին կը սպասէին անհամբեր :

Բ.— Մեսիայի նկատմամբ Յիսուսի ժամանակակից հրեաներուն ըմբռնումը :

Երբ Յիսուս ծնաւ՝ Հրէաստան Հռովմէ պետութեան գերիշխանութեան ներքեւ էր : Հրեաները այնպիսի Մեսիա մը կ'ակնկալէին որ Հռովմի պետութեան դէմ իսկոյն պարզէր ապստամբութեան զրօշակը և տար իրենց ազգային անկախութիւնը :

Յիսուսի ժամանակակից հրեաներ այսպէս Մեսիայի պաշտօնը կ'ըմբռնէին քաղաքական իմաստով : Եւ երբ տեսան որ Յիսուս գահացում չտուաւ իրենց ազգային բաղձանքներուն և քաղաքական ծրագիրներուն՝ յուսախար եղան և սկսան զայն հալածել :

Գ.— Մեսիայի իսկական կոչումը :

Գալիլէ Մեսիային իսկական կոչումը սակայն կրօնական էր : Շիտակ է թէ անիկա Ժողովուրդը պիտի ազատէր, բայց ո՛չ թէ Հռովմի գերիշխանութենէն, հապա մեղքի տիրապետութենէն : Իրաւ է թէ անիկա թագաւորութիւն մը պիտի հիմնէր, սակայն այդ ո՛չ թէ քաղաքական այլ հոգեւոր թագաւորութիւն մը պիտի ըլլար, արեւելեական եղբայրակցութեան հիման վրայ հաստատուած :

Այս թագաւորութիւնը, ուրիշ բառերով, պիտի կոչուէր երկնից թագաւորութիւն և կամ Աստուծոյ թագաւորութիւն : Աստուծոյ մարդոց հայրը պիտի ըլլար այս թագաւորութեան մէջ, և մարդիկ իրարու եղբայրներ ու քոյրեր պիտի նկատուէին : Այնպէս որ այս թագաւորութեան միջոցաւ աշխարհի վրայ տեսակ մը ընկերական նոր դրութիւն մը պիտի հաստատուէր, փութացնելու համար մարդոց երջանկութեան ոսկեդարը : Այս էր ահա լատիկ Մեսիայի իսկական կոչումը :

Դ.— Յիսուսի կարծիքը այս մասին :

Յիսուս իր ժամանակի հրեայ ժողովուրդին պէս քաղաքական չէր նկատեր Մեսիայի կոչումը : Ինքը կը հաւատար թէ Մեսիայի առաքելութիւնը զուտ հոգեւոր էր և քաղաքական հարցով զբաղիլ անոր կոչումին կը հա-

կատէր բացարձակապէս :

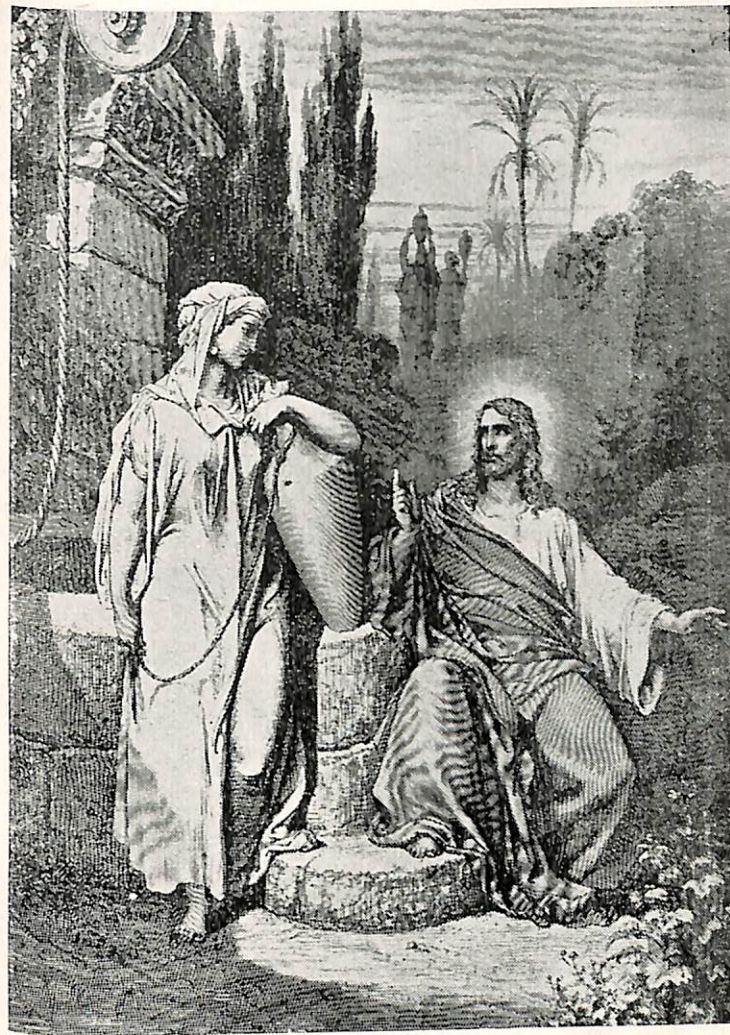
Օր մը հրեաները կ'ուզէին Յիսուսը թագաւոր ընել, բայց ինքը չուզեց և անոնց քովէն փախաւ ու լեռը առանձնացաւ (Յովհ. 9. 14-15) : Քանզի այս բանը իր հոգեւոր կոչումին չէր համապատասխաներ : Պիղատոս երբ Յիսուսը կը դատէր հարցուց անոր թէ, «Դու ես թագաւոր ես», Յիսուս ընդունեց թէ ինքը թագաւոր է և թագաւորութիւն հիմնելու համար ալ աշխարհ եկած է, սակայն յայտարարեց միանգամայն թէ իր թագաւորութիւնը այս աշխարհէն չէ (Յովհ. ԺԲ. 33-38) :

Յիսուս Մեսիական այս կոչումը իր փոքր հասակէն իսկ կը զգար իր մէջ, և քանի ինքը տարիքով կը մեծնար այս գիտակցութիւնը իր մէջ այնքան կը զօրանար ու կը խորունկնար : Եւ այսպէս Յիսուս ներքնապէս գիտակցելով իր պաշտօնին երեսուն տարեկան հասակին գործի ասպարէզը իջաւ և իրադրո՞ծեց այս կոչումը, իր կեանքին իսկ գնովը :

Ե.— Եզրակացութիւն :

1. Մեսիական ակնկալութեան յոյսը հըրէից ազգային գիտակցութիւնը կենդանի պահեց պատմութեան ընթացքին : Յայտը կեանք է : Ազգ մը որ ապրելու յոյսը կը կորսնցնէ չի կրնար պահպանել իր գոյութիւնը :

2. Յիսուսի ժամանակակից հրեաներ կրօն-

քի հոգին կորսնցուցած միայն անոր արտաքին ձեւերը կը պաշտէին: Հետեւաբար Մեսիայէն եւս կ'աղակալէին որ նիւթական իմաստով թագաւոր մը ըլլար ան իրենց վրայ և իրենց տաք քաղաքական անկախութիւն:

3. Մեսիայի իսկական պաշտօնը հոգեւոր էր: Հրեաներ սակայն չկրցան ըմբռնել ասիկա, և ուստի չօգտուեցան Յիսուսի աշխարհ բերած բարիքներէն:

4. Յիսուս ինչ առաքելութեան համար որ աշխարհ զրկուած էր զայն կատարեց լիովին և խղճի մտօք: Իր կոչումէն չչեղեցաւ և իր կոչումէն դուրս բաներով չզբաղեցաւ:

ԴԱՍ Է.

ՅԻՍՈՒՍԻ ԱՌԱՔԵԱԼՆԵՐԸ

(ՄԱՏԹ. Ժ. 2-4: ՄԱՐԿ. Գ. 13-19: ԼՈՒԿ. 2. 12-16)

Ա.— Հին ասեցնուան փրօփականքի միջոցներ:

Մարդիկ հին ատեն կրօնք տարածելու և կամ գաղափար մը սփռելու համար այս օրուան ղիւրութիւնները չունէին: Մամուլ չը կար, թերթ չէր հրատարակուեր, հեռագիր, հեռաձայն, ձայնասփիւռ անձանօթ բաներ էին: Երթեւեկութիւնը դժուար էր, կանոնաւոր դպրոցներ գոյութիւն չունէին: Ուստի գաղափար մը տարածելու համար մարդիկ ասդին անդին գասախօսութիւններ միայն կըրնային տալ, և կամ մի քանի աշակերտներ կըթելով անոնց միջոցաւ իրենց գաղափարները կը տարածէին:

Սոկրատ Յունաստանի մէջ իր փիլիսոփայական տեսակէտները ժողովուրդին մէջ տարածելու համար թերթ չունէր իր ձեռքին տակ, և ոչ ալ գիրք մը գրեց, այլ իր աշակերտներուն միջոցաւ տարածուեցան իր գաղափարները: Յովհաննէս Մկրտիչ ունէր իր աշակերտները՝ տարածելու համար իր ուսուցումները: Նմանապէս Յիսուս ալ հետեւելով

իր ժամանակին տիրող սովորութեան, տունէ տուն, դիւղէ դիւղ և քաղաքէ քաղաք կը շրջէր և կը քարոզէր ու միանգամայն աշակերտներ ընտրելով անոնց կ'ուսուցանէր իր վարդապետութիւնները:

Բ.— Առաքեալները ընտրելի առաջ Յիսուս աղօթեց լեռան վրայ:

Երբ Յիսուս իր հանրային պաշտօնին ձեռնարկեց, իր հետեւորդներուն և համակիրներուն մէջէն աշակերտներ ընտրեց և զանոնք առաքեալ անուանեց: Բայց այս ընտրութիւնը ընելէ առաջ կափառնայումի լեռը ելաւ. առանձնացաւ և ամբողջ ղիշերը աղօթքով և խոկումով անցուց (Լուկ. 2. 12), մեզի սորվեցնելու համար թէ մեր օրոշումները չտուած աղօթքով Աստուծոյ օգնութիւն պէտք է խնդրենք:

Երբ առտու եղաւ, լեռնէն վար իջաւ և խոկոյն կատարեց առաքեալներու ընտրութիւնը:

Գ.— Առաքեալներու քիւր:

Յիսուսի առաքեալները թուով տասներկու էին, որոնք կը ներկայացնէին Իսրայէլի տասներկու ցեղերը:

1. Պետրոս, 2. Անդրէաս, 3. Յակովբոս, 4. Յովհաննէս, 5. Փիլիպպոս, 6. Բարթողի-

մէսս (նաթանայէլ), 7. Մատթէոս, 8. Թովմաս, 9. Յակովբոս Ալփեայ, 10. Սիմոն նաթանձայոյզ (կանանայի), 11. Յուդա Յակովբայ (Թադէոս) և 12. Յուդա Իսկարիովտացի (Ղուկ. 2. 14-16):

Յիսուս այս տասներկու առաքեալներէն զատ ունէր նաեւ եօթանասուն երկու(*) հատ ալ աշակերտներ (Ղուկ. Ժ. 1):

Դ.— Առաքեալներու պաշտօնը:

Առաքեալները աւելի քան երեք տարի ապրեցան անոր հետ, կերան ու խմեցին, և ահոր ձեռքին տակ Աստուծոյ թագաւորութեան զերաբերեալ հարցերու շուրջ դատարարականեցան: Մանաւանդ անոր կեանքէն ներշնչուեցան խորապէս:

Առաքեալներուն պաշտօնն էր ուստի 1. Յիսուսէն ինչ որ սորված էին զայն ուսուցանել ժողովուրդին: 2. Աստուծոյ թագաւորութեան մասին տեղեկութիւն տալ մարդոց: 3. Հիւանդները բժշկել: 4. Եւ Յիսուսի հրաշափառ յարութեան զկաներ հանգիստնալ:

Ե.— Եզրակացութիւն:

1. Հին առեն մարդիկ եթէ փրփախանալ

(*) Տե՛ս գրքաւ քարգմանութիւնը: Աւստրիացի մէջ եօթանասուն քարգմանում է:

անձուկ միջոցներով կը յաջողէին իրենց գաղափարները տարածել, ո՛րքան աւելի ներկայ մարդկութիւնը պարտաւոր է արդի ճոխ միջոցներով շինիչ և օգտակար սկզբունքներ տարածել ժողովուրդին մէջ:

2. Յիսուսի սովորութիւնն էր ազօթել և ապա կատարել իր ընտրութիւնները: Եթէ Աստուածորդին Յիսուս ազօթքի պէտքը զգաց իր ընտրութիւնները ընելու համար, մենք ո՛րքան աւելի պարտաւոր ենք մեր ընտրութիւնները ընելէ առաջ Աստուծոյ օգնութիւնը խնդրել, սխալներէ զզուշանալու համար:

3. Յիսուս կրցաւ այնպէս կրթել իր աշակերտները որ անոնք իւրացուցին իր հոգին: Ամենամեծ քարոզութիւնը Յիսուսի հասցուցած աշակերտները եղան քրիստոնէութեան համար:

4. Առաքեալներու պաշտօնն էր Աւետարանի սկզբունքները նախ ապրիլ և ապա քարոզել մարդոց: Նոյնպէս ամէն բարի քրիստոնեայի համար նուիրական պարտականութիւն է կրօնի բարձր սկզբունքները ապրիլ և տարածել ժողովուրդին մէջ:

ՅԻՍՈՒՍԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

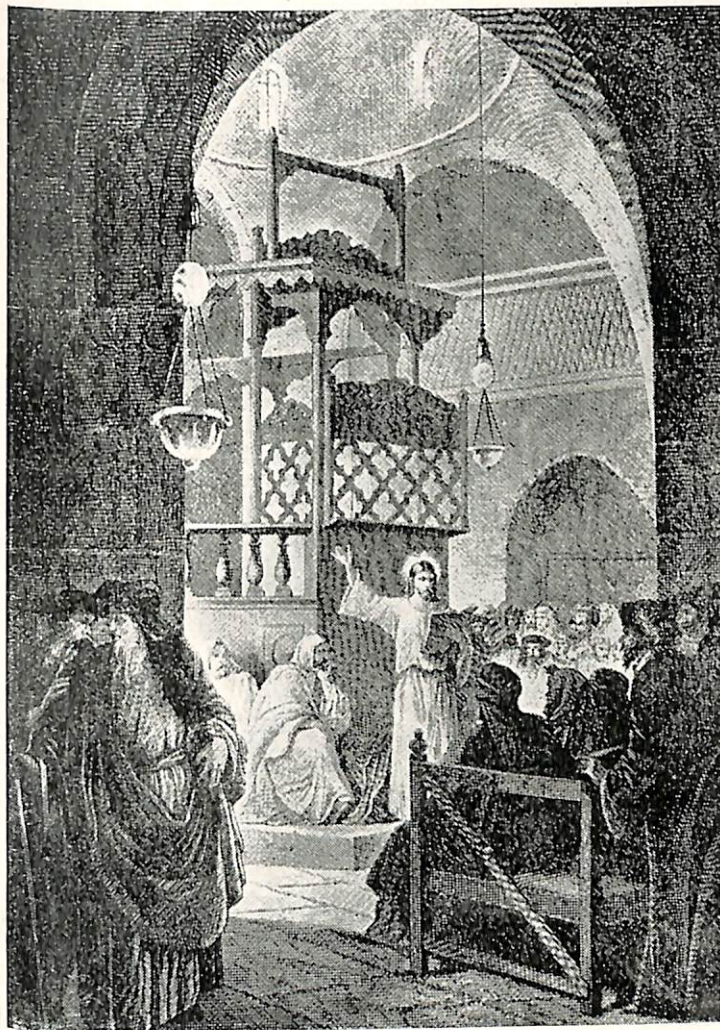
(ՄԱՏԹ. 2. 10: ՂՈՒԿ. ԺԱ. 2: ՅՈՎ. Ի. 17:
ՄԱՏԹ. Գ. 23: ՄԱՐԿ. Ա. 14-15: ՂՈՒԿ. Գ. 44)

Ա.— Յիսուսի ուսուցման մեքոսը կը տարբերէր իրեն ժամանակակից բաբբիներու մեքոսէն:

Դպիրները և Յիսուսի ժամանակակից կըրօնի ուսուցիչները՝ ինչ որ իրենց նախնիքներէն սորված էին, թուլակի պէս կը կրկնէին, և կ'ուսուցանէին իրենց նախահայրերուն հեղինակութեանց վրայ կախուելով. իսկ Յիսուս ինչ որ ուսած էր՝ իր կրօնական փորձառութենէն անցնելով կը սորվեցնէր, իր իսկ հեղինակութեամբը:

Անոնք իրենց շեշտը ընդհանրապէս բացասական պատուէրներու վրայ կը դնէին և կ'ըսէին մի՛ սպաններ, մի՛ դողնար, մի՛ սուտ վկայեր և այլն: Բայց Յիսուս զրական մեթոտով կ'ուսուցանէր և կ'ըսէր. ըսէ՛ք, եղէ՛ք, սիրեցէ՛ք և այլն: Բաբբիները օրէնք կը սորվեցնէին իսկ Յիսուս սկզբունք կ'ուսուցանէր:

Ահա այս էր պատճառը որ «կը զարմանային անոր վարդապետութեանը վրայ, վասնզի իշխանութիւն ունեցողի մը պէս կը սորվեցընէր» (Մարկ. Ա. 22):

Բ.— Յիսուս երկու հիմնական վարդապետութիւններ ունէր, որոնցմէ մին էր Աստուծոյ հայրութիւնը:

Իրմէ առաջ թէեւ հրեայ բաբբիներն ալ զԱստուած հայր կը զաւանէին, բայց ոչ թէ անհատին՝ հապա հրեայ ցեղին հայրը կը համարէին: Յիսուս Աստուծոյ հայրութիւնը բուրրովին նոր խմաստով կ'ըմբռնէր: Ըստ Յիսուսի վարդապետութեան, Աստուած ոչ թէ Իսրայէլի ցեղին՝ հապա ամէն մէկ անհատի հայրն էր:

Յիսուսի իր աշակերտներուն սորվեցուցած Տէրունական աղօթքը «Հայր մեր» բառերով կը սկսի (Մատթ. Զ. 10): Ասով Յիսուս մեզի ցոյց կուտայ թէ Աստուած հայրն է մարդոց և մարդիկ, որպէս Աստուծոյ զաւակները, իրարու եղբայրներ և քոյրեր են: Ուրիշ առիթով մը Յիսուս ըսաւ. «Կատարեալ եղէք ինչպէս ձեր երկնաւոր Հայրը կատարեալ է» (Մատթ. Ե. 48): Այս խօսքով նոյնպէս Յիսուս մեզի ըսել կ'ուզէ թէ Աստուած մեր հայրն է և մենք պէտք է սնոր նմանինք և անոր պէս կատարեալ ըլլանք:

Յիսուս երբ կ'աղօթէր հայր կը կոչէր զԱստուած (Յովհ. Ժ. 1, 5, 11, 21, 24 և 25):

Գ.— Յիսուսի երկրորդ վարդապետութիւնն էր Աստուծոյ քաղաւորութիւնը:

երբ Յովհաննէս Մկրտիչ քարոզելու ըսկըսաւ, «Աստուծոյ թագաւորութիւնը մօտեցած է» ըսաւ (Մատթ. Գ. 1-2): Երբ Յիսուս սկսաւ քարոզելու անիկա ալ նոյնպէս ըսաւ. «Աստուծոյ թագաւորութիւնը մօտեցած է» (Մատթ. Գ. 17), «Ահա Աստուծոյ թագաւորութիւնը ձեր ներսիդին է» (Ղուկ. ԺԷ. 21), «Զեր հայրը հաճեցաւ որ թագաւորութիւնը ձեզի տայ» (Ղուկ. ԺԲ. 32):

Յիսուսի կարծիքով Աստուած իբրեւ հայր՝ հոգեւոր թագաւոր մըն էր և մարդիկ այս թագաւորութեան մէջ մէկ անդամներն էին:

Այս թագաւորութեան քարոզութիւնովը մարդոց զիտակցութեան մէջ պիտի մշակուէր տիեզերական եղբայրակցութեան գաղափարը: Եւ մարդիկ պիտի ապրէին իրարու հետ իբրեւ եղբայրներ և քոյրեր: Յիսուս որպէս Մեսիա աշխարհ եկած էր հիմնելու համար այս թագաւորութիւնը (Յովհ. ԺԼ. 37: Ղուկ. Գ. 44):

Դ.— Յիսուսի հիմնական այս վարդապետութիւններն ու կրօնական փորձառութիւնը:

Յիսուս իր ուսուցումներուն մէջ երբ շեշտը կը դնէր Աստուծոյ հայրութեան և Աստուծոյ թագաւորութեան վրայ, ասիկա իր կրօնական փորձառութեան հետեւանքն էր: Ինքը անձնապէս Աստուծոյ հետ յարաբերութիւն կը

մշակէր իբրեւ որդի: Ուստի երբ կ'աղօթէր «Հայր իմ» ըսելով, Աստուծոյ հետ խօսիլ իրեն շատ բնական կուգար: Նոյնպէս Աստուծո՞ւ Մեսիային միջոցաւ աշխարհի մէջ նոր թագաւորութիւն մը պիտի հիմնէր որ ոչ միայն հըրեաները, այլ բովանդակ մարդկութիւնը իր մէջ պիտի առնէր:

Յիսուս քանի որ խորապէս համոզուած էր այս ճշմարտութեանց, պատգամեց զանոնք իր հզօր շունչովը և եղաւ այս երկու հիմնական վարդապետութեանց փողահարը:

Ե.— Եզրակացութիւն:

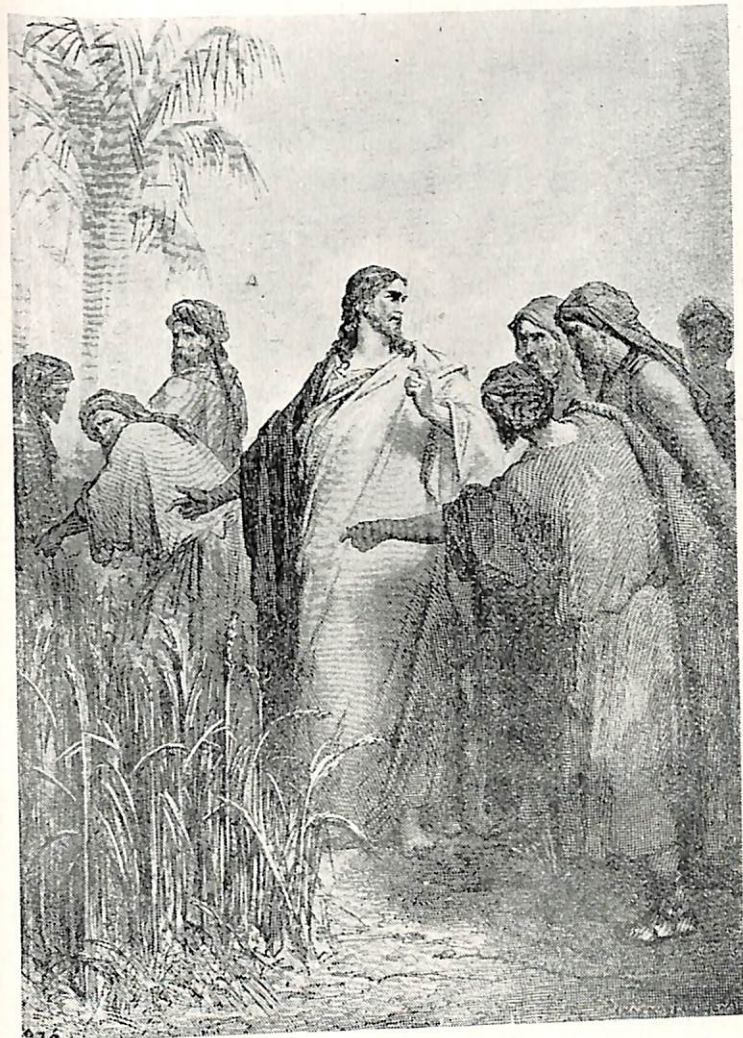
1. Յիսուս չհետեւեցաւ իրեն ժամանակակից բարբրներու ուսուցանելու հինցած մեթոտին, այլ տուաւ իր պատգամները ինքնատիպ մեթոտով մը որ աւելի հետաքրքրական էր և աւելի արդիւնաւոր: Ուրիշներու մեթոտին կուրօրէն հետեւիլ դերութիւն մըն է պարզապէս, որմէ զերծ մնաց Յիսուս:

2. Յիսուս հայր կոչեց զԱստուած և ստով մէկ կողմէն զԱստուած մօտեցուց մարդոց և միւս կողմէն մարդիկը Աստուծոյ: Եթէ Աստուած մեր ամենուն հայրն է պէտք է ուրեմն ապրինք իրարու հետ սիրով և համերաշխաբար:

3. Յիսուս, Աստուծոյ թագաւորութիւն անունին ներքեւ, քրիստոնէական ոգիով

տիեզերական նոր եղբայրակցութիւն մը հիմ-
նեց այս աշխարհի մէջ: Իրական քրիստոնեա-
ներուն պարտականութիւնն է ապրիլ և տա-
րածել այս ոգին հանրութեան մէջ:

4. Յիսուս ինչ որ կ'ուսուցանէր՝ կ'ապ-
րէր զայն նախ և ապա ժողովուրդին կը պատ-
գամէր: Մեր սորվածը ուրիշներուն թուժակ-
օրէն հաղորդել քիչ արդիւնաւոր է, բայց փոք-
ձով զայն հաստատելէ յետոյ՝ ուսուցանել ա-
ւելի մեծ արդիւնք կուտայ:

ՅԻՍՈՒՍԻ ԵՐԿՐՈՐԴԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՅՈՒՄՆԵՐԸ (Ա)

(ՄԱՏԹ. Ե. 2. Եւ Է.: ՄԱՐԿ. Ժ. 2-12:
ԴՈՒԿ. Ի. 22-26 Եւ ՀՌՈՎՄ. ԺԳ. 1-11:)

Ա.— Օրէնքի մասին:

Յիսուսի ուսուցումները մեծ մասամբ ամփոփուած են լերան քարոզին մէջ որ կը գըտնուի Մատթէոսի աւետարանին Ե., 2. և Է. գլուխներուն մէջ:

Օրէնքի նկատմամբ լերան քարոզին մէջ Յիսուս ըսաւ. «Մի կարծէք թէ ես եկայ օրէնքը կամ մարգարէները լուծելու. չեկայ լուծելու, հապա լրացնելու»: Յիսուս՝ «Ոչ եկի լուծանել՝ այլ լնուլ» ըսելով իմացնել կ'ուզէր անոնց թէ օրէնքը պակաս բան մը ունէր իր մէջ և ինքը աշխարհ եկած էր որ լրացնէր զայն: Օրէնքին մէջ պակսածը օրէնքին ոգին էր:

Հրեաները Յիսուսի ժամանակ օրէնքին ոգին կ'որսնցուցած անոր տառերովն ու բառերովը կը զբաղէին, իսկ Յիսուս օրէնքին ներքին իմաստն ու ոգին կը յարգէր: Զոր օրինակ հրեաներու ըմբռնումով, մարդը Շաբաթի համար էր, իսկ Յիսուսի տեսակէտով, ոչ թէ մարդը Շաբաթի հապա Շաբաթը մարդու համար էր: Մարդը օրէնքէն բարձր էր. օրէնք-

քը մարդուն երջանկութեան պէտք էր ծառայէր:

Բ.— Երգում ընելու մասին:

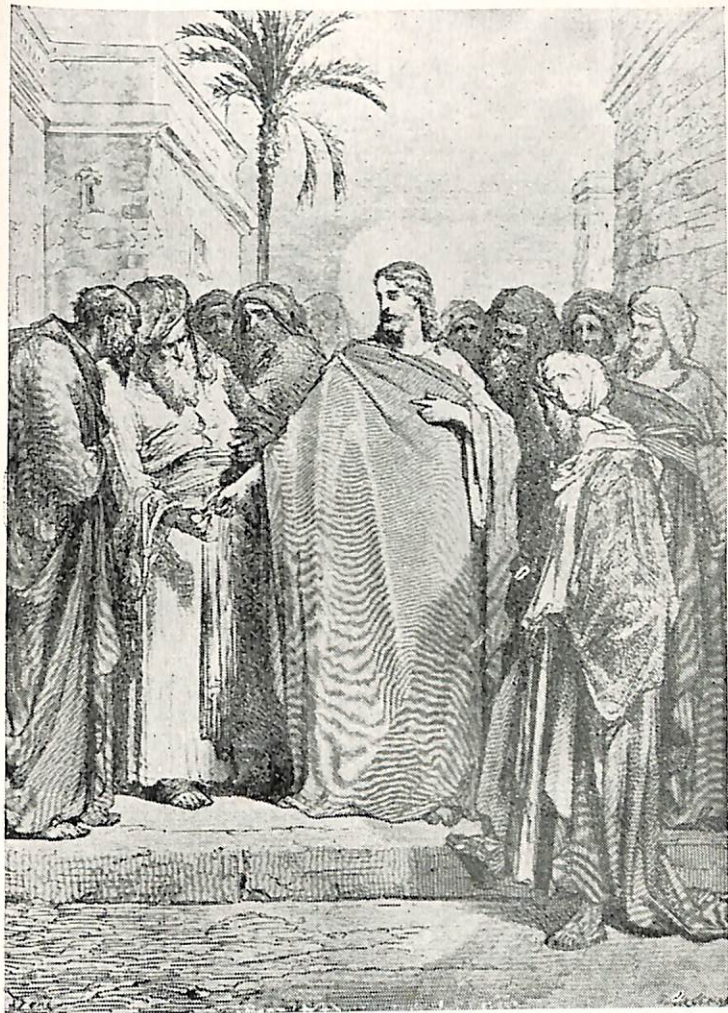
Յիսուս՝ իրեն ժամանակակից հրեաներուն երգում ընելու սովորութեան համամիտ չէր: Թէեւ Մովսէսի օրէնքը անոնց արտօնութիւն տուած էր որ երգում ընեն, բայց Յիսուս երգում չէր ըներ իր խօսքերուն ստուգութիւնը հաստատելու համար, երբ «այո» ըսել հարկ էր, «այո»՝ կ'ըսէր, և երբ «ոչ» ըսել հարկ էր «ոչ» կը պատասխանէր: Ասիկա աւելի բարձր կեանքի մը արտայայտութիւնն էր:

Որպէս զի Յիսուս ժողովուրդը բարոյապէս աւելի բարձր կեանքի մը առաջնորդէր ըսաւ անոնց. «Ամենեւին երգում մի ընէք... հապա ձեր խօսքը ըլլայ այո՛ն այո՛ և ո՛չը ո՛չ, ժողով աւելին չարէն յառաջ կուգայ»:

Գ.— Բնականի մասին:

Յիսուս ընտանիքը Աստուծոյ կողմէ հիմնուած սուրբ հաստատութիւն մը կը համարէր ինչպէս հրեաներն ալ կը գաւանդէին: Բայց հըրէից սրտի խստութեան համար Մովսէս արտօնած էր որ մէկը եթէ զգգոհ ըլլար իր կընովմէն՝ արձակէր զայն, անոր ձեռքը տալով արձակման թուղթ մը:

Յիսուս ջնջեց ամուսնալուծումի և բազ-

16.— ՅԻՍՈՒՍԻ ՌԻՍՈՒՑՈՒՄԸ ՏՈՒՐՔԻ ՄԱՍԻՆ

մականութեան տիրող այս սովորութիւնը, և անոր տեղ հաստատեց միականութիւնը, ընտանեկան երջանկութեան իբրեւ միակ ազգակը: Յիսուսի տեսակէտով, ամուսնալուծումը, իբր բացառութիւն, կրնար տեղի ունենալ միայն շնութեան պարագային: Յիսուսի հաստատած այս գրութիւնը մէկ կողմէն բարձրացուց լիզական սեռին ընկերական զիրքը, և միւս կողմէն ապահովեց ընտանեկան երջանկութեան տեւականութիւնը:

Գ.— Պետքեան մասին:

Յիսուս պետական գրութեան հակառակ չէր: Օր մը իրեն հարցուցին թէ պետութեան տուրք տալ արժա՞ն է: Ինքը ըսաւ, ինձի գրամ մը բերէք, և երբ բերին, «որո՞ւն պատկերը կայ անոր վրայ» հարցուց. պատասխանեցին, «կայսեր պատկերը կայ». ուրեմն ըսաւ, «Այն որ կայսրինն է կայսրին տուէք, և այն որ Աստուծոյն է Աստուծոյ տուէք»:

Ասով Յիսուս կը շեշտէր Աստուածապաշտը լլալով հանդերձ բարի քաղաքացի ըլլալու պարտականութիւնը: Ուստի քրիստոնեայ մը՝ ո՛ր երկրի մէջ որ ապրի, այդ երկրի կառավարութեան պէտք է հաւատարիմ հպատակ ըլլայ, և իբրեւ բարի քաղաքացի, կատարէ իր պարտքը անոր հանդէպ:

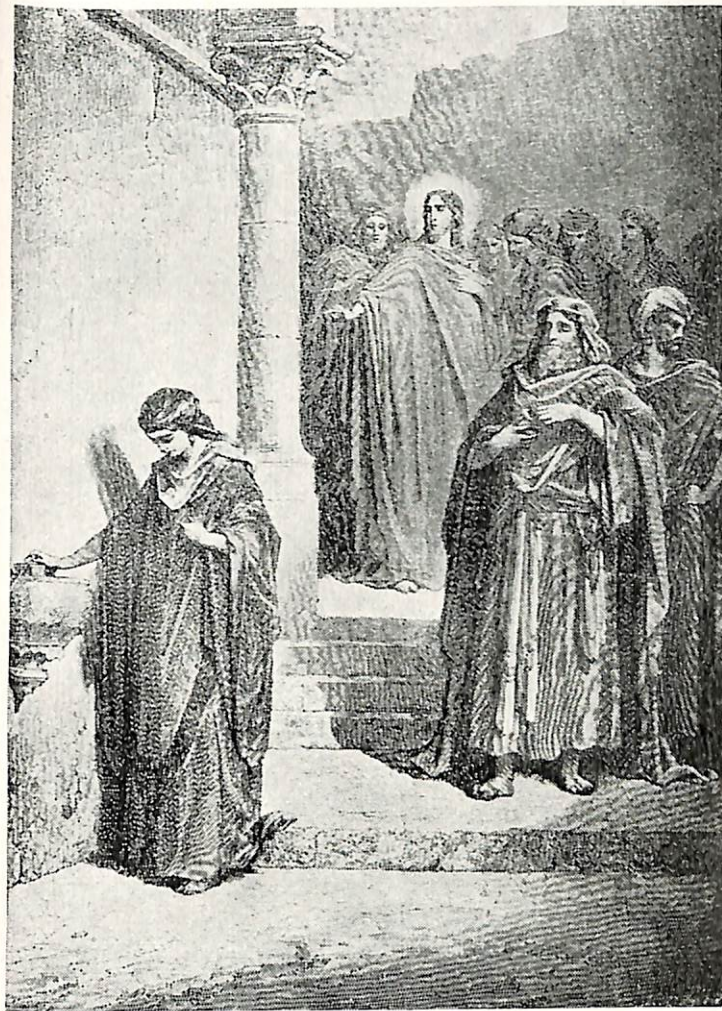
Ե.— Եզրակացուրիւն:

1. Յիսուս օրէնքին հոգին յարգեց, առանց գերի ըլլալու անոր տառին: Քանզի գիրը կը սպաննէ բայց հոգին կ'ապրեցնէ (Բ. Կորն. Գ. 6):

2. Յիսուս բնաւ երգում չըրաւ իր կեանքին մէջ և ոչ ալ կեղծեց, հապա ինչ որ կը զգար և կամ կը խորհէր՝ զայն կը խօսէր շիտակ: Իր այոն այո՛ էր և ոչը ո՛չ:

3. Յիսուս ընտանիքը նուիրական հաստատութիւն կը համարէր, և կը յարգէր անոր սրբութիւնները: Եւ այս իսկ պատճառաւ ջրնջեց ամուսնալուծումի օրէնքը:

4. Յիսուս կառավարութեան հանդէպ հաւատարիմ կեցուածք ունէր: Տուրք տալը չարգիլեց և հրեաներու Հոովմի պետութեան գէմ ապստամբելու գաղափարին ալ համամիտ չէր:

ՅԻՍՈՒՍԻ ԵՐԿՐՈՐԴԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՅՈՒՄՆԵՐԸ (Բ)

(ՄԱՏԹ. Ե., 2. Ե. Է.: ԴՈՒԿ. ԺԶ. 1-15)

Ա.— Ողորմութեան մասին:

Հրեաները ողորմութիւն կուտային Յիսուսի ժամանակ՝ ցուցամոլութեան և փառամոլութեան շարժառիթներով: Յիսուս աղքատներուն օգնելու հակառակ չէր. բայց հրէից ողորմութիւն տալու այս տիրող սովորութիւնը քննադատեց:

Յիսուսի ըմբռնումով ողորմութիւնը պէտք էր բուն իր նպատակին ծառայէր, և ոչ թէ նկատումներով տրուէր: Ողորմութիւն տուողը զաղտուկ տալու էր, և իր ձախ ձեռքը զխնալու չէր թէ աջ ձեռքը ինչ ըրած էր:

Բ.— Աղօթքի մասին:

Յիսուսի տեսակէտով աղօթքը նմանապէս գաղտնի ըլլալու էր, Աստուծոյ և մարդոց միջեւ իբրեւ ներքին յարաբերութիւն: Ճամբաներու վրայ, փողոցներուն անկիւնը ցուցամոլութեան շարժառիթով հրէից աղօթելու սովորութիւնը պախարակեց Յիսուս, չը քաջալերեց նոյնպէս աղօթքի ատեն անհարկի կրկնութիւններն ու շատախօսութիւնները:

Ըստ Յիսուսի վարդապետութեան աղօթ-

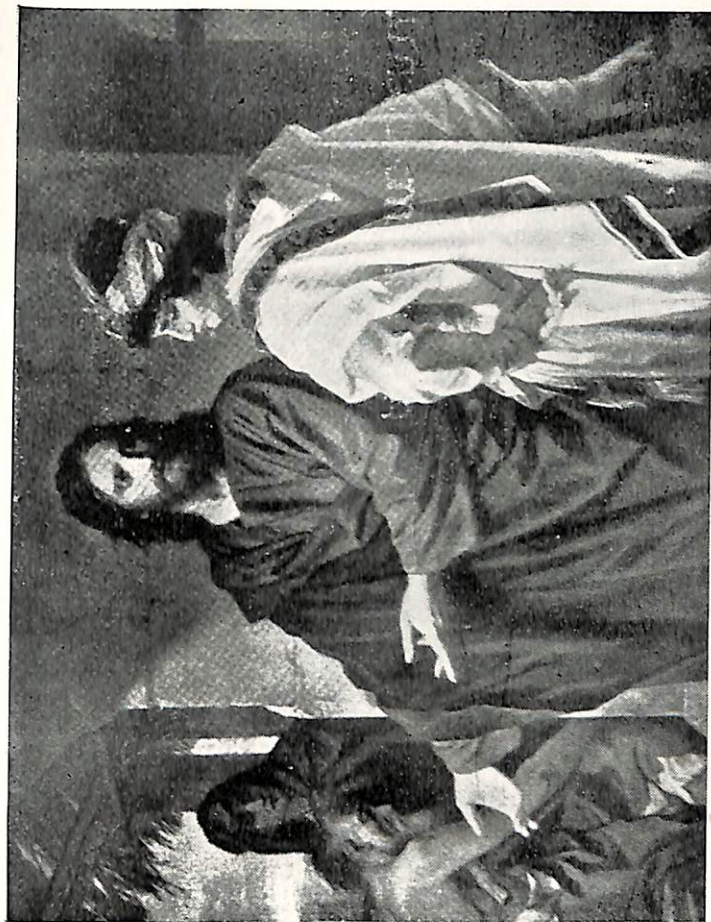
քը ոչ թէ ձեռակերպութիւն մը յարգելու համար շրթունքով և մեքենարար մատուցուելու էր, հապա հոգիով և հաւատքով ըլլալու էր, Աստուծոյ հետ կենդանի հաղորդակցութեան իբր միջոց:

Գ.— Հարստութեան մասին:

Յիսուս հարստութիւնը Աստուծոյ կողմէ մարդոց տրուած պարգեւ մը և կամ աւանդ մը կը նկատէր: Հարստութեան իրական տէրը Աստուած էր և մարդիկ անոր տնտեսներն էին պարգապէս: Ուստի մարդիկ հարստութիւնը ոչ թէ իրենց անձին համար, այլ Աստուծոյ փառքին և մարդկային ցեղի երջանկութեան ի նպաստ գործածելու էին: Անիրաւ տնտեսին առակը շատ օրոշ կերպով կը բացատրէ Յիսուսի այս տեսակէտը (Ղուկ. ԺԶ. 1-15):

Ըստ Յիսուսի վարդապետութեան մարդու մը իրական հարստութիւնը իր սրտին մէջ ունեցած գոհունակութիւնը և կամ երջանկութիւնն էր: Բարիք գործելով մեր սրտին մէջ ստեղծուած այս երջանկութիւնը Յիսուս իրական գանձ կը նկատէր. գանձ մը որ ոչ գողը կրնար յափշտակել և ոչ ալ ցեցը կրնար ուտել: Յիսուս ասիկա երկնից գանձ անուանեց:

Դ.— Սիրոյ մասին:

Սէրը մզիչ ոյժն էր Յիսուսի ապրած բարւ-
 ձրագոյն կեանքին: Մովսէսի բոլոր օրէնքները
 գրուած էին մարդոց Աստուծոյ հանդէպ և
 մարդոց իրարու հանդէպ ունեցած հաւատար-
 մութիւնը ճշդելու համար: Յիսուս սէրը բոլոր
 օրէնքներուն լրումը յայտարարեց (Մատթ.
 ԻԲ. 40): Պօղոս առաքեալ նաեւ նոյն կարծի-
 քը ունէր (Հռովմ. ԺԳ. 10): Երբ մէկը սիրէ
 զԱստուած իր բոլոր սրտովը և սիրէ միանգա-
 մայն իր ընկեր արարածները իր անձին պէս,
 այլեւս ոչ օրէնքի պէտք կը մնայ և ոչ ալ օ-
 րինադիրքերու: Քանզի սէրը օրէնքէն շատ
 վեր է:

Յիսուս օրէնքներով չգրադեցաւ այլ ապ-
 րեցաւ այս սիրոյ կեանքը: Մէկ կողմէն ու-
 նէր սէր առ Աստուած և միւս կողմէն սէր առ
 մարդիկ: Եւ իր աշակերտներուն ալ, իբր նոյր
 պատուիրան, «Սիրեցէք զմիմեանս» ըսելով
 յանձնարարեց ապրիլ այս սիրոյ կեանքը:
 Ուստի քրիստոնէութիւնը օրէնքի կրօնք մը
 ըլլալէ աւելի սիրոյ կրօնք է:

Ե.— Եզրակացութիւն:

1. Յոյցի համար և փառամոլութեան չար-
 ժառիթով ողորմութիւն տալ և կամ բարե-
 գործութիւն ընել Աստուծոյ հաճելի չէ: Ո-
 ղորմութիւնը այն ատեն ընդունելի է և Աս-

տուածահաճոյ՝ երբ սրտաբուխ է և առանց
Նկատումի:

2. Աղօթքը նոյնպէս Աստուածահաճոյ է
այն ատեն երբ սրտաբուխ է, հաւատքով է և
հոգիով: Մարդոց երեւնալու շարժառիթով
մատուցուած աղօթքը երկինք չի հասնիր:

3. Յիսուս հարստութիւնը չանարգեց
բայց գոհունակ սիրտը և կամ ներքին երջան-
կութիւնը մարդուն իրական գանձը նկատեց:
Երբ մէկը մեռնի այս գանձը իրմէ չի բաժ-
նուիր: Հարստութիւն մըն է ասիկա որ մնա-
յուն է և յաւիտենական:

4. Սէրը հիմնաքարն է Յիսուսի ուսու-
ցումներուն և պարծանքը քրիստոնէական կը-
րօնի: Երբ որ և է տեղ թագաւորէ այս սէրը
հոն ամէն զժողարութիւն կը լուծուի:

Գ Ա Ս Ժ Ա.

Վ Ե Ր Ա Ք Ա Ղ.

(Հ Ա Ր Յ Ո Ւ Մ Ն Ե Ր)

Գ Ա Ս Զ.

1. Նկարագրէ՝ հրէից մեծիական ակնկա-
լութեան պատմականը:

2. Խնչ էր Յիսուսի ժամանակակից հրեա-
ներու կարծիքը Մեծիայի նպատմամբ:

3. Խնչ պէտք էր ըլլար Մեծիային իսկա-
կան կոչումը:

4. Յիսուսի կարծիքը լինէր էր Մեծիայի
մասին:

5. Յիսուս իրապէս հրէից ակնկալած Մե-
ծիա՞ն էր:

Գ Ա Ս Է.

6. Խնչ էին հին ատենուան փրօփական-
տի միջոցները:

7. Յիսուս ինչո՞ւ աղօթեց կափառնայու-
մի լերան վրայ իր առաքեալները ընտրելէ
առաջ:

8. Որո՞նք էին Յիսուսի տասներկու ա-
ռաքեալները:

9. Խնչ էր առաքելոց պաշտօնը:

10. Յիսուս այս առաքելներէն զատ ուրիշ աշակերտներ ալ ունէ՞ր:

ԴԱՍ Ը.

11. Յիսուսի ուսուցման մեթոտը ի՞նչ կէտերու մէջ կը տարբերէր հրեայ ըսբբիներու մեթոտէն:

12. Յիսուս քանի՞ հիմնական վարդապետութիւններ բերաւ աշխարհ:

13. Ի՞նչ էր Յիսուսի կարծիքը Աստուծոյ հայրութեան մասին:

14. Աստուծոյ թագաւորութեան նկատմամբ ի՞նչ էր Յիսուսի տեսակէտը:

15. Յիսուսի հիմնական վարդապետութիւնները ի՞նչ առնչութիւն ունէին իր կրօնական փորձառութեան հետ:

ԴԱՍ Թ.

16. Յիսուս ի՞նչ սորվեցուց օրէնքի վերաբերմամբ:

17. Երգում ընելու մասին:

18. Ամուսնութեան նկատմամբ:

19. Պետական զրութեան մասին:

20. Յիսուս ինչո՞ւն էր յարգեր օրէնքին տաոը տառապաշտ հրեաներուն պէս:

ԴԱՍ Ժ.

21. Ի՞նչ սորվեցուց Յիսուս ողորմութիւն

տալու մասին:

22. Աղօթքի նկատմամբ:

23. Հարստութեան վերաբերմամբ:

24. Սիրոյ մասին:

25. Ինչո՞ւ սէրը բոլոր օրէնքներուն լրումմը համարեց Յիսուս:

ՄԱՄՆ ԵՐՐՈՐԴ

ՅԻՍՈՒՍԻ ԱՌԱԿՆԵՐՆ ՈՒ ԱՆՈՆՑ ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆԸ

ԴԱՍ ԺԲ.

ՅԻՍՈՒՍԻ ԱՌԱԿՆԵՐԸ

(ՄԱՍԹ. ԺԳ. 34: ՄԱՐԿ. Դ. 33-34: Բ. ԹԱԳ. ԺԲ. 1-15)

Ա.— Առակ բառին իմաստը:

Հայերէն լեզուի մէջ առակ կը նշանակէ օրինակ, նմանութիւն, ալլաբանական վէպ և կամ մթին իմաստ ունեցող խօսք: Ուստի առակով խօսիլ կը նշանակէ ճշմարտութիւնը փոխանակ մերկ կերպով արտայայտելու պատմութեան մը ձեւով ներկայացնել:

Հին ատեն արեւելեան շատ մը ազգեր, ինչպէ՞ս՝ ասորիներ, արաբներ և հրեաներ յաճախ կը գործածէին առակը(*) իրենց խօսակ-

(*) Յունարէն լեզուի մէջ, Գրիսոսէ շա՛տ առաջ Parabolai բառը կը գործածուէր առակաւոր խօսակցութեանց համար Յունաստանի մէջ:

Հերոդոտոս Կիրոսի խօսքերը առակաւոր կը նկարագրէր: Պուտսս, Կոմփիլիոս և Մուհամմէտ առակներով կը խօսէին: Ղուրանի մէջ առակներ կան: Պլատոն և Արիստոտէլ առակներ կը գործածէին:

ցութիւններուն մէջ: Նոյնպէս Յիսուս ալ առակով կը խօսէր, և իրեն համար զրուած է թէ «Առանց առակի բան չէր խօսեր» (Մատթ. ԺԳ. 34: Մարկ. Դ. 33-34):

Բ.— Առակ բառին նշանակութիւնը Հին Կտակարանի մէջ:

Հին Կտակարանի մէջ առակ բառը երբայերէն մաշալ(*) բառին թարգմանութիւնն է: Մաշալ երբայերէնի մէջ կը նշանակէ առեղծուած, խորհրդաւոր խօսք: Արեւելեան երկիրներու մէջ հին ատեն գիտուններ, իմաստուններ շատ կը սիրէին առակով խօսիլ: Իսկ հըրէից մէջ մարգարէներ ժողովուրդին և մանաւանդ թագաւորներու առջեւ իրենց խօսքերը ազգու ընելու համար ալլաբանական վէպերով, խորհրդաւոր խօսքերով, առեղծուածներով և առակաւոր պատմութիւններով կը խօսէին:

Երբ Դաւիթ Քեռացի Ուրիան սպաննել տալով անոր կիներ Բերսարէն իրեն կնութեան առաւ, Աստուծոյ առջեւ մեծ մեղք մը գործեց: Նաթան մարգարէ գեղեցիկ և յարմար առակով մը, հարուստ ու ազգաւոր մարդու պատմութիւնովը (Բ. Թագ. ԺԲ. 1-15) մատ-

(*) Առաքելէն՝ մատալ:

Նանչեց Դաւիթին իր գործած մեղքը և զինքը
գարձի հրաւիրեց: Դաւիթ երբ լսեց առակը
չբարկացաւ. պատմութիւնը իրեն հաճելի
թուեցաւ և զլջաց, ու այդ առթիւ խոստո-
վանեցաւ իր մեղքը Աստուծոյ առջեւ 50րդ(*)
Սաղմոսը (Ողորմեա ինձ Աստուած ըստ մեծի
ողորմութեան քում...) արտասանելով:

Դ.— Առակ բառին նշանակութիւնը Նոր
Կտակարանի մէջ:

Նոր Կտակարանի մէջ առակ բառը կը նը-
շանակէ բնութենէ առնուած օրինակ, այլա-
բանութիւն և կամ սոսկ պատմութիւն:

Յիսուս իր խօսքերը հեղինակաւոր ու
ազդու ընելու համար յաճախ առականերով կը
համեմէր զանոնք: Ընդհանրապէս Յիսուսի
առակաները պարզ, դիւրահասկնալի և շահեկան
էին: Նա չատ անգամ իր առակաները խօսելէ
վերջը կը բացատրէր և կը մեկնաբանէր:

Յիսուսի խօսած առականերուն մէջ ամե-
նէն գեղեցիկն ու ամենէն հետաքրքրականը
անառակ սրգիին առակն է: Որքան պարզ
այնքան խորունկ է իմաստով: Ոմանք անա-
ռակ սրգիին առակը Յիսուսի խօսած առակ-

(*) Աւետարանի բարգմանութեան մէջ 51-րդ Սաղ-
մոսն է:

19.— ԱՆԱՌԱԿ ՈՐԴԻՆ

Ներուն մարգարիտը կոչած են, իսկ ուրիշներ
Աւետարանի մէջ փոքր Աւետարան անուանած
մէն զայն:

Գ.— Առաւելեալ գործնական արժեք:

Ճշմարտութիւն մը, փոխանակ ուղղակի
խօսելու, երբ խօսուի առակով մը՝ աւելի
հետաքրքրութիւն կը ստեղծէ ունկնդիրներու
մտքին մէջ: Ատենախօս մը և կամ բարոյա-
խօս մը իր խօսածին շուրջ երբ կրցած է հե-
տաքրքրութիւն ստեղծել: յաջողած է արդէն
իր նպատակին մէջ:

Առակով խօսուած ճշմարտութիւն մը
ունկնդիրներու մտքին վրայ աւելի շուտ կը
տպաւորուի: Ճշմարտութիւն մը որ լաւ տը-
պաւորուած է մտքի մը մէջ այլեւս չի մոռ-
ցուիր դիւրին կերպով:

Ե.— Եզրակացութիւն:

1. Առակով խօսելը հին ատեն մարգարէ-
ներու խօսքին հեղինակութիւն կուտար:

2. Իբրեւ կրօնի ուսուցիչ Յիսուսի յաջո-
ղութեան գաղանիքներէն մէկը իր խօսքերը
համեմեւն էր դեղեցիկ ու հետաքրքրական
առակներով:

3. Յիսուսի խօսած առակները շինիչ ու
բարոյալից էին: Անոնք այսօր թուականով
թէեւ հինցած բայց իմաստով միշտ թարմ են.

իբրեւ ճշմարտութիւնը արտայայտող օրինակներ և պատմութիւններ:

4. Առակին նպատակն է ճշմարտութիւնը տպաւորել մտքերու վրայ: Մանկավարժական որ և է մեթոտ որ կը ծառայէ այս նպատակին յարգի է այսօր ալ:

Գ Ա Ս Ե Գ.

ԱՌԱԿՆԵՐՈՒՆ ՆԵՐՔԻՆ ԽՄԱՍԸ

Ա..

Ա.— Բացասութիւն առակներու:

1) Տուն շինող խեղացի և անկիս մարդոց առակով (Մատթ. է. 24-27), Յիսուս իր լերանքարովին վերջին մասին մէջ մեզի կը սորվեցնէ մեր հաւատքը հաստատուն հիման վրայ դնելու անհրաժեշտութիւնը: Այս հաստատուն հիմը և կամ յաւիտենական ժաշուը Յիսուս ինքն է:

2) Հարսանիքի օրոյց (Մատթ. Թ. 15) առակով Յիսուս՝ Յովհաննէսի աշակերտներուն կը բացատրէ իր աշակերտներուն ծով չպահելուն պատճառը:

3) Հիւսիսային լեռնի վրայ լոր շարի կտոր դնելու (Մատթ. Թ. 16) օրինակով Յիսուս ցոյց կուտայ թէ Մովսիսականութեան օրինական հին սովորութիւնները իր աշխարհ գալովը, այլեւս մաշած հազուատի մը կը նմանին: Հազուատ մը, որուն վրայ զրուած լաթի նոթ կտոր մը անոր օգուտ մը չընելէն զատ պատուելուն ալ պատճառ կը գառնայ:

4) Նոր գիւնի և հիւսիսային (Մատթ. Թ. 17) բացատրութիւնը դարձեալ նոյն իմաստով

գործածուած է Յիսուսի կողմէ: Պէտք է նոր
գինին նոր տիկերու մէջ դնել: Երբ նորը կայ,
հինը այլեւս կորսնցուցած է իր արժէքը:

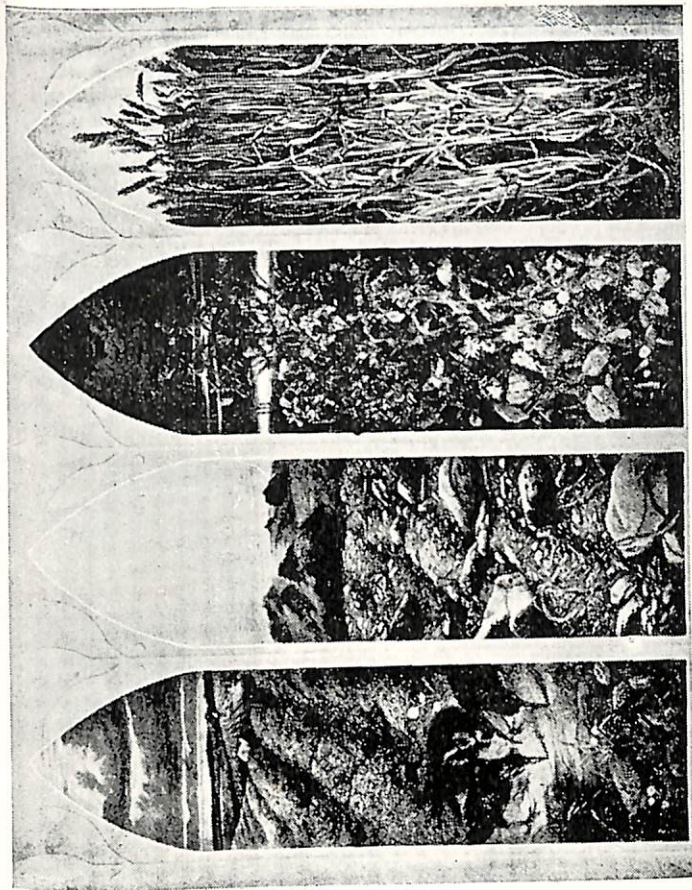
Բ.— Բացատրեալեանց շարունակութիւնը:

5) Պիղծ ոգիին (Մատթ. ԺԲ. 43-45) ա-
ռակով Յիսուս ցոյց կուտայ հրեայ հասարա-
կութեան նկարագրին ներքին ապականութիւ-
նը: Անոնք Յիսուսի ուսուցումները առ երես
քնդունած էին և իրենք զիրենք մաքրուած
ու նորոգուած կը նկատէին, բայց վերջը փոր-
ձը ցոյց տուաւ թէ Յիսուսը մերժելով իրենց
պղծութիւնը աւելի մեծ թափով երեւան ե-
կաւ: Յիսուսի բացատրութեամբ, հրեայ ազ-
գին վերջը առաջուանէն աւելի վատ եղաւ
(Մատթ. ԺԲ. 45):

6) Սերմանացանին առակով (Մատթ. ԺԳ.
3-18: Ղուկ. Ը. 4-16) Յիսուս կը բացատրէ
Աստուծոյ խօսքը լսող չորս տարբեր դասա-
կարգի մարդոց վիճակը: Այս չորսին մէջ մի-
այն վերջինն է որ արգիւնաւոր կ'ընէ իր լը-
սածը:

7) Որումներու առակը (Մատթ. ԺԳ. 24-30,
36-43) ցոյց կուտայ թէ մարդոց մտքին մէջ
երբ մէկ կողմէն բարի սերմեր ցանուին միւս
կողմէն ալ որո՞ւմ կը ցանուի չարին կողմէ:

8) Մանանիսի հասկը (Մատթ. ԺԳ. 31-32:
Ղուկ. ԺԳ. 19) փոքր սերմ մըն է բայց երբ

ածի մեծ բոյս մը կը դառնայ: Ասով Յիսուս
կը մատնանէ Աստուծոյ թագաւորութեան՝
ժամանակի ընթացքին ունենալիք աստիճա-
նական զարգացումն ու ծաւալումը:

Գ.— Բացատրեանց շարունակութիւնը:

9) Խնորի առակը (Մատթ. ԺԳ. 33) կը
ցուցնէ նոյնպէս Աստուծոյ թագաւորութեան
աստիճանական յառաջացումը:

10) Արտի մեջ պահուած գանձը (Մատթ. ԺԳ.
44) Աստուծոյ թագաւորութեան թանկարժէք
ըլլալը երեւան կը բերէ: Երբ մէկը իրապէս
գնահատէ անոր արժէքը, ամէն ինչ որ ունի
կը զոհէ և զանիկա իսկոյն ձեռք կը բերէ:

11) Պատուական մարգարիտ (Մատթ. ԺԳ.
45-46) առակը նոյնպէս Աստուծոյ թագաւո-
րութեան փնտլուն արժէքը ցոյց կուտայ: Այդ
արժէքը գնահատող վաճառական մը կը գնէ
զայն ամէն գնով, եթէ հարկը պահանջէ, մին-
չեւ անգամ իր բոլոր ունեցածը ծախսելով:

12) Ծովը ձգուած ոռնկանիկ (Մատթ. ԺԳ.
47-50) առակը վերջին գառաւորներին օրը ար-
դարեւերուն և մեղաւորներուն իրարմէ զատ-
ուելը կը ծանուցանէ:

Գ.— Բացատրեանց շարունակութիւնը:

13) Կերակուրները չեն պղծեր (Մատթ. ԺԵ.
10-15) բացատրութիւնով Յիսուս ըսել կ'ուզէ

թէ մեր սրտերը երբ լեցուն են չար խորհուրդներով, կիրքերով և ամէն ահաւաղ ապականութիւններով, անօգուտ են մեր զրոյ մաքրութիւնը, ծոմապահութիւնն ու բարեպաշտական արտաքին ձեւակերպութիւնները:

14) Անգութ ծառային առակով (Մատթ. ԺԸ. 23-35) Յիսուս կը սորվեցնէ թէ մեր երկնաւոր հայրը այն առնէ մեզի կը ներէ երբ մենք կը ներենք մեր ընկեր արարածներուն:

15) Վարձու բռնուած բանուորներուն առակը (Մատթ. Ի. 1-16) Աւետարանին ճշմարտութիւնը ընդունող հեթանոսներուն հրեայ հաւատացեալներու հետ համահաւասար վարձատրուիլը կը ցուցնէ: Առակին մէջ առաւօտուն գործի վացքը բանուորները հրեաներն են, իսկ օրուան տարբեր պահերուն մէջ և երեկոյեան գէմ գործի սկսողները հեթանոս քրիստոնեաներն են:

16) Երկու որդիներու առակին (Մատթ. ԻԱ. 28-32) մէջ առաջին որդին կը խորհրդանշէ մաքսաւորները, պոռնիկներն ու մեղաւոր մարդկութիւնը, իսկ երկրորդ որդին իրենք զիրենք բարեպաշտ համարող հրեաները: Առաջինները ապաշխարութեամբ Աստուծոյ թագաւորութեան գոնէն ներս կը մտնեն, բայց վերջինները իրենց ինքնահաւանութեանը պատճառաւ դուրսը կը մնան:

Ե.— Եզրակացութիւն:

1. Երբ մեր հաւատքը Յիսուսի քարոզած առողջ սկզբունքներուն վրայ հիմնուած չէ կեանքի ծանրածանր փորձութիւններուն առջեւ չի կրնար տոկալ և խելոյն կը տկարանայ և մեր անկումին պատճառ կը դառնայ:

2. Նոր գաղափարներ հին գլուխներու հետ չեն հաշտուիր: Օգտուելու համար նոր գաղափարներէն մեր մտքին պատուհանները ճշմարտութեան լոյսին առջեւ միշտ բաց պահել պէտք է:

3. Աստուծոյ թագաւորութիւնը, ուրիշ խօսքով, Յիսուսի աշխարհ բերած քրիստոնէական կեանքը՝ յաւիտենական գանձ մըն է: Ստանալու համար այս գանձը անոր գինը լիովին վճարել հարկ է:

4. Հրեաները իրենք զիրենք արտաքինապէս հաւատացեալ կը ցուցնէին. իրականութեան մէջ սակայն իրենց սիրտը լեցուն էր ամէն տեսակ պղծութիւններով: Քրիստոնեայ նկատուելու համար առաջին հիմնական բանը սրտի նորոգութիւնն է Ս. Հոգիի ազդեցութեան ներքեւ:

ԴԱՍ ԵԴ.

ԱՌԱՎՆԵՐՈՒՆ ՆԵՐՔԻՆ ԻՄԱՍՏԸ

Բ.

Ա.— Բացատրուիլն առակներու:

1) Չար մշակներու սուսկով (Մատթ. ԻԱ. 33-45) Յիսուս կը մատնանչէ հրեայ ազգին ապերախտութեան ոգին: Աստուած մարգարէներու միջոցաւ խօսած էր Իսրայէլի ժողովուրդին, բայց անոնք մտիկ ըրած չէին և ընդհակառակը հալածած էին զանոնք, և հիմակ ալ կը պատրաստուէին հալածելու Աստուծոյ Միածին Որդին:

2) Հարսանեաց սեղանին (Մատթ. ԻԲ. 1-14) առակով Յիսուս ցոյց կուտայ հրէից անտարբերութիւնը Աստուծոյ թագաւորութեան հանդէպ, և միւս կողմէն կը յայտարարէ՝ հեթանոսներուն հրեայ ժողովուրդին տեղը բռնելով Աստուծոյ արքայութեան ժառանգակիցներ ըլլալը:

3) Թղենիին (Մատթ. ԻԴ. 32-34) առակը խօսուած է երուսաղէմի կործանման, մարգու որդիին գալստեան և կամ երկնից արքայութեան մօտալուտ ըլլալուն իբր յայտարար շնչան:

4) Տունը հսկող ծառային (Մատթ. ԻԴ.

43) առակովք Յիսուս արթուն կենալու պարտականութիւնը կը շեշտէ:

Բ.— Բացատրութեանց շարունակութիւնը:

5) Հաւատարմիւն եւ չար ծառաներուն (Մատթ. Ի. 45-51) առակովք ցոյց կը տրուի հաւատարիմ եւ արթուն ծառային վարձատրութիւնը իսկ չար ծառային պատժութիւնը:

6) Տասը կոյսերու (Մատթ. Ի. 1-13) առակովք Յիսուս կրկին արթնութեան պարտականութիւնը կ'ընդգծէ: Այս տասը կոյսերուն հինգը իմաստուն կը կոչուին եւ հինգը յիմար: Իմաստունները արթուն կեցողներն են իսկ յիմարները՝ քնացողները:

7) Տաղանդներու (Մատթ. Ի. 14-30) առակը կը սորվեցնէ Աստուծոյ կողմէ մեզ տրուած պատեհութիւնները ի բարին գործածելու պարտականութիւնները:

8) Թագաւորութիւն մը երբ իրեն դիմ թաւաճում է չի կրնար կանգուն մնալ (Մարկ. Գ. 24)՝ ըսելով Յիսուս կը յայտարարէ թէ ինքը գեւեւը ոչ թէ Բէեղզեբուղի (սատանաներու պետը) միջոցաւ, հապա Աստուծոյ զօրութեամբն է որ հանած է:

Գ.— Բացատրութեանց շարունակութիւնը:

9) Տուն մը երբ իրեն դիմ թաւաճում է չի կրնար հաստատուն կենալ (Մարկ. Գ. 25) խօսքը

գարձեալ միեւնոյն խմաստը ունի նախկին խօսքին հետ:

10) Զօրաւոր մարդու մը (Մարկ. Գ. 27) առակը նոյն ճշմարտութիւնը կը շեշտէ: Սատանան չի կրնար թոյլ տալ որ իր դեւերը հանուին իր իսկ միջոցաւ:

11) Ծածուկ մեծցող սերմին (Մարկ. Դ. 26-29) առակը Աստուծոյ թափաւորութեան անզգալիօրէն յառաջանալը ցոյց կուտայ:

12) Վստուած անազը (Մարկ. Դ. 21: Դուկ. ԺԱ. 33-36) կը լուսարանէ ծածուկ բաներուն որ մը երեւան դալու հաւանականութիւնը:

Դ.— Բացատրութեանց շարունակութիւնը:

13) Օտար երկիր գացող մարդուն (Մարկ. ԺԳ. 34-37) առակը արթուն կենալու պարտականութիւնը կը յանձնարարէ:

14) Կոյր կոյրի սուսքնորդ չի կրնար ըրջալ (Դուկ. Զ. 39) խօսքը ինքնահաւանութենէ և կամ խմաստակութենէ զգուշանալով չափաւորութեամբ համեստ ըլլալու համար խրատ մըն է: Աշակերտ մը պէտք է ինքզինքը իր ուսուցչէն աւելի շատ բան գիտցողի տեղը գնէ:

15) Աջի մեջ շիւղ ու գերակ (Դուկ. Զ. 41-42) բացատրութիւնը ազդարարութիւն մըն է մեզի ուրիշներուն թերութիւնները տեսնելէ առաջ մեր պակասութիւնները ուղղելու:

16) Ծառին և անոր պտուղին (Դուկ. Զ.

43-45) առաւելօր Յիսուս ցոյց կուտայ թէ չար մարդ մը չի կրնար բարի գործեր ունենալ: Մարդու մը արժանիքը իր գործերովն է որ կը ճանչցուի և ոչ թէ իր խօսքերով:

Ե.— Եզրակացութիւն:

1. Ապերախտութիւնը վատ արարք մըն է. իսկ երախտագիտութիւնը գնահատելի առաքինութիւն մը:

2. Հրեաները չկրցան գնահատել Աստուծոյ իրենց պարգեւած հոգեւոր օրհնութիւնները, և այս իսկ պատճառաւ հեթանոսները ժողանդեցին անոնց առանձնաշնորհումները:

3. Հաւատարմութիւնը բարձր նկարագրի ազնիւ յատկութիւններէն մին է: Հաւատարիմ, արթուն և պարտաճանաչ ծառան և կամ գործաւորը կը գնահատուի միշտ:

4. Գաղտնի բան մը ամէն ատեն չի կըրնար ծածուկ մնալ, օր մը չէ օր մը կը յայտնուի: Ուստի զգուշանալ պէտք է գաղտնի մեղքերէ:

ԳԱՍ ԺԵ.

ԱՌԱԿՆԵՐՈՒ ՆԵՐՔԻՆ ԻՄԱՍՏԸ

Գ.

Ա.— Բացատրուիւն առակներու:

1) Փոխասունին և պարսականներուն (Ղուկ. Է. 41-47) առակով Յիսուս երախտագիտութեան տարբեր աստիճանները ցոյց կուտայ:

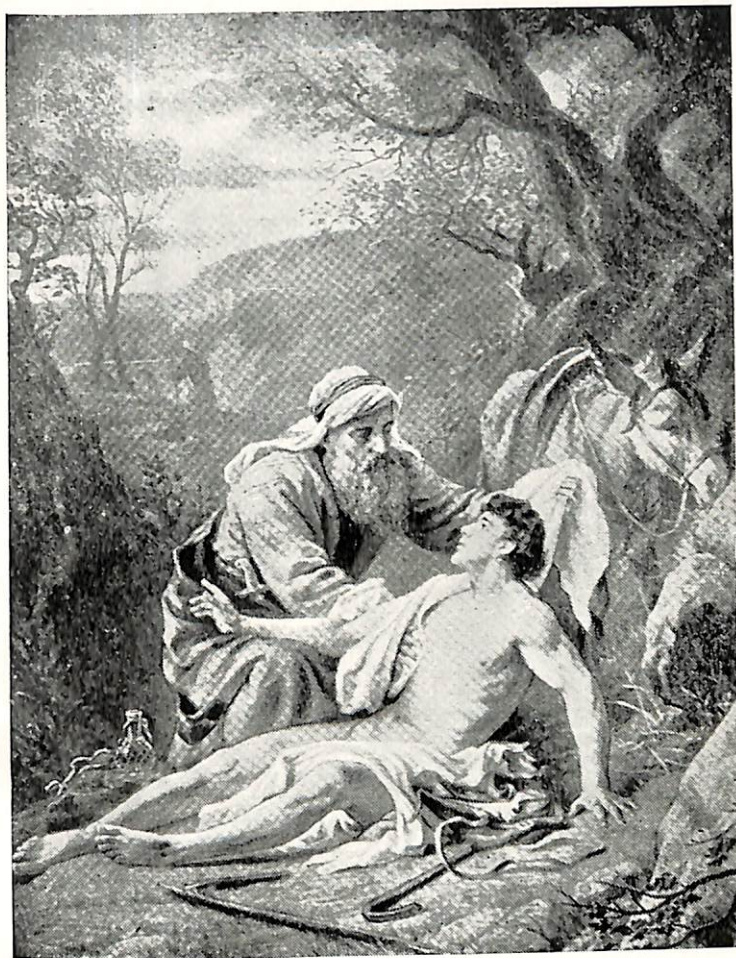
2) Բարի Սամարացիին (Ղուկ. Ժ. 30-37) առակով մարդասիրութեան հիման վրայ բարեգործութիւն ընելու պարտականութիւնը կ'ուսուցանէ Յիսուս մեզի, առանց ցեղի և կրօնի խտրութեան:

3) Թախանձող բարեկամին (Ղուկ. ԺԱ. 5-9) առակով Յիսուս աղօթքին զօրութիւնը կը բացատրէ:

4) Անևիս հարուստին (Ղուկ. ԺԲ. 16-21) առակով կը սորվինք թէ մարդու մը կեանքը իր ստացուածքին առաւելութենէն կախուած չէ: Այն որ իր յոյսը հարստութեան վրայ կը դնէ յուսախաբ կ'ըլլայ:

Բ.— Բացատրութեանց շարունակութիւնը:

5) Աւնյի և հովի (Ղուկ. ԺԲ. 54-57) առակով Աստուծոյ թաղաւորութեան մօտալուտ գալուստի մասին հրէից տգիտութիւնը կը մատնանշուի:

6) Անպատու քղեկիկն (Ղուկ. ԺԳ. 6-9) առաւել հրեայ ազգին կրօնական անտարբերութիւնը ի յայտ կը բերէ: Հրեաները Աստուծոյ տուած պատեհութիւնները չարաչար գործածած էին, Յիսուսի աշխարհ գալը վերջին պատեհութիւն մըն էր, ասիկա եւս չէին գնահատած:

7) Հարսնիքի հրաւիրումներուն (Ղուկ. ԺԳ. 17-24) առաւել հրեաներուն կը հասկցնէր թէ Աստուծոյ թագաւորութիւնը մտնելու հրաւերը մինակ իրենց չէ որ ուզւում է, հապանակ հեթանոսներուն:

8) Աշտարակ շինողին օրինակը (Ղուկ. ԺԳ. 28-30) յիշելով Յիսուս կը սորվեցնէ մեզի թէ որ և է գործի տակաւին չձեռնարկած պէտք է նստիլ և այդ գործին հանդէպ մեր կարողութիւնը հաշիւի առնել և ըստ այնմ գործի սկսիլ:

Գ.— Բացատրեալեաց շարունակութիւնը:

9) Պատերազմի գացող քաղաւորին (Ղուկ. ԺԳ. 31-33) առաւել նոյնպէս կը զգուշացնէ մեզ անհաշիւ ու անխորհուրդ գործի ձեռնարկելէ:

10) Այլի (Ղուկ. ԺԳ. 34-35) առաւել քրիստոնեաներուն ուրիշներու հանդէպ օգտակարութիւն ունենալու պարտականութիւնը կը յայտարարէ:

11) Կորստած ոչխարին (Ղուկ. ԺԵ. 3-7)

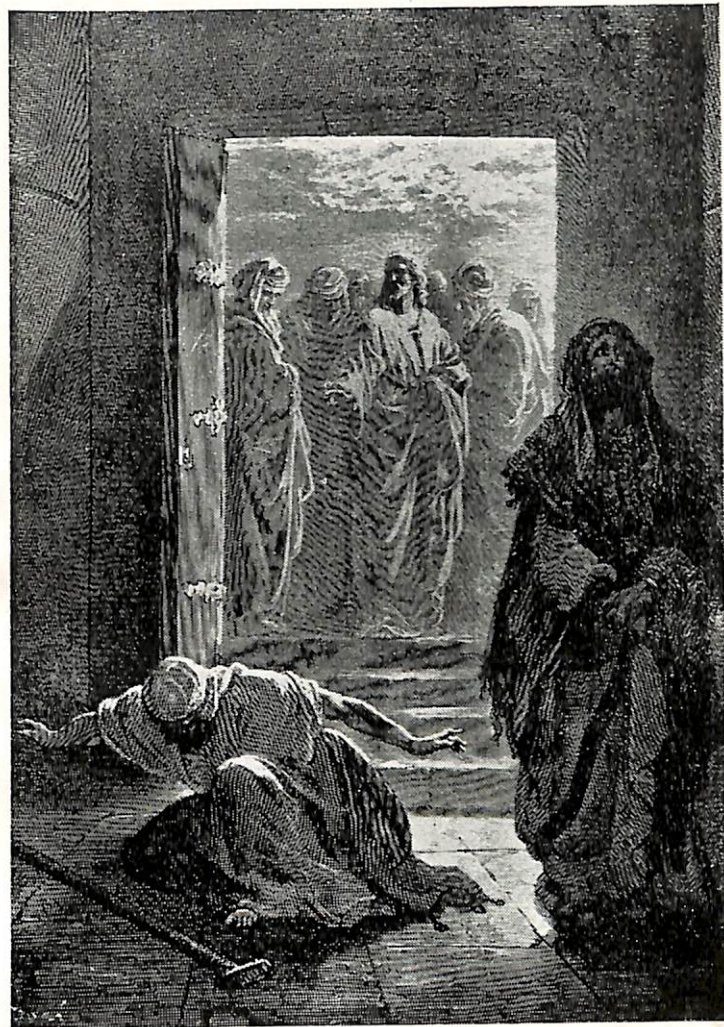
առակով Յիսուս փարիսեցիներուն և դպիրներուն հասկցնել կ'ուզէ թէ մաքսաւորներ, մեղաւորներ և հեթանոսներ թէեւ կորսուածներ են բայց իր պարտականութիւնն է զանոնք եւս փնտռել և փրկութեան առաջնորդել:

12) Կորսուած ցրտիկ (Ղուկ. ԺԷ. 8-10) առակը կորսուած ոչխարին առակին հետ զբրեթէ նոյն իմաստը ունի: Յիսուս աշխարհ եկաւ մեղաւորները փրկելու, հոգ չէ թէ անոնք ըլլան հրեայ և կամ հեթանոս:

Գ.— Բացատրեանց շարունակութիւնը:

13) Անառակ որդիին առակը (Ղուկ. ԺԵ. 11-32) նմանապէս կորսուած հեթանոսներուն համար ալ Աստուծոյ թաղաւորութեան զբան բաց ըլլալը կը ծանուցանէ: Անառակ որդին հեթանոսներուն՝ իսկ իր մեծ եղբայրը ինքնահաւան ու շփացած հրեաներուն խորհրդանշանն է:

14) Անիրաւ սնկսիկ (Ղուկ. ԺԶ. 1-13) առակը մեզի տրուած պատեհութիւններէն օգտուելու իմաստութիւնը կը սորվեցնէ: Նոյնպէս առակը օրոշապէս ցոյց կուտայ թէ մարդիկ այս աշխարհի մէջ Աստուծոյ տնտեսներն են: Հարստութիւնը իրենց քով պարզ աւանդ մըն է, և իրենց պարտականութիւնն է այս աւանդը ի բարին գործածել, յօգուտ մարդոց բարեկաւութեան:

15) Մեծասունին ու Ղազարոսին (Ղուկ. ԺԶ. 19-31) առակը կը դատապարտէ հարուստ մարդը որ ողջ եղած ատեն, իբր Աստուծոյ տնտեսը, իր ունեցած հարստութիւնը ի բարին չէ գործածած, իսկ Ղազարոս աղքատ ըլլալով հանդերձ գոհունակ սրտով ու բարի խղճմբտանքով ապրած է: Ահա այս իսկ պատճառաւ մէկը հանդերձեալի մէջ կը պատժուի իսկ միւսը կը վարձատրուի:

16) Դասաւորին ու քախամձող այրիին (Ղուկ. ԺԶ. 1-8) առակը աղօթքի մէջ յարատեւութեան կարեւորութիւնը ցուցադրող խրատ մըն է:

Ե.— Բացասութեանց շարունակութիւնը:

17) Փարիսեցիին ու մաֆասարիին (Ղուկ. ԺԶ. 9-14) առակը աղօթքի իրական ոգին կը բացատրէ: Պէտք է աղօթող մը հեղութեամբ, հաւատքով և հոգիով ներկայանայ Աստուծոյ առջեւ և ոչ թէ սնապաշտութեամբ և ինքնահաւանութեամբ:

18) Մնասնեռու (Ղուկ. ԺԹ. 12-27) առակը ցոյց կուտայ թէ ինչ որ ունինք՝ Աստուծոյ մեզի տուած աւանդն է. և պէտք է զայն պահենք ու քանքարաթաքոյց ըլլանք: Պարտաւոր ենք մեր ունեցածը արդիւնաւորել:

19) Բարի հովիտին (Յովհ. Ժ. 1-6) առակովը Յիսուս իր մեսիական կոչումը կը նկատ

րադրէ, և միանգամայն քաջ հովիւի մը զո-
հաբերութեան ոգին կը մատնանչէ:

20) Որքը ևս իր անդերը (Յովհ. Ժե. 1-5)
բացատրութիւնը հաւատացեալին Աստուծոյ
հետ ներքին ու մտերմիկ յարաբերութիւն-
ները ցոյց կուտայ:

2.— Եզրակացութիւն:

1. Բարեգործութիւնը ինկածը վերցնել է:
Բարի Սամարացին մեզի այս մասին զեղեցիկ
օրինակ կը հանդիսանայ:

2. Յիմարութիւն է վայրկենական զգա-
ցումէ զրդուած, առանց հաշիւի և առանց
կանխապծուած ծրագրի գործի ձեռնարկել:

3. Քրիստոնեաներ օրհնութիւնն են իրենց
ապրած միջավայրին, Աւետարանի խօսքով,
ազն են այս աշխարհի:

4. Պէտք է օգտագործենք Աստուծոյ մե-
զի տուած տաղանդները: Քանքարաթաքոյց
ըլլալ կեանքի պայքարին մէջ դասալիք ըլլալ
է սոսկ:

ԱՌԱՎՆԵՐԸ ՄԵԿՆԵԼՈՒ ՄԵԹՈՏԸ

Ա.— Այլաբանական մեթոսը:

Այլաբանական կը կոչուի այն մեթոսը, որով մեկնիչը առակի մը և կամ պատմութեան մը, սկիզբէն մինչեւ վերջը, ամէն մէկ մասին մէջ խորհրդաւոր խմատ մը փնտռելու կը ջանայ:

Ճան Պընեանի գրած «Քրիստիանոսի ճամբորդութիւնը» գիրքը այլաբանութեան գեղեցիկ օրինակ մըն է:

Բ.— Հրեայ բաբբիներուն մեկնաբանելու(*) կերպը:

(*) Մեկնութիւն բառը (Interpretation) Ա. Գրոց մէջ կը գործածուի զանազան առիթներով: Յովսէփ բանի մէջ իր բանակիցներուն երազները մեկնեց, նոյնպէս փարաւոնի երազը մեկնաբանեց: Նաբուգոդոնոսորի երազը Դանիէլի միջոցաւ մեկնուեցաւ:

Մեկնութիւն բառը քաղամանութեան իմաստով ալ կը գործածուի Ա. Գրոց մէջ: Յովսէփ իր եղբայրներուն քաղամանը հանդիսացաւ փարաւոնի հով: Քանզի ծանօթ էր թէ եգիպտոսի եւ թէ Իսրայէլի լեզուներուն:

Մեկնութիւն բառը ուղղակի Ա. Գիրքը մեկնաբանելու համար ալ գործածուած է Աստուածաւանչի մէջ: Յիսուս իր պատմած առակները խօսելէ վերջը կը մեկնէր:

Հրեայ մեկնիչներ Հին Ուխտի առաքններն ու պատմութիւնները այլաբանական մեթոտով կը բացատրէին: Յիսուսի ժամանակակից բարբրիներ աւելի շեշտ դրին մեկնաբանական այս մեթոտին վրայ:

Փիլոն՝ որ աստուածաբան ու մեկնիչ մըն էր հրեաներու մէջ Յիսուսի ժամանակակից (Ն. Ք. 20-43 Յ. Ք.), Հին Ուխտի պատմութիւնները այս մեթոտով կը մեկնէր: Որիգէնէս հայրապետ (185-254) երրորդ դարուն ըսկիզբը այլաբանական մեթոտին ջերմ հետեւող մը եղաւ: Եւ ահա այսպէս քրիստոնեայ մեկնիչներ հին առեւն և ապա միջին դարու ընթացքին՝ ընդհանրապէս այլաբանօրէն կը մեկնէին Յիսուսի առաքնները, և Ս. Գրոց ուրիշ պատմութիւններն ու դէպքերը:

Գ.— Այլաբանական մեթոտին դժուարութիւնները:

Յիսուսի խօսած առաքններուն ամէն մէկը իրեն յատուկ կեդրոնական ճշմարտութիւն մը ունի, և այդ ճշմարտութիւնը լուսաբանելու համար է որ առակը խօսուած է: Զոր օրինակ, դատաւորին առակը խօսուած է աղօթքի մէջ յարատեւութիւնը շեշտելու համար (Ղուկ. Ժ. 1): Տնտեսին առակը խօսուած է իմաստութիւն գործածելով պատեհութիւններէն օգտուելու կերպը սորվեցնելու դիտումով (Ղուկ. ԺԶ. 7-8):

Սակայն երբ մէկը՝ դատաւորին առակովը՝ փոխանակ աղօթքի մէջ յարատեւութեան կարեւորութիւնը բացատրելու, և կամ տընտեսի առակով փոխանակ պատեհութիւններէն օգտուելու խմատութիւնը երեւան բերելու, սկսի այս առակներուն ամէն մէկ բառին մէջէն խորհրդաւոր խմատ մը դուրս բերել, թէ իր մեկնութիւնը բռնապետիկ կը դառնայ և թէ մեծ դժուարութիւններու կը հանդիպի:

Միջին դարու մէջ շատ մը Ս. Գրոց մեկնիչներ Ս. Գիրքը այլաբանական մեթոտով բացատրելու աշխատած ըլլալով մեծամեծ դժուարութիւններու հանդիպած են:

Գ.— Առակները մեկնելու արդի մեթոտը:

Այլաբանական մեթոտը այժմ կորսնցուցած է իր արժէքը: Ս. Գրոց արդի մեկնիչներ Յիսուսի առակները այլաբանօրէն չեն մեկնիր, այլ ամէն մէկ առակին և կամ խօսքին կեդրոնական ճշմարտութիւնը միայն կը ջանան երեւան բերել և ատով շատանալ:

Ս. Գիրքը շիտակ հասկնալու համար պէտք է տառապէս և կամ բառական խմատով մեկնել զայն, այլ պէտք է նկատի առնել Ս. Գրոց ժամանակակից ըմբռնումները, ընկերական, քաղաքական, կրօնական գէպքերն ու սովորութիւնները, ու ըստ այնմ բացատրել զանիկա:

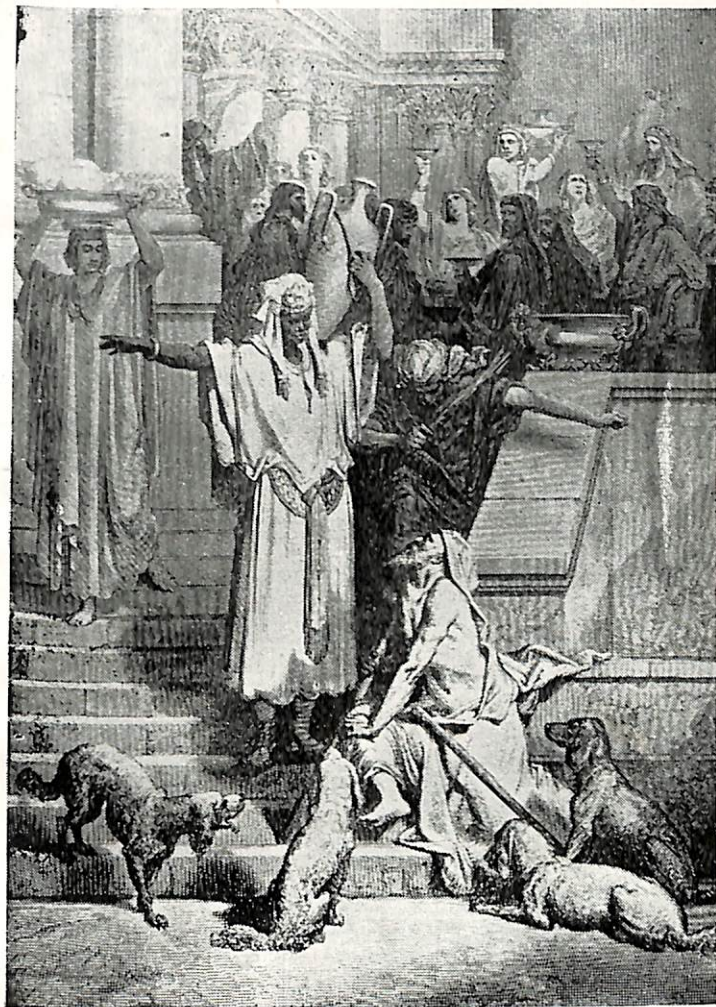
Ե.— Եզրակացութիւն:

1. Ս. Գրոց տառերովն ու բառերովը ըզբաղիլ կը հակասէ քրիստոնէական կրօնի ըզկըզբունքներուն: Քանզի քրիստոնէութիւնը կեանք է համակ և ոչ թէ տառական խմատով վարդապետական գրութիւն մը լոկ:

2. Յիսուս ազատ էր կրօնքի տառին կառնելէ, իրեն համար կրօնքը Աստուծոյ հետներքին յարաբերութիւն մըն էր պարզապէս:

3. Որ և է մէկը քրիստոնէութեան բարձրագոյն ճշմարտութիւնները չի կրնար հասկընալ, եթէ կրօնքի հոգին մոռցած՝ զբաղի միմիայն անոր տառերովն ու բառերովը, ինչպէս Նիկիոյեմոս չկրցաւ վերստին ծնունդի վարդապետութիւնը ըմբռնել՝ երբ Յիսուս ամենէն պարզ բառերով կը խօսէր իրեն:

4. Մովսիսականութիւնը Յիսուսի ժամանակ տառապաշտիկ հանգամանք մը ունէր, քայց քրիստոնէութիւնը հակադարձն է այս գրութեան:

ԳԱՍ ԺԵ.

ՎԵՐԱԲԱՂ.

(ՀԱՐՅՈՒՄՆԵՐ)

ԳԱՍ ԺԲ.

1. Բացատրէ՝ առակ բառին իմաստը:
2. Առակ բառը ի՞նչ նշանակութեամբ կը գործածուի Հին կտակարանի մէջ:
3. Նոր կտակարանի մէջ՝ ի՞նչպէս կը գործածուի:
4. Առակին գործնական օգուտը ի՞նչ է:

ԳԱՍ ԺԳ.

5. Տուն շինող խելացի և անմիտ մարդոց առակը մեզի ի՞նչ կը սորվեցնէ. Յիսուս ինչո՞ւ պատմեց հարսնիքի տղոց առակը:
6. Հին հազուատ և Նոր կտոր և կամ հին տիկ և նոր զինի ըսելով Յիսուս ի՞նչ ուսուցանել կ'ուզէ մեզի:
7. Ի՞նչ է պիղծ ոգիի առակին իմաստը:
8. Բացատրէ՝ սերմանացանին, որոմներու և մանանիսի հատիկին առակները:
9. Ի՞նչ է խմորի, արտի մէջ պահուած դանձի, պատուական մարդարիտի և ծովը ձգուած ուռկանի առակներուն նշանակութիւնը:

10. Լուսաբանէ՛ «կերակուրները չեն պղծ-
ծեր» խօսքը: Ինչո՞ւ խօսեցաւ Յիսուս ան-
գուլ ծառային, վարձու բռնուած բանուոր-
ներուն և երկու որդիներուն առակը:

Գ Ա Ս Ժ Գ.

11. Բացատրէ՛ չար մշակներուն, հարսնի-
քի սեղանին, թղենիին և տունը հսկող ծա-
ռային առակները:

12. Ի՞նչ է նշանակութիւնը հաւատարիմ
ու չար ծառային, տասը կոյսերուն, և տա-
ղանդներու առակին:

13. Իր մէջը բաժնուած թագաւորութիւ-
նը, տունը, զօրաւոր մարդու օրինակը, ծա-
ծուկ մեծցող սերմը և վառուած ճրագը մեղի
ի՞նչ կ'ուսուցանեն:

14. Պատմէ՛ օտար երկիր գացող մարդուն,
«կոյր կոյրի առաջնորդ» խօսքին, աչքի մէջ
չիւղ ու գերանին, ծառը և անոր պտուղը օ-
րինակին ներքին իմաստը:

Գ Ա Ս Ժ Ե.

15. Յիսուսի միտքը ի՞նչ էր երբ պատմեց
փոխատուի և պարտականներու, բարի Սամա-
րացիի, թախանձող բարեկամի և անմիտ հա-
րուստի առակները:

16. Բացատրէ՛ ամսի և հովի, անպտուղ
թղենիի, հարսնիքի հրաւիրեալներու, աշտա-

րակ շինողի, և պատերազմի գացող թագա-
ւորին առակները:

17. Ի՞նչ է իմաստը աղի առակին, կոր-
սուած ոչխարին և կորսուած դրամին:

18. Պատմէ՛ անառակ որդիին առակը և
տուր մեկնութիւնը:

19. Լուսաբանէ՛ տնտեսին, մեծատունին
ու Ղազարոսին և դատաւորի առակին ներքին
իմաստը:

20. Ինչո՞ւ խօսեցաւ Յիսուս փարիսեցիին
և մաքսաւորին, մնասներուն, բարի հովիւին
և որթատունկին առակները:

Գ Ա Ս Ժ Զ.

21. Ի՞նչ է այլաբանական մեթոտը:

22. Բացատրէ՛ հրեայ բաբբիներու մեկնա-
բանելու կերպը:

23. Այլաբանական մեթոտը ի՞նչ զժուա-
րութիւններ ունի:

24. Ի՞նչ է Ս. Գիրքը և կամ առակները
մեկնաբանելու արդի մեթոտը:

ՄԱՄՆ ՉՈՐՐՈՐԴ

ՅԻՍՈՒՍԻ ՀՐԱՇՔՆԵՐՆ ՈՒ ԱՆՈՆՑ

ՆՇԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

ԴԱՍ ԺԸ.

ՀՐԱՇՔՆԵՐՈՒՆ ՇԱՐԺԱՌԻԹՎ

ԵՒ ԱՆՈՆՑ ՏՐՈՒՄԸ ԱՆՈՒՆՆԵՐ

Ա.— Հրաշքներուն շարժառիթը:

Ս. Գրոց հրաշքները հոգեւոր բնոյթ մը կը կրեն: Անոնք կատարուած են ոչ թէ մարդոց հետաքրքրութեան յագուրդ տալու, և կամ աշխարհիկ նկատումներ հետապնդելու համար, այլ Աստուծոյ անունը փառաւորելու և միանգամայն կրօնի յաւիտեանական ճշմարտութիւնները հաստատելու նպատակաւ:

Յիսուսի գործած հրաշքներէն ամէն մէկը այսպէս ունի իր ետեւ հոգեւոր որոշ նպատակ մը: Ուստի երբ Ս. Գրոց հրաշքները բացատրելու աշխատինք պէտք է անոնց մօտենանք լրջութեամբ և հոգեւոր տեսակէտով մը:

Բ.— Հրաշքներու տրուած անուններ (1):

Նշան կը կոչուի հրաշքը երբեմն Ս. Գրոց

մէջ: Ասիկա յաճախ յիշուած է թէ Հին և Նոր Կտակարաններու մէջ:

Հին Կտակարանի մէջ երբ Եզեկիա թագաւոր ազօթեց իր ծանր հիւանդութեան առթիւ, Աստուած իրեն տառնը հինգ տարի եւս կեանք պարգեւեց: Այս իրողութիւնը հաստատելու նպատակաւ իբր նշան Աքազի արեւու ժամացոյցը տասը աստիճան ետ դարձաւ (Ես. ԼԸ. 4-8, Է. 11: Գ. Թազ. ԺԳ. 3):

Նոր Կտակարանի մէջ զպիւրներ և փարիսեցիներ երբ օր մը Յիսուսէն նշան ուզեցին, Յիսուս անոնց շարժառիթին մէջ անկեղծութիւն չտեսնելով հրաշք չկատարեց և կամ նշան մը չտուաւ, բացի Յովնան մարգարէի նշանէն (Մատթ. ԺԲ. 38): Տե՛ս նաեւ (Մատթ. ԺԶ. 1: Յովհ. Բ. 11, 18: Գործք. Զ. 8):

Գ.— Հրաշքներու տրուած անուններ (2):

Սիմոն Կարիւթացի. Պօղոս Առաքեալ Կորնթացեացի թուղթին մէջ հրաշքներու անուններուն կարգին սիմոնիփը նաեւ կը յիշէ ըսելով. «Յիւրաւի ձեր մէջ առաքեալի նշաններ գործուեցան ամէն համբրութիւնով, նշաններով և սքանչելիքներով ու զօրութիւններով» (Բ. Կորն. ԺԲ. 12):

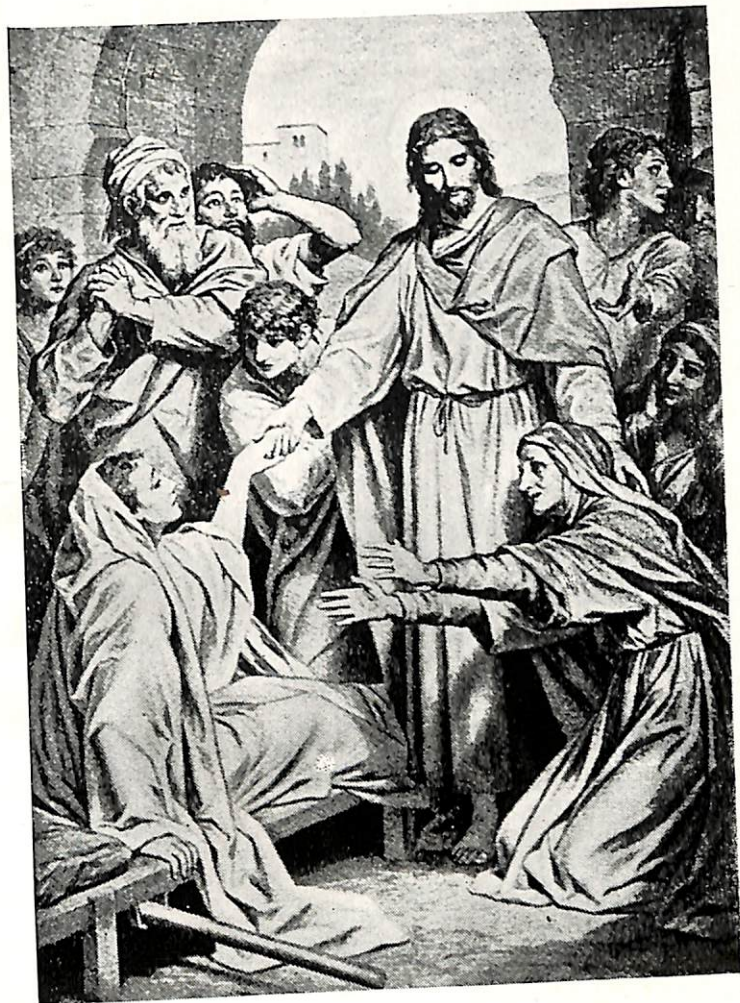
Արուես. ուրիշ բառ մըն է որ կը գործածուի ընդհանրապէս հայերէն գրաբար թարգմանութեան մէջ: Պետրոս Առաքեալ Պենտե-

Կոստէի առթիւ իր խօսած նշանաւոր քարոզին մէջ կ'ըսէ. «Լուարուք զբանս զայսօրիկ, ըզ-Յիսուս Նազովրեցի, զայր ցուցեալ յԱստուծոյ ի քեզ զօրութեամբ և նշանօք ու արուեստիւք զոր արար նոյաւ Աստուած ի միջի ձերում» (Գործք. Բ. 22): Տե՛ս նաեւ գրաբար թարգմանութեան մէջ հետեւեալ տեղերը (Մատթ. ԻԴ. 24: Գործք. Բ. 43 և երբ. Բ. 4):

Դ.— Հրաճենու տրուած անուցներ (3):

Զօրութիւնք բառը նմանապէս հրաշքի համազօր է Ս. Գրոց մէջ: Երբայեցեաց թուղթին մէջ այսպէս կը կարդանք, «Աստուած ալ վըկայեց նշաններով, հրաշալիքներով ու զանազան զօրութիւններով ու Ս. Հոգիին պարգեւներովը, ինչպէս ինք կամեցաւ» (Եբր. Բ. 4): Տե՛ս նաեւ (Գործք. Բ. 22: Բ. Կորնթ. ԺԲ. 12 և Բ. Թես. Բ. 9):

Գործ բառն ալ կը կիրարկուի տեղ տեղ Ս. Գրոց մէջ միեւնոյն իմաստով: Երբ հրեաները Յիսուսի ըսին. «Մինչեւ ե՞րբ մեզ տաքաղուսանքի մէջ կը թողուս, եթէ Քրիստոսը զունն ես մեզի համարձակ ըսէ»: Յիսուս պատասխան տուաւ անոնց ու ըսաւ. «Զեզի ըսի ու չէք հաւատար, այն գործերը զորոնք ես իմ հօրս անունովը կը գործեմ անոնք կը վըկայեն ինծի համար» (Յովհ. Ժ. 24-25): Տե՛ս նաեւ (Յովհ. Է. 21, Ժ. 38 և ԺԴ. 11-12):

29.— ՆԱՅԻՆԻ ՊԱՏԱՆԻՆ ՅԱՐԻԹԻՒՆԸ

Ե.— Եզրակացութիւն:

1. Մեր հոգեւոր կեանքի մշակումին համար էականը հրաշքներուն արտաքին շահեկանութիւնը չէ, հապա անոնց ներքին խմաստը:

2. Պօղոս Առաքեալ ըսաւ. «Հրեաները նշան կ'ուզեն և յոյները խմաստութիւն կը միտաւեն, բայց մենք խաչեալ Բրիստոսը կը քարոզենք» (Ա. Կորն. Ա. 22-23):

3. Յիսուսի գործած հրաշքները մէյ մէկ սքանչելիքներ են, բայց մեծագոյն սքանչելիքը իր անձն է:

4. Յիսուսի հրաշքներն ու զարմանալի գործերը ապացոյցներ են որ ինքը Աստուծոյ Կողմէ աշխարհ զրկուած է որպէս մարդկային ցեղին Փրկիչը:

ԳԱՍ ԺԲ.

ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ ՈՒ ԶԱՆԱԶԱՆ ՀՐԱՇՔՆԵՐ

Ա.— Յարուքեան հրաշքներ:

Աւետարաններուն մեզի հաղորդած աւելիութեան համեմատ Յիսուս երեք մեռելներ միայն ողջնցուցած է:

Ասոնցմէ մէկն է Նայիկի պատանին (Ղուկ. Է. 11-17) որ իր մօրը միակ զաւակն էր:

Երկրորդը Յայրոսի աղջիկն է (Մատթ. Թ. 23-26: Մարկ. Ե. 35-43: Ղուկ. Ը. 49-56) որ տասներկու տարեկան հասակին մեռած էր:

Իսկ երրորդն է Բերանիացի Ղազարուր (Յովհ. ԺԱ. 17-44) որ չորս օր առաջ մեռած ու թաղուած էր՝ երբ Յիսուս այցելեց անոր գերեզմանը:

Ասոնցմէ առաջին երկուքը երկտասարդ էին և տակաւին չթաղուած ողջնցան, իսկ երրորդը չափահաս տարիքին մեռած էր և չորս օր գերեզմանին մէջ մնալէ յետոյ է որ ստացաւ իր երկրորդ կեանքը:

Բ.— Զանազան հրաշքներ (ա):

Զորին գլխի փոխուիլը (Յովհ. Բ. 2-11) Յիսուսի առաջին հրաշքն էր որ կատարուեցաւ Գալիլիոյ Կանա քաղաքի հարսների մէջ, իսկ հրաւիրուած էր Յիսուս, ինչպէս նաեւ

հրաւիրուած էին իր մայրն ու աշակերտները :
 Հրաշալի ձկնորսութիւնը (Ղուկ. Ե. 1-11)
 տեղի ունեցաւ Գալիլիոյ ծովակին վրայ՝ ուր
 առաքեալներ բոլոր գիշերը աշխատած էին և
 չէին յաջողած : Յիսուսի թելադրութեան վրայ
 ուսկանը կրկին ջուրը կը ձգեն, և ահա այս
 անգամ անիկա այնքան կը լեցուի որ պատ-
 ռելու կը մօտենայ : Ապա ուրիշ նաւու մը օգ-
 նութեամբ ձուկերը կը քաշեն և կը լեցնեն
 երկու նաւերուն մէջ :

Ալեկոծութեան հանդարտիլը (Մատթ. Ը. 23-
 27 : Մարկ. Գ. 35-40 : Ղուկ. Ը. 22-25) : Երբ
 Յիսուս ծովուն վրայ աշակերտներուն հետ կը
 ճամբորդէր, ծովը ալեկոծուեցաւ և նաւը
 ընկղմելու վտանգին մէջ էր : Աշակերտները
 սաստիկ վախցան, իսկ Յիսուս կը քնանար :
 Երբ զինքը արթնցուցին, սաստեց ծովուն և
 խեղոյն հազարեցաւ ան, և շարունակեցին ի-
 րենց ճամբորդութիւնը անխռով :

Գ.— Զանազան հրաւեւներ (բ) :

Հինգ հազարին կերակրուիլը (Մատթ. ԺԴ. 15-21 : Մարկ. Զ. 35-44 : Ղուկ. Թ. 12-17 : Յովհ. Զ. 5-13) : Յիսուս կը քարոզէր
 Գալիլիոյ հիւսիսային կողմը, Բեթսայիդայի
 անապատին մէջ : Երեկոյեան դէմ ժողովուր-
 դը իրենց տեղերը անօթի չղրկելու համար,
 աշակերտներուն քով գտնուող հինգ հացն ու

երկու ձուկը օրհնեց Յիսուս և տուաւ անոնց որ բաշխեն ժողովուրդին: Հացն ու ձուկը այնքան բազմացան որ հինգ հազար հոգի ուտելէն ու կշտանալէն ետքը տասներկու կողով ալ աւելցուկներ հաւաքեցին: Յիսուս յատկապէս պատուիրած էր որ այս փշրանքները հաւաքեն:

Յիսուսի ծովուն վրայ փախըլը (Մատթ. ԺԴ. 25-33) տեղի ունեցաւ գիշեր ատեն երբ իր աշակերտները կը ճամբորդէին Գալիլիոյ ծովակին վրայ: Պետրոս ալ թէեւ փորձեց քաշել բայց չկրցաւ, Յիսուս օգնութեան փութալով փրկեց զինքը ընկղմելու ստոյգ վտանգէն:

Չորս հազարիւ կերակրուիլը (Մատթ. ԺԵ. 32-38: Մարկ. Ը. 1-9) տեղի ունեցաւ Դեկապոլիսի անապատին մէջ որ կը գտնուի Գալիլիոյ հարաւը: Այս անգամ առաքեալները ունէին եօթը հաց և մի քանի ձուկ: Յիսուս օրհնեց զանոնք, և չորս հազար հոգի կերան, կշտացան և եօթը զամբիւղ ալ փշրանքներ վերցուցին:

Դ.— Զանազան հրաշքներ (դ):

Յիսուսի աշակերտութիւնը (Մատթ. ԺԷ. 2-8: Մարկ. Թ. 2-7: Դուկ. Թ. 29-36) պատահեցաւ բարձր լերան մը վրայ, ուր Յիսուս իր երեք առաքեալներուն հետ ելած էր աղօթելու համար: Այս առթիւ իրեն հետ խօսե-

ցան Մովսէսն ու Եղիան: Առաքեալները վախ-
ցան: Աստուած երկինքէն վկայութիւն տուաւ
Յիսուսի մասին և ըսաւ. «Դա է որդի իմ սի-
րելի, ընդ որ հաճեցայ, զմա լուարուք»:

Զուկին բերանէն դրամին գճնուիրը (Մատթ.
ԺԷ. 23-26) տեղի ունեցաւ այն ատեն երբ Յի-
սուս Կափառնայում կը գտնուէր և իրմէ
տուրք ուզեցին: Յիսուսի ըրած թելադրու-
թեան վրայ Պետրոս ծով գնաց, ձուկ մը որ-
սաց և ձուկին բերանէն արծաթ դրամ մը
գտնելով վճարեց պահանջուած տուրքը թէ
Յիսուսի և թէ իրեն համար:

Անպսուղ քղերիկն յանդիմանուիրը (Մատթ.
ԻԱ. 18-22: Մարկ. ԺԱ. 12-14) կը խորհրդա-
նըչէ հրեայ ազգին կրօնական կեանքին ա-
պարդիւնն ըլլալը: Հին Ուխտի դրութիւնը ի
վիճակի չէր այլեւս Յիսուսի ժամանակ կրօ-
նական բարձր կեանք մը ստեղծելու ժողո-
վուրդին մէջ, և ահա այս իսկ պատճառաւ
անիկա տեղի տուաւ քրիստոնէութեան:

Երկրորդ հրաշայի ձկնորսութիւնը (Յովհ.
ԻԱ. 1-15) Յիսուսի յարութենէն վերջը պա-
տահեցաւ, յուսահատութեան մատնուած ա-
ռաքեալներուն հաւատքը զօրացնելու նպա-
տակաւ:

Ե.— Եզրակացութիւն:

1. Յիսուսի միջոցաւ՝ մեռեալք մարմնով

յարութիւն առին: Մեղքի պատճառաւ հոգիով
մեռեալներն ալ նոյնպէս կրնան նոր կեանք
ստանալ երբ Յիսուսի հետ շփման գան:

2. Ծովուն մէջ ալեկոծութիւնն ու փո-
թորիկը խիոյն դադրեցան և խաղաղութիւն
հաստատուեցաւ Յիսուսի ներկայութեամբը:
Մարդոց ներքին խռովութիւններն ալ կրնան
խաղաղիլ երբ անոնք Յիսուսի ներկայութիւնը
զգան իրենց մէջ:

3. Հաղարաւորներ երբ կերան ու կշտա-
ցան հացէն ու ձուկէն, Յիսուս պատուիրեց իր
աշակերաներուն օր փշրանքները չկորսնցնեն,
հապա զանոնք խնամքով հաւաքեն ու վերցը-
նեն: Ասիկա խնայողութեան գեղեցիկ դաս
մըն է մարդոց համար (Յովհ. 9. 12):

4. Յիսուսի աշակերպութիւնը աղօթքի
արդիւնքն էր: Աղօթքին ոյժը անուրանալի է:
Աղօթքը կը փոխէ ենթակային ներքին տրա-
մադրութիւնը և կը վերացնէ անոր հոգին առ
Աստուած:

ԳԱՍ Ի.

ՅԻՍՈՒՍԻ ՀՐԱՇՔՆԵՐԸ

Ա.

Ա.— Բժշկութեան հրաշքներ (1):

Ազնուականի որդւոյն բժշկուիլը (Յովհ. 46-54): Յիսուս երբ Գալիլիոյ Կանա քաղաքն էր, Կափառնայումէն ազնուական մարդ մը եկաւ և խնդրեց իրմէ որ Կափառնայում գայ և բըժըշկէ իր որդին: Յիսուս տառնց հոն երթալու ըսաւ ազնուականին. «Գնա՛, քու որդիդ առողջ է»: Ազնուականը երբ դարձաւ իր տունը ուրախացաւ տեսնելով իր տղուն ապաքինումը: Ասոր վրայ հաւատաց Յիսուսին իր ամբողջ ընտանիքով:

Կափառնայումի յիւսիսաւր (Մարկ. Ա. 23-28: Ղուկ. Դ. 33-37) բժշկուեցաւ երբ Յիսուս Կափառնայումի ժողովարանին մէջ կը քարոզէր: Պիղծ ոգին մարդուն ներսի զիէն աղաչեց Յիսուսին, ըսելով. «Ո՛վ Յիսուս Նազովըրեցի, մեզի հետ ի՛նչ բան ունիս»: Յիսուս սաստեց անոր և ըսաւ. «Պապանձէ՛ և ե՛լ ատկէ»: Պիղծ ոգին խկոյն ելաւ և զիւհարը հանգստացաւ:

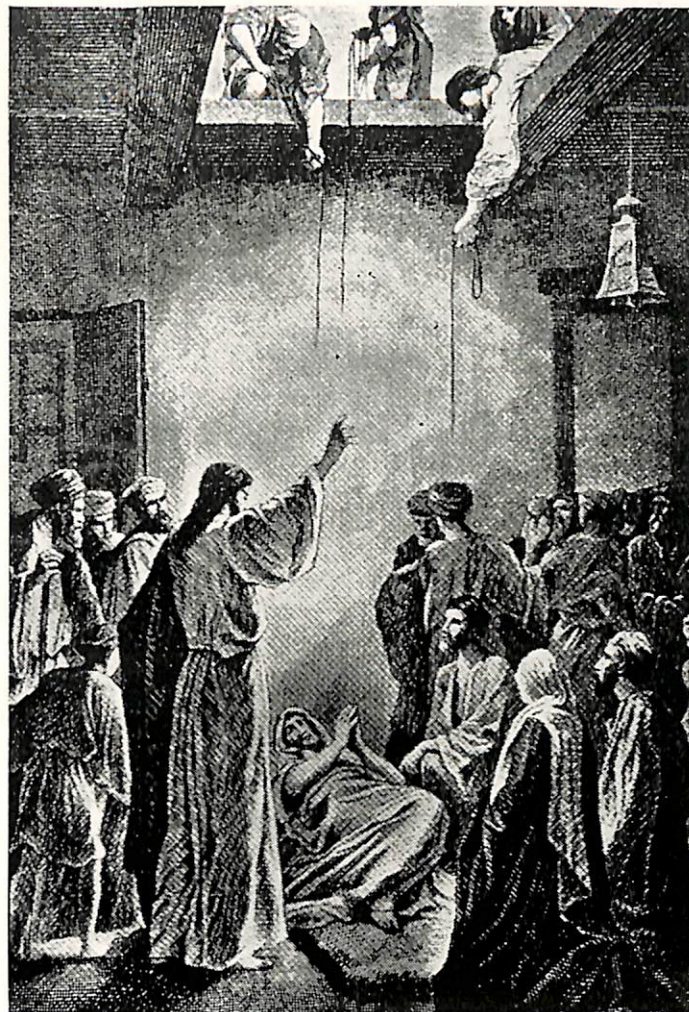
Պեսրոսի զոփանջը (Մատթ. Ը. 14-15: Մարկ. Ա. 29-31: Ղուկ. Դ. 38-40) նոյնպէս բժշկուե-

ցաւ Կաթիառնայումի մէջ: Յիսուս ժողովարանէն դուրս ելլելով Անդրէասի և Սիմոնի տունը մտաւ Յակոբոսի և Յովհաննէսի հետ միասին: Սիմոնի զոքանչը ջերմէ բռնուած հիււանդ կը պառկէր հոն: Յիսուս մօտեցաւ անոր, ձեռքէն բռնեց և վերցուց: Հիւանդը բժշկուեցաւ իսկոյն և սկսաւ անոնց սպասաւորել:

Բ.— Բժշկութեան հրաշքներ (2):

Գալիլիացի բորոսին բժշկուիլը (Մատթ. Ը. 2-4: Մարկ. Ա. 40-45: Դուկ. Ե. 12-16): Երբ Յիսուս կը շրջէր Գալիլիոյ մէջ Աստուծոյ արքայութեան աւետարանը քարոզելու համար, քաղաքի մը մօտ բորոտ մը եկաւ և խնդրեց իրմէ որ բժշկէ զինքը: Յիսուս խղճալով, ձեռքը երկնցուց, դպաւ անոր և առողջացուց: Ապա զինքը քահանային զրկեց որ լրացնէ օրինական ձեւակերպութիւնները:

Կաթիառնայումի անդամաւործը (Մատթ. Թ. 2-8: Մարկ. Բ. 1-12: Դուկ. Ե. 17-26) բըժշկուեցաւ տունի մը մէջ, ուր Յիսուս կը քարոզէր մեծ բազմութեան մը առջեւ: Չորս հոգի անդամաւործը բերին պատգարակի մը վրայ դրուած, բայց բազմութեան պատճառաւ չկրցան ներս մտնել, և ուստի վերը ելան և տանիքին վրայէն ծակ մը բանալով մահիճը վար իջեցուցին: Յիսուս տեսնելով անոնց հաւատքը բժշկեց անդամաւործը, թո-

ղութիւն տալով նաեւ անոր մեղքերուն: Ան-
դամալոյծը բժշկուած իր մահիճը առաւ և
տուն վերադարձաւ:

Բերիկեղայի անդամալոյծը (Յովհ. Ե. 2-8)
հիւանդ կը պառկէր երեսուն ութը տարիէ ի
վեր: Երուսաղէմի մէջ, տաճարին մօտ, Բեթ-
հեզդա կոչուած աւաղան մը կար, և ատեն
տտեն Աստուծոյ հրեշտակը այս աւաղանին
ջուրերը կը խառնէր, և ով որ առաջին ան-
գամ ջուրը իջնէր իր հիւանդութենէն կը
բուժուէր խկոյն: Անդամալոյծը ջուրը չիջած
ուրիշները իրմէ առաջ կ'իջնէին և ինքը կը
զրկուէր բժշկուելէ: Յիսուս գթաց անոր այս
վիճակին վրայ և բժշկեց զինքը իր անդամա-
լուծութենէն:

Գ.— Բժշկութեան հրաշքներ (3):

Կաթառնայումի գոսպեալը (Մատթ. ԺԲ-
9-14: Մարկ. Գ. 1-6: Դուկ. 2. 6-11) շաբաթ
օր հրէից ժողովարանին մէջ բժշկուեցաւ: Փա-
րիսեցիներ, Հերովդէսեաններ շաբաթ օր տես-
նելով Յիսուսին ասանկ բժշկութիւններ ընելը
սաստիկ զայրացան իրեն դէմ:

Հարիւրապետի ծառային (Մատթ. Լ. 5-13:
Դուկ. Է. 2-10) բժշկութիւնը տեղի ունեցաւ
Կաթառնայումի մէջ: Յիսուս չգնաց հարիւ-
րապետին տունը, այլ անոր փափաքին վրայ
հրաման ըրաւ միայն, և ծառան բժշկուեցաւ:

խոյն: Յիսուս զովեց այս հեթանոս հարիւրապետին հաւատքը:

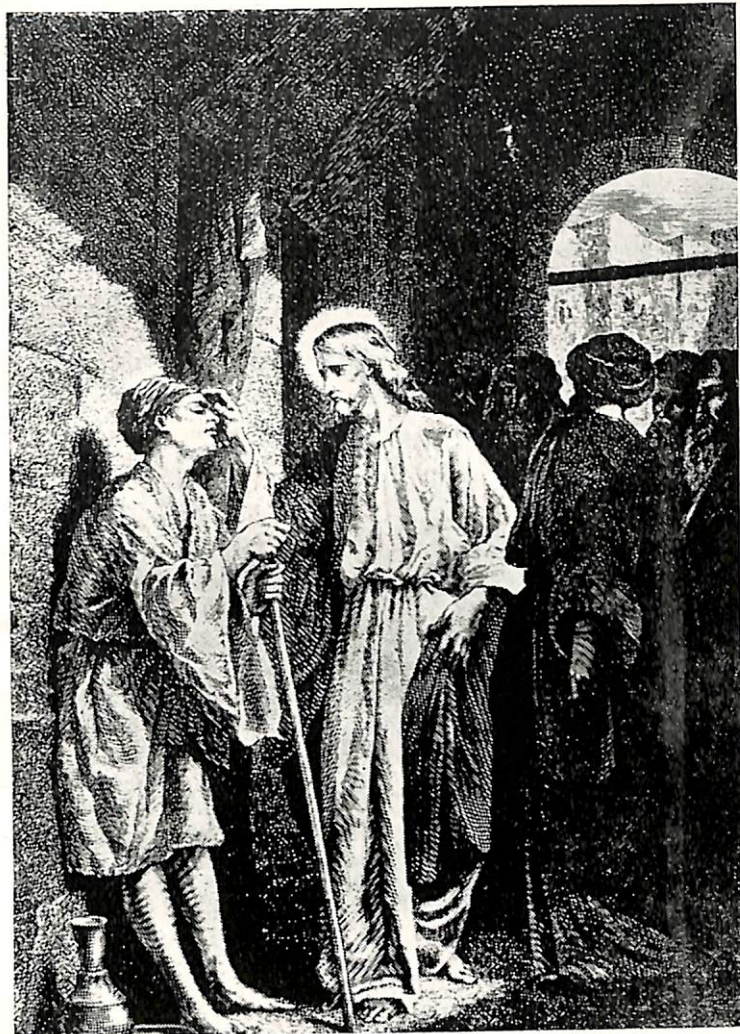
Հասն ու կոյր յիւսմար մը (Մատթ. ԺԲ. 22-23) բերին Յիսուսի օր մը Կափառնայումի մէջ և խնդրեցին իրմէ որ զայն բռնէ: Յիսուս բռնեց զայն, այնպէս որ երբ գեւը ելաւ, մարդը սկսաւ թէ խօսիլ և թէ տեսնել:

Դ.— Բժեկութեան հրաւերներ (4):

Գերգեսացի յիւսմարը (Մատթ. Լ. 28-34: Մարկ. Ե. 1-20: Ղուկ. Լ. 26-39) քաղաքին մօտը գերեզմաններու մէջ կը բնակէր: Երբ անոր մէջ բնակող գեւը Յիսուսը տեսաւ, ճանչցաւ զայն, և խնդրեց անկէ որ զինքը և իր ընկերները արտօնէ որ խոգերու երամակին մէջ մանեն: Եւ Յիսուս արտօնեց զանոնք, և գեւերը մտան խոգերու երամակին մէջ և երամակը զահալէժէն գէպի ծովը խոյացաւ և խեղդուեցաւ ծովուն մէջ: Դիւահարը բժշկուած տուն վերադարձաւ:

Տեղասէս կնոջ (Մատթ. Թ. 20-22: Մարկ. Ե. 25-34: Ղուկ. Լ. 43-48) բժշկութիւնը կատարուեցաւ ճամբուն վրայ, երբ Յիսուս Յայրօսին տունը կ'երթար: Կինը հաւատքով Յիսուսի հանգերծին քղանցքին զպաւ և խոյն բժշկուեցաւ: Յիսուս քաջալերեց զայն և զովեց անոր հաւատքը:

Երկու կոյրերուն (Մատթ. Թ. 27-31) աչ-

քը բացուեցան Յայրօսի աղջկան ողջնա-
լէն վերջը: Այս երկու կոյրերը Յիսուսին ե-
տեւէն կուգային չարունակ և առանց յուսա-
հատելու և յարատեւօրէն կ'աղաղակէին ու
կ'ըսէին. «Ողորմէ՛ մեզի, Որդի Դաւթի»: Յի-
սուս երբ տուն հասաւ, տեսնելով անոնց հա-
ւատքն ու յարատեւութիւնը դպաւ անոնց
աչքերուն և բժշկուեցան վայրկենապէս:

Ե.— Եզրակացութիւն:

1. Դեւերը Յիսուսի ներկայութենէն կը
խորշէին, Յիսուս զանոնք կը սատէր ու կը
պատժէր: Յիսուս լոյս է, խաւարը չի կրնար
լոյսին քով կենալ:

2. Յիսուսի բժշկութիւնները հաւատքի
վրայ հիմնուած էին: Երբ հեթանոսներուն մէջ
ալ Յիսուս հաւատք կը տեսնէր կը գնահատէր
և անոնց հիւանդներուն եւս բժշկութիւն կու
տար:

3. Յիսուս կարող էր բուժել ամէն տեսակ
հիւանդութիւններ: Ան կրնայ նաեւ ներել ամէն
տեսակ մեղքեր:

4. Երկու կոյրերը իրենց յարատեւու-
թեամբը Յիսուսի գութը շարժեցին և այս խի
պատճառաւ բացուեցան անոնց աչքերը:
Յարատեւութիւնը յաջողութեան կարեւոր
պայմաններէն մէկն է:

ԳԱՍ ԻԱ.

ՅԻՍՈՒՍԻ ՀՐԱՇՔՆԵՐԸ

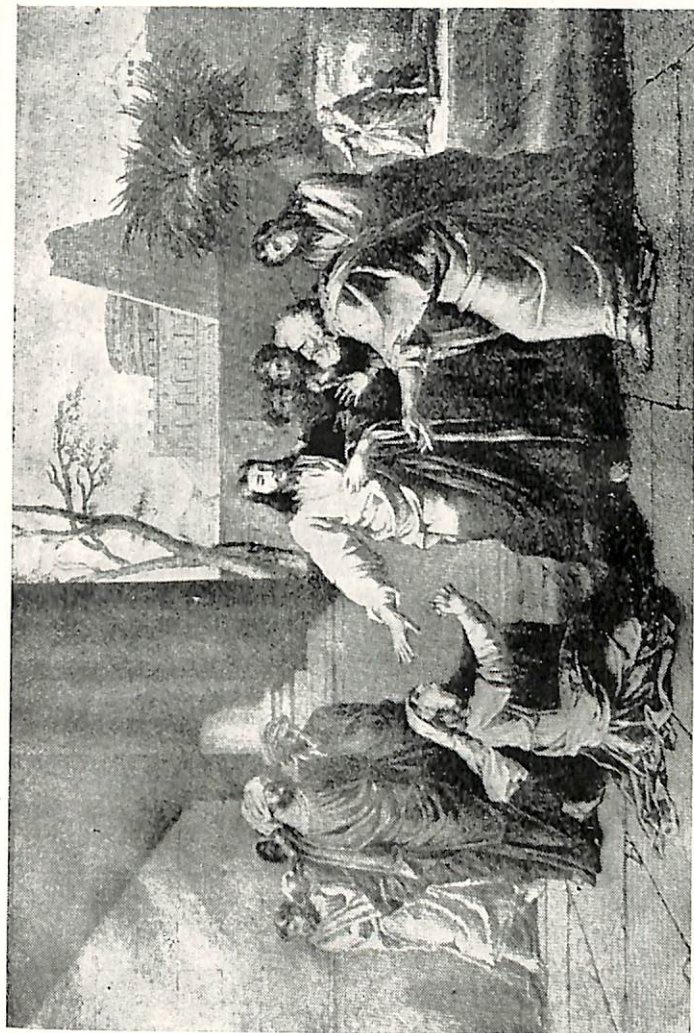
Բ.

Ա.— Բժշկութեան հռաքններ (1):

Համբար (Մատթ. Թ. 32-34: Ղուկ. ԺԱ. 14-15) մը կար որ զեւ մը ունէր ներսը և այդ պատճառաւ չէր կրնար խօսիլ: Երբ զանիկա Յիսուսի բերին, Յիսուս հանեց զեւը, և մարդը հանգստացաւ և սկսաւ խօսիլ:

Քանանացի աղջկան մը բժշկութիւնը (Մատթ. ԺԵ. 21-28: Մարկ. Ի. 24-30): Յիսուս Գալիլայէն Փիւնիկէի կողմերը գացած էր, հոն Քանանացի կին մը կար, Փիւնիկ Ասորի ցեղէն, որ աղջիկ մը ունէր: Այս վերջինը սատակ կը չարչարուէր իր ներսը բոյն զրած զեւի մը պատճառաւ: Կինը, Յիսուսի ներկայութենէն օգտուելով, խնդրեց անկէ որ բժշկէ իր աղջիկը: Յիսուս կնոջ հեթանոսութիւնը նկատի առնելով համակրանք մը չցուցուց սկիզբը, բայց տեսնելով անոր հաստատուն հաւատքը բժշկեց աղջիկը:

Բերսայիցայի կոյրին բժշկութիւնը (Մարկ. Ը. 22-26): Յիսուս Բեթսայիցայի մէջ զիւզ մը կը գտնուէր՝ առջեւ կոյր մը բերին, և աղաչեցին որ դադար անոր: Յիսուս կոյրը զիւ-

դէն զուրս հանեց և անոր աչքերուն թքնելով
ձեռքը վրան զրաւ, և հարցուց անոր
թէ բան մը կը տեսնե՞ս: Կոյրը ըսաւ, մարդիկ
կը տեսնեմ որ ծառերու նման կը պտտին:
Նորէն ձեռքը անոր աչքերուն վրայ զրաւ և
կոյրը ահա այս անգամ կատարեւապէս բուժ-
ուելով սկսաւ տեսնել ամէն ինչ յստակօրէն:

Բ.— Բժեկութեան հրաշքներ (2):

Լուսնոս դիւանարին բժշկութիւնը (Մատթ.
Ժէ: 14-17: Մարկ. Թ. 13-26: Դուկ. Թ. 37-44):
Յիսուս երբ ալակերպութեան լեռնէն վար
իջաւ հոն մարդ մը իրեն մօտեցաւ, և խնդը-
րեց իրմէ որ իր միակ որդին բժշկէ լուսնո-
տութենէ որ արդիւնքն էր պիղծ ոգիի մը:
Մարդը նախապէս դիմած էր Յիսուսի աշա-
կերտներուն բայց անոնք չէին կրցած բուժել:
Յիսուս սաստելով պիղծ ոգիին բժշկեց տղան
և յանձնեց իր հօրը:

Ի ծնե կոյրին բժշկութիւնը (Յովհ. Թ. 1-2)
տեղի ունեցաւ Երուսաղէմի մէջ: Երբ Յիսուս
կոյրին հանդիպեցաւ թքաւ գետինը և թու-
քով կաւ շինեց և կաւը կոյրին աչքերուն վը-
րայ ծեփեց, և յետոյ զրկեց զանիկա Սելովա-
մի աւազանը լուացուելու համար: Կոյրը դը-
նաց և լուացուեցաւ և ահա կը տեսնէր: Այս
հրաշքը զրգուեց հրեաները Յիսուսի դէմ:

Կարկառեալ կնոջ բժշկութիւնը (Դուկ. ԺԳ.

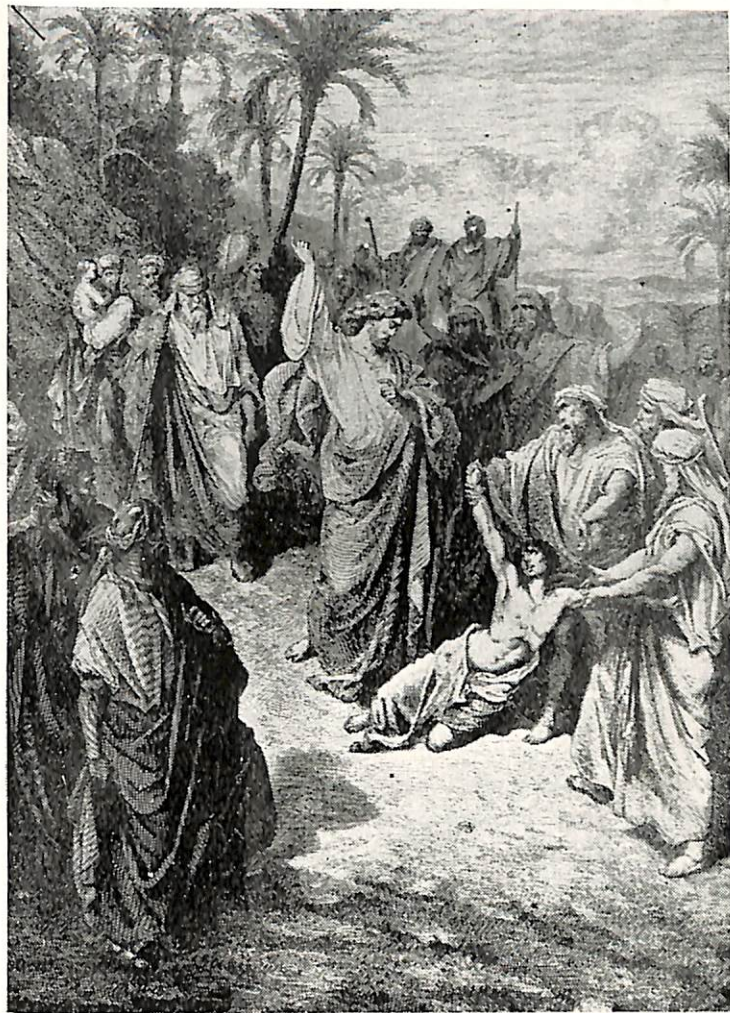
10-17) կատարուեցաւ հրէից ժողովարանին մէջ, ուր Յիսուս կը քարոզէր: Կին մը կար հոն որ դեւ մը ունէր և այդ պատճառաւ տառնութիւն տարիներէ ի վեր կծկտած էր և ամենեւին չէր կրնար շիտակ կայնիլ: Յիսուս տեսնելով զայն իրեն կանչեց և բուժեց հիւանդութենէն, և կինը սկսաւ շիտակ կայնիլ: Օրը Շաբաթ էր և բժշկութիւնը Շաբաթ օր կատարուելուն համար հրեաներուն բարկութիւնը գրգռուեցաւ:

Գ.— Բժեկութեան հրաժեշտ (3):

Ջրգողալիս թժշկութիւնը (Ղուկ. ԺԳ. 1-6) նմանապէս Շաբաթ օրը կատարուեցաւ երբ Յիսուս փարիսեցիի մը տունը ճաշի հրաւիրուած էր: Հոն ջրգողեալ մարդ մը կար, Յիսուս քովը կանչեց զայն և բժշկեց:

Տասը քորոսներ (Ղուկ. ԺԷ. 11-19) Սամարիոյ և Փաղիլոյ սահմանագլուխին վրայ գիւղի մը մէջ Յիսուսի հանգիստեցան և խնդրեցին անկէ որ զերենք բժշկէ: Յիսուս քահանային զրկեց զանոնք, և երբ կ'երթային մաքրուցան: Աստուծոյ մէկը Սամարացի էր և եկաւ Յիսուսին շնորհակալութիւն յայտնեց. իսկ միւս ինը հրեաները ապերախստ գտնուեցան:

Երիփովի կոյրիկն թժշկութիւնը (Ղուկ. ԺԸ. 35-43): Երբ Յիսուս երթով քաղաքը կը մտնէր ճամբուն վրայ կոյր մը կար որ կը մու-

րար: Սա աղաղակեց և խնդրեց Յիսուսէն որ բժշկէ զինքը: Յիսուս, տեսնելով անոր հաւատքը, բացաւ անոր աչքերը և նա սկսաւ տեսնել ամէն բան:

Դ.— Բժեկութեան հրաւերներ (4):

Բարսիսեոս կոյրին բժշկութիւնը (Մատթ. Ի. 29-34: Մարկ. Ժ. 46-52) տեղի ունեցաւ նոյնպէս Երիքովի մօտ: Սա տարբերութեամբ որ միւս կոյրը բժշկուեցաւ երբ Յիսուս Երիքով կը մտնէր. իսկ Բարտիմէոսը բժշկուեցաւ, զրեթէ նմանօրինակ կերպով, երբ Յիսուս Երիքովէն դուրս կ'ելլէր:

Մաղիսի սկանչին բռնաբերողը (Ղուկ. ԻԲ. 50-51) Յիսուսի ձերբակալութեան զիշերը Գեթսեմանիի մէջ պատահեցաւ: Փահանայապետի սպասաւորներէն մին Մաղքոս անունով, երբ Յիսուսի վրայ կը յարձակէր Պետրոս զիմադրել փորձելով իր սուրը քաշեց և կտրեց անոր աջ աւանջը: Յիսուս խնդրեց բժշկեց Մաղքոսի աւանջը, և միանգամայն զգուշացուց Պետրոսը որ չկրկնէ այդ տեսակ բան մը:

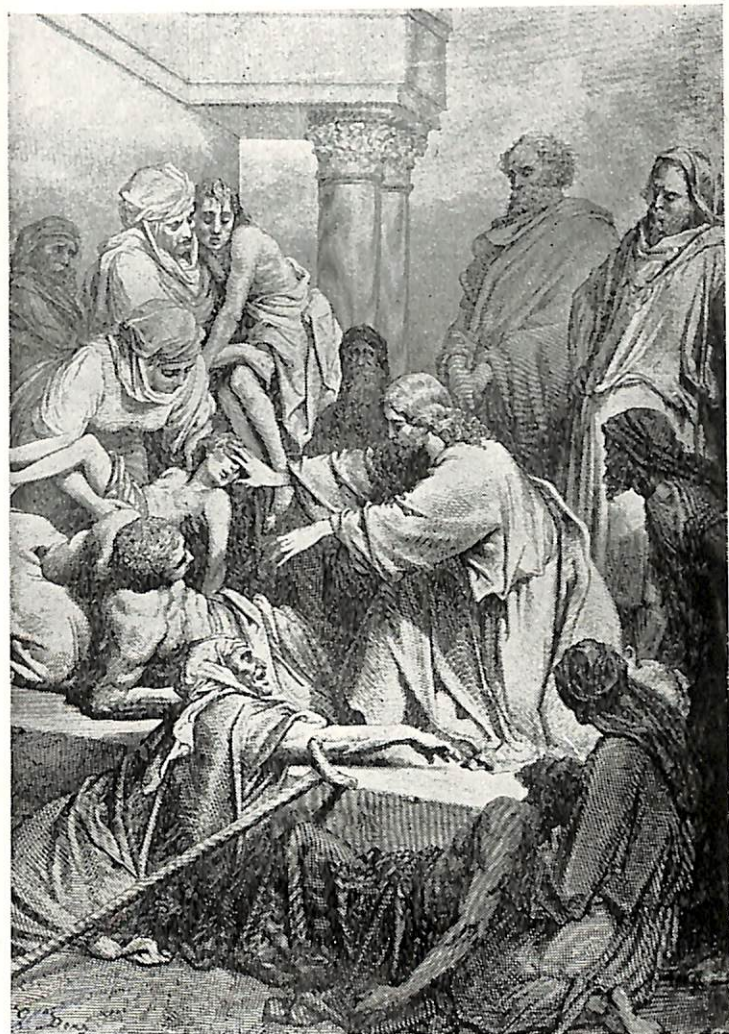
Ե.— Եզրակացութիւն:

1. Յիսուս ա'յնքան բարեսիրտ մէկն էր որ Փիլենիկեցի հեթանոսն անգամ անկէ օգտուեցաւ: Իրեն համար իրաւամբ զրուած է թէ ամէն օր բարեք ընելով կը չրջէր (Գործք. Ժ. 38):

2. Յիսուս կոյրերուն աչքերը բացաւ։ Մարմնաւոր կուրութիւնը զժբախտութիւն է, բայց աւելի մեծ զժբախտութիւն է հոգիով կոյր ըլլալ։

3. Բժշկուած տաւր բորոտներէն միայն մէկը շնորհակալութիւն յայտնեց, միւս ինը հրեաները տպերախո գտնուեցան և չկրցան զնահատել Յիսուսի ըրած բարիքը։

4. Որքան առաքինութիւն է բարիք գործել, նոյնքան առաքինութիւն է նաեւ ուրիշին ըրած բարիքը ճանչնալ և զնահատել։ Ապերախտութիւնը կը ստորնացնէ մարդու նըկարագիրը, իսկ երախտագլխութիւնը կը մեծցնէ զմարդ։

ՀՐԱՇՔԸ ԵՒ ԲՆՈՒԹԵԱՆ ՕՐԷՆՔԸ

Ա.— Հրաշքի սահմանը:

Հրաշք կը կոչուին այն դէպքերն ու երեւոյթները որոնք մեր գիտցած բնական օրէնքներով չեն բացատրուիր:

Զոր օրինակ, Ղաղարոս մեռած ու թաղուած էր, չորս օր ետքը Յիսուս զայն գերեզմանէն դուրս կանչեց և վերակենդանացուց: Ասիկա հրաշք կը կոչենք, քանզի մեր գիտցած բնական օրէնքներով չենք կրնար բացատրել զայն:

Բ.— Հրաշքին առնչութիւնը բնական օրէնքներու հետ:

Հրաշքը բնութեան օրէնքներուն հակառակ չէ: Բնութեան օրէնքները ուրիշ բան չեն բայց եթէ Աստուծոյ ունակութիւնները: Ուրիշ խօսքով, Աստուծոյ կեանքին սկզբունքները, որոնք անյեղլի են և անեղծանելի, և կը կառավարեն մեր տիեզերքը(*):

(*) Ներուի մեզի դիտել տալ որ Սուրբ Գրոց մէջ պատկերացումները ի յայտ կը բերեն Աստուծոյ ամենակարողութիւնը եւ կը հաստատեն թէ Աստուծոյ երբեմն մասնաւոր գործեր կը կատարէ, որոնք բնութեան սովորական

Աստուած կը յարգէ իր սկզբունքները և չի գործեր իր հաստատած օրէնքներուն դէմ: Աստուած բնութեան մէջ գործած է անցեալի մէջ և այսօր ալ կը գործէ, բայց ոչ թէ իր քմահաճոյքին համեմատ, կամ կամայապաշտօրէն, այլ անյեղլի սկզբունքներով և որոշ օրէնքներու միջոցաւ:

Գ.— Հրաժեմն բացատրութիւնը:

Հրաշքը կը կատարուի բնական օրէնքներով, այն օրէնքներով որոնք մեզի անձանօթ են:

Բնութիւնը, որուն մէջ կ'ապրինք, լեցուն է գաղտնիքներով և օրէնքներով, որոնց մասին մենք չառ քիչ բան գիտենք: Ովկիանոսի մէջ ջուրի մեծ գանգուածին քով մէկ կաթիլ ջուրը ինչ որ է մեր գիտցած օրէնքները մեր չգիտցած բնութեան օրէնքներուն հետ գրեթէ նոյն համեմատութիւնը ունին:

Ասկէ երեք հազար տարի առաջ մեռած մէկը, եթէ կարենար այսօր յարութիւն առնել և երկրագունդս այցելել, հրաշք պիտի կոչէր օգանաւին մէջ մարդոց թռչուններու նման:

Կարգէն դուրս են: Ուրիշ խօսքով՝ Աստուածաբանը կ'աւտուցանէ թէ բնութեան օրէնքները ենթակայ են Աստուծոյ կամքին:

Ն. Վ. Պ.

Թռչիլը: Որովհետեւ ինքը երեք հազար տարի առաջուան իր գիտցած օրէնքներով չէր կրնար բացատրել օգանաւին շարժիլը օդին մէջ:

Գ.— Հրաժեմ եւ քրիստոնէական հաւատքը:

Քրիստոնէական հաւատքը հրաշքի վրայ հիմնուած է, այլ Յիսուսի ապրած կեանքին և անոր մեզի հաղորդած բարձրագոյն սկզբունքներուն վրայ: Քրիստոնէական կրօնին առանցքը Յիսուս ինքն է: Ս. Գրոց հրաշքները Քրիստոնէական հաւատքի հետ անուղղակի միայն կապ ունին: Մենք Յիսուսը կը սիրենք ու կը պաշտենք, ոչ թէ հրաշքներ գործած ըլլալուն պատճառաւ, այլ մեզի գաղափարական բարձր կեանքի մը օրինակը տուած ըլլալուն համար: Եթէ Յիսուս մէկ հատ իսկ հրաշք գործած չըլլար իր արժանիքէն որ եւ է բան կրկին չէր կորսընցներ իբր առաջնորդը քրիստոնէական հաւատքի:

Քրիստոնէական կրօնին հեռանկարը, ուստի, ոչ թէ հրաշքն է այլ հրաշագործը, ոչ թէ պարզեւն է այլ պարզեւատուն: Մեծագոյն հրաշքը քրիստոնէական կրօնի մէջ Յիսուսի աշխարհ բերած բարձրագոյն կեանքն է: Կեանք մըն է այն, որուն հետեւիլ մեզ կը վերացնէ և Աստուծոյ կը մօտեցնէ:

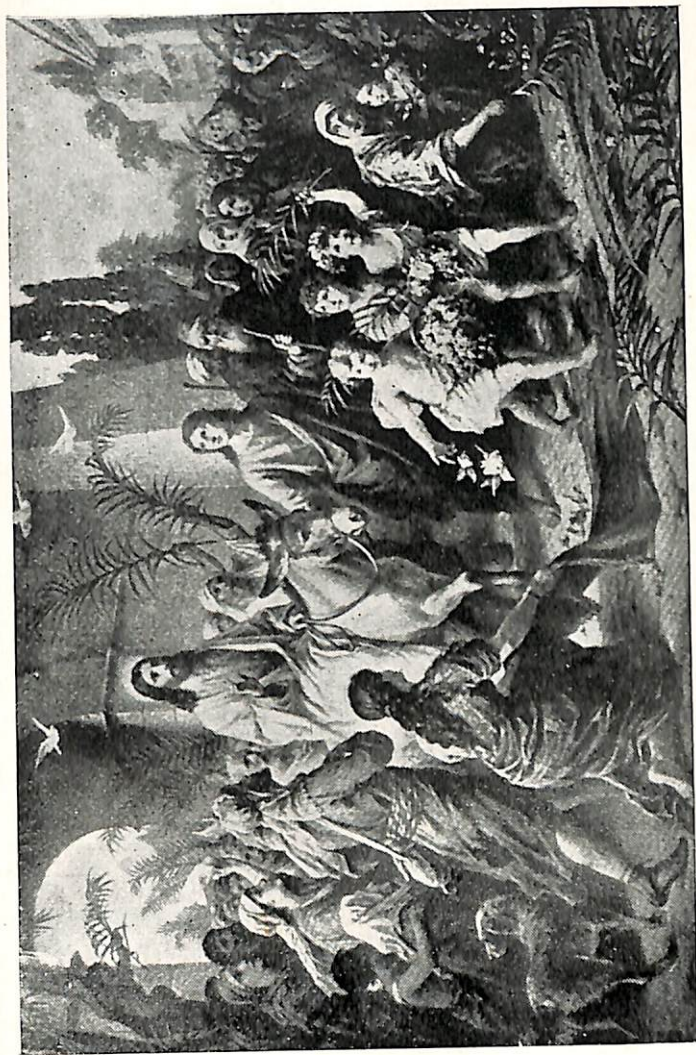
Ե.— Եզրակացութիւն:

1. Հրաշքը այսօր ալ կը կատարուի: Անառակ երկտասարդ մը երբ արթննայ, դարձի գայ, փոխուի ու բարի մարդ դառնայ, ասիկա աւելի մեծ հրաշք է քան թէ մարդու մը իր ֆիզիքական ախտերէն բուժուիլը:

2. Աստուած կը գործէ բնութեան անյեղչի օրէնքներուն միջոցաւ: Աստուծոյ հետ մեր յարաբերութիւնները այն ատեն կը շտկուի երբ յարգենք բնութեան մէջ իր դրած բնական ու բարոյական օրէնքները:

3. Աստուծոյ անեղր և անսահման զիտութեան քով մեր գիտութիւնը ոչինչի կը հաւատարի: Պէտք է ուրեմն միշտ խոնարհ ըլլանք ու ամէն ատեն սորվինք, և զգուշանանք իմաստակ ըլլալէ:

4. Եթէ ուզենք որ Աստուած մեր կեանքին մէջ ալ հրաշքներ կատարէ, պէտք է հետեւինք Յիսուսի ապրած գաղափարական կեանքին և աշխատինք իւրացնել զայն:

ԳԱՍ ԻԳ.

ՎԵՐԱՔԱՂ

(ՀԱՐՑՈՒՄՆԵՐ)

ԳԱՍ ԺԸ.

1. Յիսուս ի՞նչ շարժառիթով գործեց իւր հրաշքները :

2. Հրաշքներուն համար ի՞նչ անուաններ տրուած են Ս. Գրոց մէջ :

3. Բացատրէ՛ այս անուաններուն նշանակութիւնը :

ԳԱՍ ԺԹ.

4. Յիսուս քանի՞ հատ մեռեալ կենդանացուց . յիշէ՛ ամէն մէկուն պարագաները :

5. Բացատրէ՛ ջուրին գինիի փոխուիլը , հրաշալի ձկնորսութեան և ծովուն ալեկոծութեան հանգարտիլը :

6. Պատմէ՛ հինգ հազարին կերակրուիլը , ծովուն վրայ Յիսուսի քալելը , և չորս հազարին կերակրուիլը :

7. Յիսուսի այլակերպութիւնը ո՞ւր տեղի ունեցաւ և ի՞նչ պէս :

8. Պատմէ՛ ձուկին բերանէն դրամին գլուխուիլը , անպտուղ թղենիին յանդիմանուիլը և երկրորդ հրաշալի ձկնորսութիւնը :

Գ Ա Ս Ի.

9. Նկարագրէ՛ աղնուականի որդւոյն բը-
ժըշկուիւը:

10. Պատմէ՛ կափառնայումի դիւահարին
և Պետրոսի զոքանչին բժշկուիւը:

11. Նկարագրէ՛ Գալիլիոյ բորտին և կա-
փառնայումի անդամալոյծին բժշկութեան
պարագաները:

12. Բեթհեզդայի անդամալոյծը ի՞նչպէս
բուժուեցաւ:

13. Բացատրէ՛ կափառնայումի գօսացեա-
լին, հարիւրապետի ծառային, և համր ու
կոյր դիւահարին բժշկութեան դէպքը:

14. Գերգեսացի դիւահարը ո՞ւր և ի՞նչպէս
բուժուեցաւ, պատմէ՛ նաեւ տեղատես կնոջ
և երկու կոյրերուն բուժուիւը:

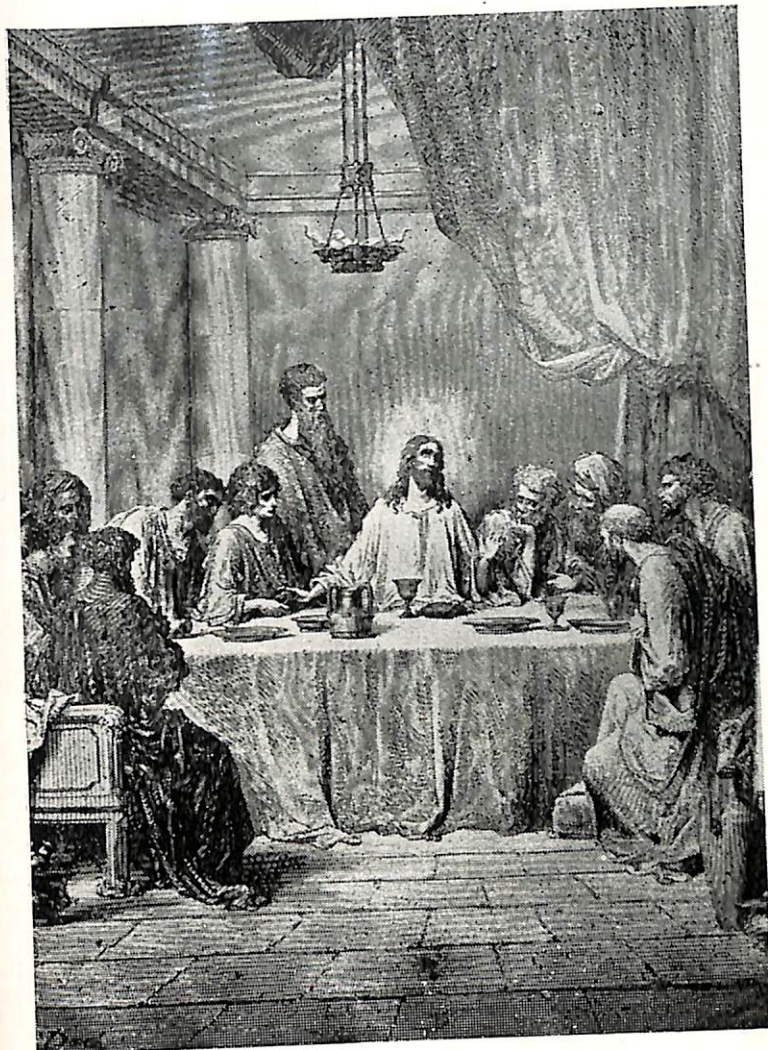
Գ Ա Ս Ի Ա.

15. Նկարագրէ՛ համր դիւահարին, Քանա-
նացի աղջկան և Բեթսայիգայի կոյրին բժը-
շկութիւնը:

16. Պատմէ՛ լուսնոտ դիւահարին, ի ծնէ
կոյրին, և կարկամեալ կնոջ բժշկութեան պա-
րագաները:

17. Բացատրէ՛ ջրգողեալին, տառը բորոտ-
նեւուն և երիքովի կոյրին բժշկութիւնը:

18. Պատմէ՛ Բարտիմէոս կոյրին բժշկու-
թիւնը, և Մաղքոսի աղանջին բուժուիւը:

ԴԱՍ ԻՐ.

19. Ի՞նչ է հրաշքը :
20. Լուսաբանէ՛ հրաշքին սահմանը օրի-
նակով մը :
21. Հրաշքը ի՞նչ տունչութիւն ունի բնա-
կան օրէնքներու հետ :
22. Աստուած ինչո՞ւ կը յարգէ բնական
օրէնքները :
23. Ի՞նչպէս կրնաս բացատրել հրաշքը :
24. Հրաշքը քրիստոնէական հաւատքի
հետ ո՞րքան սերտ կապ ունի :
25. Ի՞նչ է քրիստոնէական կրօնին հեռա-
նկարը :

ՄԱՍՆ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ

ՅԻՍՈՒՍԻ ԽԱԶԵԼՈՒԹԵԱՆ ՇԱՐԱԹԸ

ԵՒ ԱՆՈՐ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆՆ ՈՒ

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԸ

ԳԱՍ Ի Գ.

ՅԻՍՈՒՍԻ ՀԱՆԴԷՊ ՀՐԷԻՅ

ԱՏԵԼՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՃԱՌԻ ԵՒ ՅԻՍՈՒՍԻ

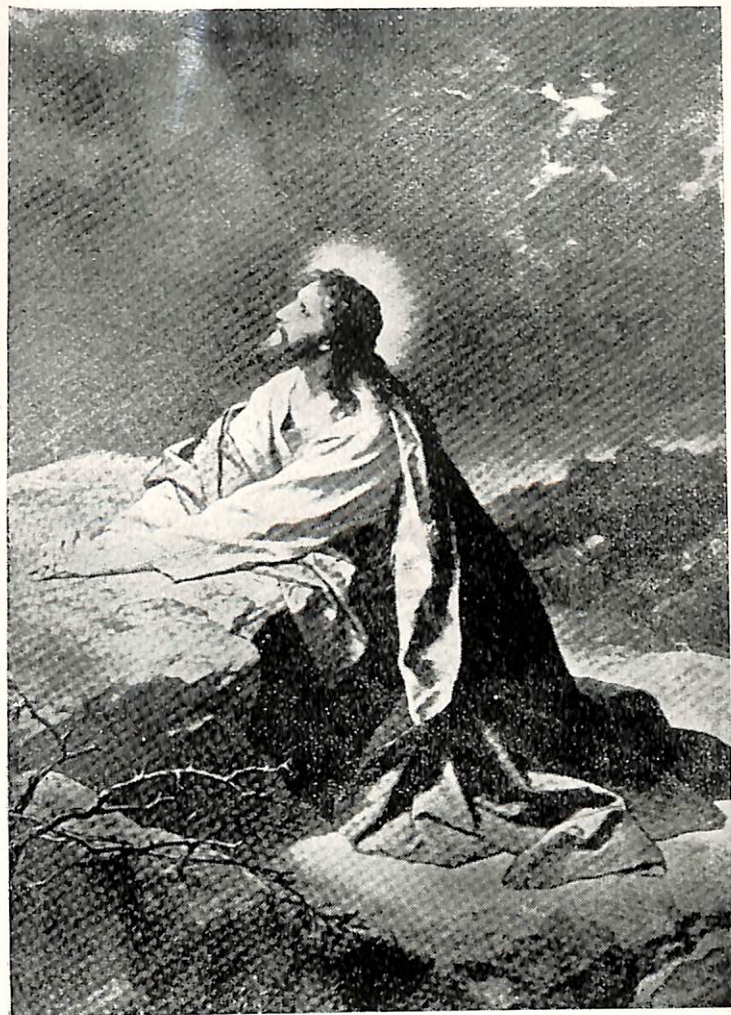
ՎԵՐԱԳՐՈՒՄԸ ՅԱՆՅԱՆԻՐԸ

(ՄԱՏԹ. ԻԶ. 3-5: ՄԱՐԿ. ԺԳ. 1-2: ԴՈՒԿ. ԻԲ. 1-2:
ՅՈՎՀ. Ե. 16-19 ԵՆ ԺԱ. 47-57)

Ա.— Հրեից կրօնական դրուքիւնը Յիսուսի
Ժամանակ:

Յիսուսի ժամանակ հրէից կրօնը կորսնցու-
ցած էր իր ներքին կենսունակութիւնը: Մով-
սիսականութիւնը ունէր շատ մը ծէսեր ու ա-
րարողութիւններ որոնք կը կատարուէին մե-
քենաբար: Ժողովուրդը կրօնքին ներքին ի-
մաստը մոռցած՝ բարեպաշտութեան արտաքին
ձեւակերպութիւններովը կը զբաղէր և անոնց-
մով կը շատանար սոսկ:

Յիսուս սակայն չհետեւեցաւ ժամանա-

կակից հրեաներու այս սխալ ընթացքին, և
չյարգեց նախահայրերու աւանդական սովո-
րութիւնները տառապաշտօրէն, այլ հրեանե-
րէն բոլորովին տարբեր ընթացքի մը հետեւե-
ցաւ որ էր հաւատքի շիտակ ճամբան:

Բ.— Հրեաներու ասելութեան պատճառները:

1) Յիսուս հրէից արտաքին ծէսերուն և
արարողութիւններուն ետեւ ներքին իմաստ
մը կը տեսներ: Իսկ հրեաներուն կրօնքին ար-
տաքին կեղեւը կը յարգէին, և ահա այս իսկ
պատճառաւ Յիսուսի և իրենց միջեւ գաղա-
փարի բախում յառաջ եկաւ և սկսան զինքը
հալածել:

2) Հրեաներ աշխարհիկ ըմբռնումով Մե-
սիա մը կ'ակնկալէին որ ապստամբելով Հը-
ռովմի լուծէն ազատէր զիրենք: Բայց երբ
Յիսուս անոնց ներկայացաւ իբրեւ հոգեւոր Մե-
սիա, յուսախաբ եղան և զինքը հալածեցին:

3) Յիսուս ժողովուրդին հոգեւոր կարիքը
բարբիներէն շատ աւելի լաւ կը գոհացնէր և
որով ժողովուրդը իրեն կը քաջէր: Փարիսե-
ցիները կը նախանձէին ասոր և կը հալածէին
զՅիսուս:

4) Յիսուս կը բողոքէր հրեայ հասարա-
կութեան կեղծ բարեպաշտութեան դէմ, և
ուստի կը հալածուէր ժողովուրդին կողմէ:

5) Յիսուս թէ իր ապրած բարձր կեանքով

և թէ ուսուցումներով հրէից կրօնը վերականգանացնելու և վերանորոգելու կը ձգտէր։ Աւանդամուկ և մօլեռանդ հրեաներ չկրցան հանդուրժել ասոր և Յիսուսը հալածեցին և վերջը խաչ հանեցին։

Գ.— Հրէից ամբաստանութիւնը։

Երբ հրեայ բաբելոններ չկրցան մրցիլ Յիսուսի հետ շիտակ ճամբայով, սկսան ծուռ միջոցներու գիմել և վարկարեկել զայն, որպէս զի յանցաւոր ցուցնեն զինքը ժողովուրդին առջեւ։

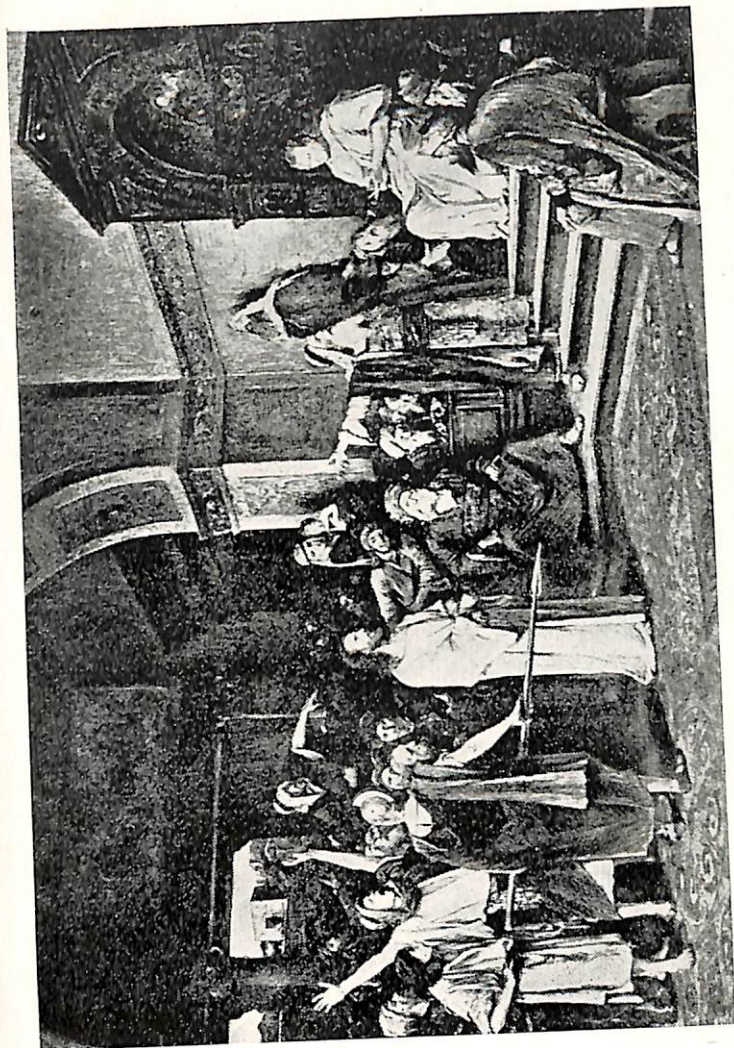
Յիսուս անմեղ էր և ժողովուրդին բարեխառութեան համար միայն աշխատած էր, բայց հրեաները, նախանձով ու տտելութեամբ լեցուած, թերութիւններ փնտռելու աշխատեցան անոր վրայ. և երբ յանցանք մը չկրցան գտնել, խկոյն կարծեցեալ կարգ մը յանցանքներով մահուան դատապարտեցին զինքը։

Գ.— Յիսուսի կարծեցեալ յանցանքները։

Ըստ հրէից սխալ դատողութեան Յիսուսի կարծեցեալ յանցանքներն էին.

1) Յիսուս ըսած էր թէ կարող եմ տաճարը երեք օրուան մէջ քակել և վերաշինել (Մատթ. ԻԶ. 61։ Մարկ. ԺԴ. 58)։

2) Ինքզինքը Մեսիա, աշխինքն Որդի Աստուծոյ կոչած էր (Մատթ. ԻԶ. 63-65։ Յովհ. ԺԹ. 7)։

3) Ժողովուրդը զրգոած էր որ Հռովմի վայրուժեան տրուելիք հարկը չվճարէ (Ղուկ. ԻԳ. 2):

4) Ինքզինքը հրէից թագաւոր անուանած էր, և ժողովուրդին մէջ եղած էր խռովարար մէկը և ապստամբ Հռովմի պետութեան դէմ (Ղուկ. ԻԳ. 1-3):

Յիսուս ինչ որ ըրած էր հոգեւոր իմաստով խօսած էր, և որ և է ապստամբական ոգի ցոյց տուած չէր Հռովմի վայրուժեան դէմ:

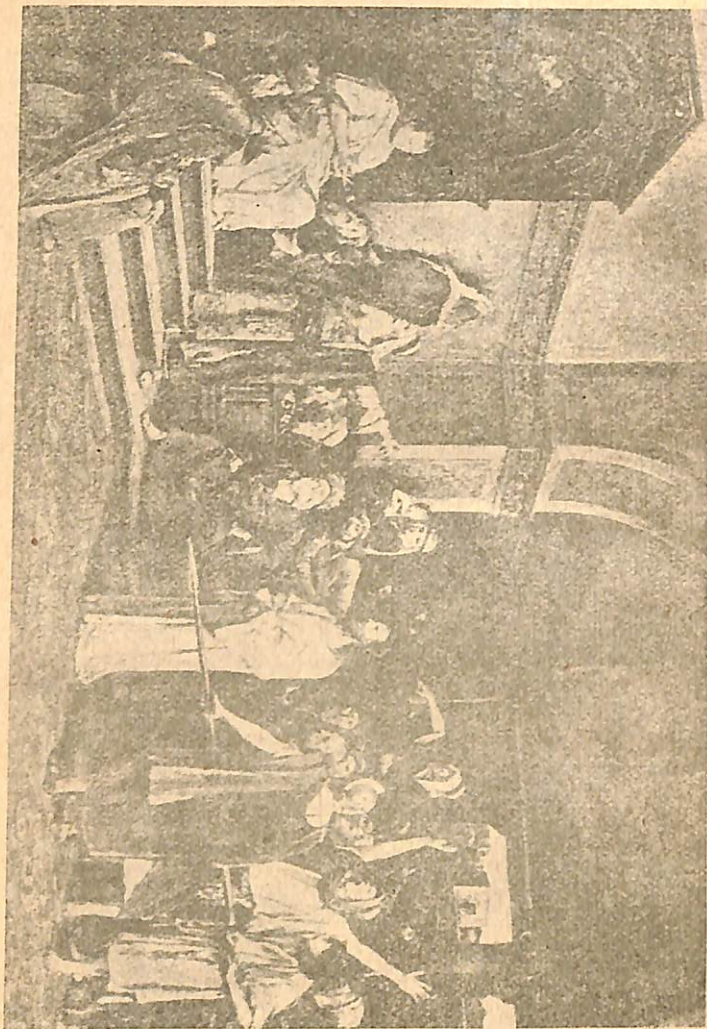
Այս չորս կարծեցեալ յանցանքներուն առաջին երկուքը հրէից կրօնին կը պատկանէին, իսկ վերջին երկուքը քաղաքական բնոյթ կը կրէին(*):

Ե.— Եզրակացութիւն:

1. Կրօնական արարողութիւնները արժէք մը կը ներկայացնեն այն ատեն միայն երբ առնոց ներքին իմաստը կենդանի է: Բայց երբ անոնց իմաստը մոռացութեան մատնուած է, անոնք անարժէք բեռ մը կը դառնան:

2. Հրեաները հալածեցին զՅիսուս, քան

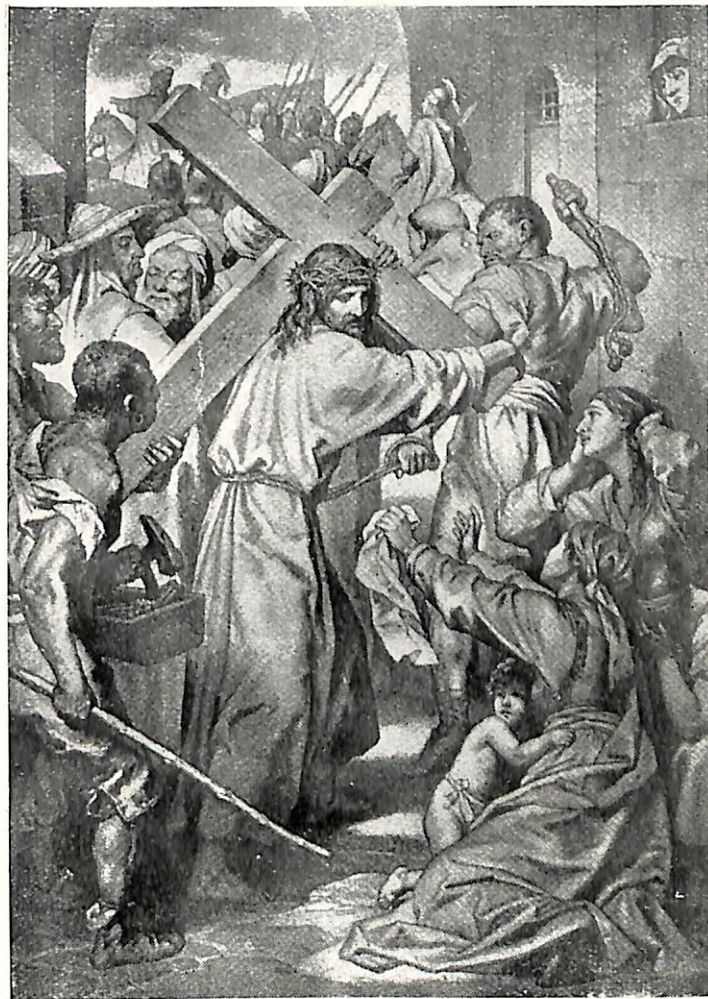
(*) Այս մասին աւելի տեղեկութեան համար տես «Փարոս Հայաստանեայց»-ի 1933, Ապրիլի բնիկ, էջ 65:

զի նա իբրեւ լոյս անոնց խաւարի արարքները երեւան կը բերէր:

3. Զրպարտութիւնը տկարին զէնքն է: Հրեաները Յիսուսի հետ չկրցան մրցիլ, և երբ տեսան որ պիտի յաղթուին, զրպարտեցին զայն և ատով յագուեց տուին ատելալառ կիրքերուն:

4. Հրեաները, Յիսուսին կարգ մը յանցանքներ վերագրելով, թէ իրենք զիրենք խաբեցին և թէ աշխատեցան զԱստուած խաբել: Աստուած սակայն ոչ խաբուեցաւ և ոչ ալ կը խաբուի:

ՅԻՍՈՒՍԻ ԽԱՉԵԼՈՒԹԻՒՆԸ

(Ղ.ՈՒԿ. ԻԳ. 32-43)

Ա.— Յաճախուր խաչելով սպաննելու սովորութիւնը:

Յիսուսի ժամանակ մեծ յանցաւորները խաչելով կը սպաննէին Հռովմի մէջ: Բայց անկէ շատ առաջ խաչափայտով յանցաւորը պատժելու դրութիւնը կար արդէն Կարկեդոնի և Պարսկաստանի մէջ: Ապա ժամանակի ընթացքին Յունաստան անցաւ այս սովորութիւնը և Յունաստանէն ալ Հռովմ մտաւ:

Եւ քանի որ Երուսաղէմ Հռովմի պետութեան ենթակայ էր, ուստի Յիսուս իբր յանցաւոր Հռովմի կառավարութեան յանձնուեցաւ և Հռովմայեցի զինուորներու միջոցաւ Գողգոթայի բլուրին վրայ սպաննուեցաւ խաչի անարդ մահով:

Բ.— Յիսուսի սիրոյ պատուերը եւ աղօթքը Գեթսեմանիի մէջ:

Ամէն տարի, ըստ տիրող սովորութեան, Յիսուս Ձատկին Երուսաղէմ կուգար: Վերջին տարին, ճամբուն վրայ, Բեթանիոյ մէջ Ղազարոսը ողջնցուց, ասիկա հակառակորդներուն նախանձը աւելի գրգռեց իրեն դէմ: Իսկ երբ

Երուսաղէմ մտաւ մեծ թափօրով և ուխտանշաներով՝ հրեաներուն կիրքը աւելի բոցավառեցաւ, և վերջապէս որոշեցին սպաննել զայն: Յիսուս զխաչէր զայդ, և կամովին ընդ առաջ գնաց մահուան: Համոզուած ըլլալով թէ իր մահը փրկութեան ճամբայ պիտի բանար մարդկութեան առջեւ:

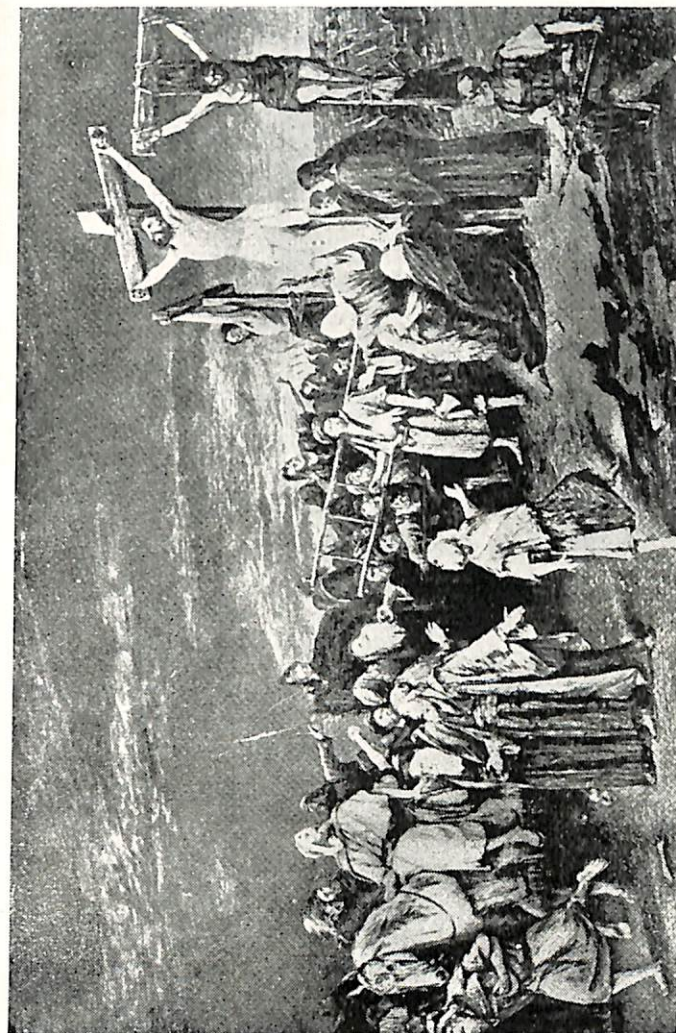
Իր կեանքի այս վերջին օրերուն Յիսուս խրատեց իր աշակերտները որ չյուսահատին ալ հատաւորուն մնան իրենց հաւատքին մէջ: Ի միջի այլոց պատուէր մըն ալ տուաւ անոնց և ըսաւ. «Սիրեցիք զՍիրմեանս»: Յիսուսի վերջին պատուէրներուն մէջ ամենէն կարեւորն է այս:

Ձերբախալութեան գիշերը Յիսուս Գեթսեմանիի պարտէզը եկաւ իր աշակերտներով և աղօթեց հոն երեք անգամ և ինքզինքը յանձնեց Աստուծոյ կամքին: Քիչ յետոյ Յուդա եկաւ մատնեց զինքը թշնամիներուն ձեռքը և Յիսուս դատապարտուեցաւ խաչի մահուան:

Գ.— Պիղատոսի երկչոս ընթացք:

Հրեաներ Յիսուսը իրենց ազգային առեանին առջեւ մահուան դատապարտելէ յետոյ Պիղատոսի առեանը տարին որ վաւերացնէ ու գործադրէ իրենց այս որոշումը:

Պիղատոս Հռովմի պետութեան կուսակալն էր Երուսաղէմի մէջ այն առեան: Երբ

հարցաքննեց ու տեսաւ որ Յիսուս անմեղ է և մահուան արժանի յանցանք մը գործած չէ, զայն ազատելու ջանքեր ըրաւ: Իր կլինը երազ մը տեսած էր և կը խրատէր զինքը որ անմեղին արիւնը չթափէ:

Թէեւ Պիղատոս Յիսուսը արձակելու իշխանութիւն ունէր բայց չարձակեց զայն հրեաներէն վախճալուն համար: Ուստի մէկ կողմէն իր խիղճը հանգստացնելու և միւս կողմէն հրեաները հաճոյացնելու գիտումով սկսաւ այլ և այլ միջոցներու գիմել: Նախ՝ Յիսուսը Հերովդէսին զրկեց որպէսզի անիկա դատապարտէ մահուան և ինք ազատ մնայ պատասխանատուութենէ: Երկրորդ՝ Բարաբբայի տեղ Յիսուսը արձակել փորձեց բայց չյաջողեցաւ: Երրորդ՝ Յիսուսը ծեծել տուաւ որպէսզի այդ կերպով հրեաներուն գոհացում տայ և մահուան վճիռը չէզոքացնէ:

Երբ տեսաւ որ այս միջոցները ձախողեցան, ջուր առաւ, ձեռքերը լուաց ժողովուրդին առջեւ, ու ըսաւ. «Ես այս արգարին տրիւնէն անպարտ եմ», իսկ հրեաներն ըսին. «Անոր արիւնը մեր և մեր որդիներուն վրայ ըլլայ» (Մատթ. Իէ. 24-25): Ապա Պիղատոս Յիսուսը իրենց յանձնեց որ խաչեն:

Դ.— Յիսուսի հաւատարմներ:

Յիսուս իր հանրային պաշտօնավարու-

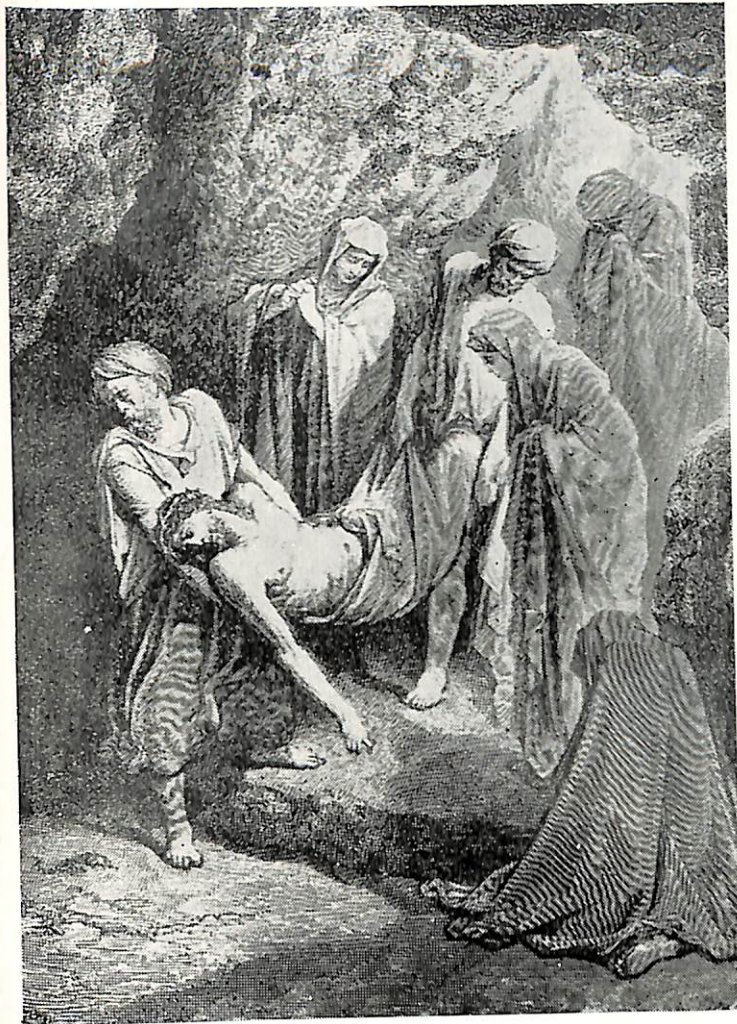
թեան շրջանին ունէր համակիրներու շրջանակ մը և բաւական թուով ալ հետեւորդներ: Բայց ասոնց մէջ շատ քիչեր կային որ հաւատարիմ էին իրեն: Յիսուս երբ վերջին անգամ Նրուսաղէմ կը մտնէր ժողովուրդներ գունդագունդ իր հետեւէն կուգային և ովսաննաներով օգը կը թնդացնէին: Ձերբակալութեան օրը իրեն հետեւեցան սակայն լոկ Պետրոս ու Յովհաննէս: Յուդա մատնեց զինքը, Պետրոս ուրացաւ և միւս աշակերտներն ալ թողուցին փախան:

Խաչին քով իրեն հետն էին միայն մայրը Մարիամ, մի քանի կին աշակերտներ և սիրելի աշակերտն Յովհաննէս:

Յիսուսի հաւատարիմ հետեւողներէն մէկն ալ Արիմաթացի Յովսէփն էր որ հալածուած ու խաչի մահուամբ սպաննուած Յիսուսին տէր դարձաւ և Պիղատոսէն անոր մարմինը խնդրելով՝ առաւ և զայն իրեն համար յառկապէս շինուած նոր գերեզմանին մէջ թաղել տուաւ: Յիսուսի աշակերտները և միւս հետեւողները չկրցան այս յարգանքը ընել Յիսուսին, բայց Արիմաթացի Յովսէփը ըրաւ:

Ե.— Եզրակացութիւն:

1. Խաչը հեթանոսներուն համար պատժոյ անարգ գործիք մըն էր, իսկ Յիսուսի խաչելութենէն վերջ անիկա դարձաւ քրիստոնեա-

ՅԻՍՈՒՍԻ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

(ՄԱՏԹ. ԻԸ. 1-30: ՄԱՐԿ. ԺԶ. 1-18: ԴՈՒԿ. ԻԳ. 1-48:
ՅՈՎՀ. Ի. 1-18)

Ա.— Յարուբեան դեպքը:

Յիսուսի յարութիւնը տեղի ունեցաւ Կիւրակի (Միաշարաթ) առաւել: Մի քանի կիներ Կիւրակի օր կանուխ Յիսուսի գերեզմանը կուգան անուշահոտ իւղերով և խուսկերով, և ահա երկրաշարժ մը տեղի կ'ունենայ և հրեշտակ մը կը գլտորէ գերեզմանին վրայ գրուած մեծ վէմը և պահապանները կը զարհուրին:

Հրեշտակն ապա դառնալով կ'ինքերուն կ'ըսէ. «Իսուք մի՛ վախնաք, քանզի գիտեմ թէ խաչեալ Յիսուսը կը փնտռէք, անիկա հոս չէ այլ յարութիւն առաւ, ինչպէս ինք ըսած էր, եկէք և տեսէք իր գրուած տեղը, և շուտ մը գացէք աշակերտներուն լուր տուէք թէ նա մեռելներէն յարութիւն առաւ, և Ան ձեզմէ առաջ Գալիլիա պիտի երթայ և հոն պիտի տեսնէք զինքը»:

Իւզաբեր կանայք ահով և ուրախութիւնով լեցուած կ'երթան պատմելու աշակերտներուն, բայց ճամբուն վրայ Յիսուս իրենց կը հանդիպի և ողջոյն կուտայ: Ապա այլ և այլ քաղաքներով կ'երեւի իր աշակերտներուն և

ուրիշ հաւատացեալներու, և այսպէս անոնք
կը համազօւին թէ իրենց Տէրը յարութիւն առ-
նելով յաղթութիւն տարած է մահուան վրայ:

Բ.— Յարութեան փաստեր:

1. Չորս Աւետարաններ միաձայնութեամբ
կը պատմեն թէ Յիսուս Յարութիւն առած է:
Մանրամասնութիւններու մէջ թէեւ իրարմէ
կը տարբերին, բայց ամէնն ալ միեւնոյն ի-
րականութիւնը կը շեշտեն:

2. Պօղոս, ըլլալով քրիստոնէական առա-
ջին եկեղեցւոյ կարեւոր առաջնորդներէն մին,
ջերմ պաշտպան կը հանդիսանայ Յիսուսի յա-
րութեան ստուգութեան: Կորնթացիներուն
դրած իր նամակին մէջ Յիսուսի յարութեան
ականատես վկաներէն ոմանց տակաւին ողջ
ըլլալը կը յիշէ (Ա. Կորն. ԺԵ. 6):

3. Առաջին դարու քրիստոնէական երեք
կարեւոր կեդրոններուն, երուսաղէմի, Ալեք-
սանդրիոյ և Անտիոքի մէջ կը հաւատալին Յի-
սուսի յարութեան:

4. Առաքեալներու և առաջին քրիստոնե-
ականերու քարոզութեան նիւթը Յիսուսի Յա-
րութիւնն էր: Առաքեալ ըլլալ կը նշանակէր
Յիսուսի յարութեան վկայ ըլլալ, Աւետարանի
քարոզիչ ըլլալ կը նշանակէր Յիսուսի յարու-
թիւնը աւետել:

5. Ոչ քրիստոնեայ, Յիսուսի Ժամանակա-

կրց հրեայ մեծ պատմիչ՝ Յովսէփոս, իր «Հրեանութիւնք Հրէից» գրքին մէջ այսպէս կ'ըսէ. «Այս օրերս Յիսուս անուն արդար մարդ մը ապրեցաւ, մեր մեծերը թէեւ զինքը սպաննեցին բայց ինքը երեք օր վերջը կենդանի ելեւցաւ» (Գիրք ԺԼ. Գլ. Գ. հատ. 3):

Գ.— Յարութեան նշանակութիւնը:

Յիսուսի յարութիւնը ունի մէկէ աւելի նշանակութիւններ Քրիստոնեայ հաւատացեալներու համար:

1. Յիսուսի յարութիւնը մեծագոյն փաստ մըն է հոգիի անմահութեան:

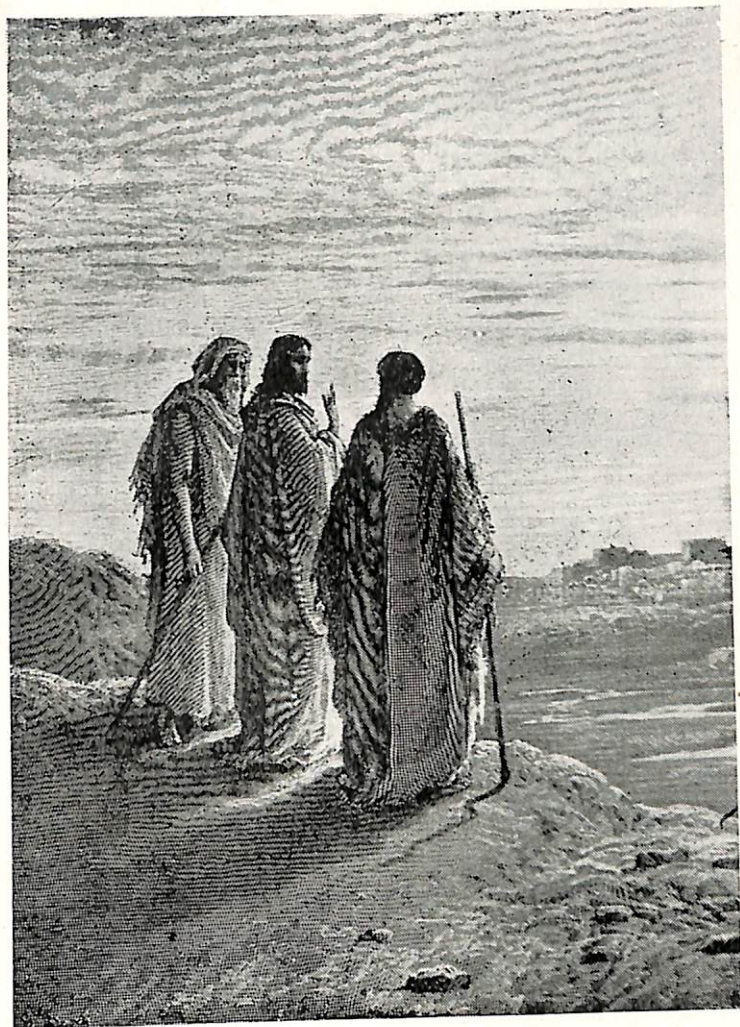
2. Յիսուսի յարութիւնը բարոյական ըսկզբունքներուն բիրտ ոյժին վրայ տարած յաղթանակը կը ծանուցանէ:

3. Յիսուսի յարութիւնը գրաւականն է մեռելոց յարութեան:

Գ.— Յարութեան հետեւանքը:

Երբ Յիսուս մեռաւ ցրուեցան անոր աշակերտներն ու հետեւորդները, բայց յարութեան աւետիսը դօտեպնդեց զանոնք, և իսկոյն իրարու քով գալով սկսան հետաքրքրուիլ Յիսուսի անձին և անոր վարդապետութիւններուն շուրջ:

Խաչը յուսահատութեան մատնած էր հաւատացեալները բայց յարութեան հրաշափառ

դէպքը քաջալերեց զանոնք: Խաչը բաժնած էր՝ իսկ յարութիւնը կրկին միացուց զանոնք: Խաչը մահուան սարսուռը սփռած էր ամէն ուրեք, յարութիւնը սակայն նոր կեանք ու եռանդ ստեղծեց հաւատացեալներուն մէջ:

Յիսուսի թշնամիները ժողովուրդը մոյսըցընելու համար ըսին թէ Յիսուս յարութիւն առաջ չէ, այլ պահապաններուն քնացած աւտեն աշակերտները գիշերանց գողցած են անոր մարմինը:

Ե.— Եզրակացութիւն:

1. Յիսուս իր յարութեամբը յաղթեց մահուան: Արդարութեան դատին նուիրուած մարդիկ չեն վախնար մահէն, քանզի մահը անգոր է ջլատելու անոնց բարոյական կորույր:

2. Ս. Պօղոս կ'ըսէ. «Եթէ Քրիստոս յարութիւն առած չէ, ուրեմն ընդունայն է մեր քարոզութիւնը, և ընդունայն է նաեւ ձեր հաւատքը» (Ս. Կորն. ԺԵ. 14):

3. Գերեզմանը նիւթապաշտի մը տեսութեամբ կեանքի վերջին հանգրուանն է, իսկ հաւատացեալի մը համար յաւիտենական կեանքի սկզբնաւորութիւնը:

4. Յիսուսի յարութիւնը մեզի անմահութեան յոյսը ներշնչելով արժէք կուտայ մեր ապրած կեանքին:

ԳԱՍ ԻՅ.

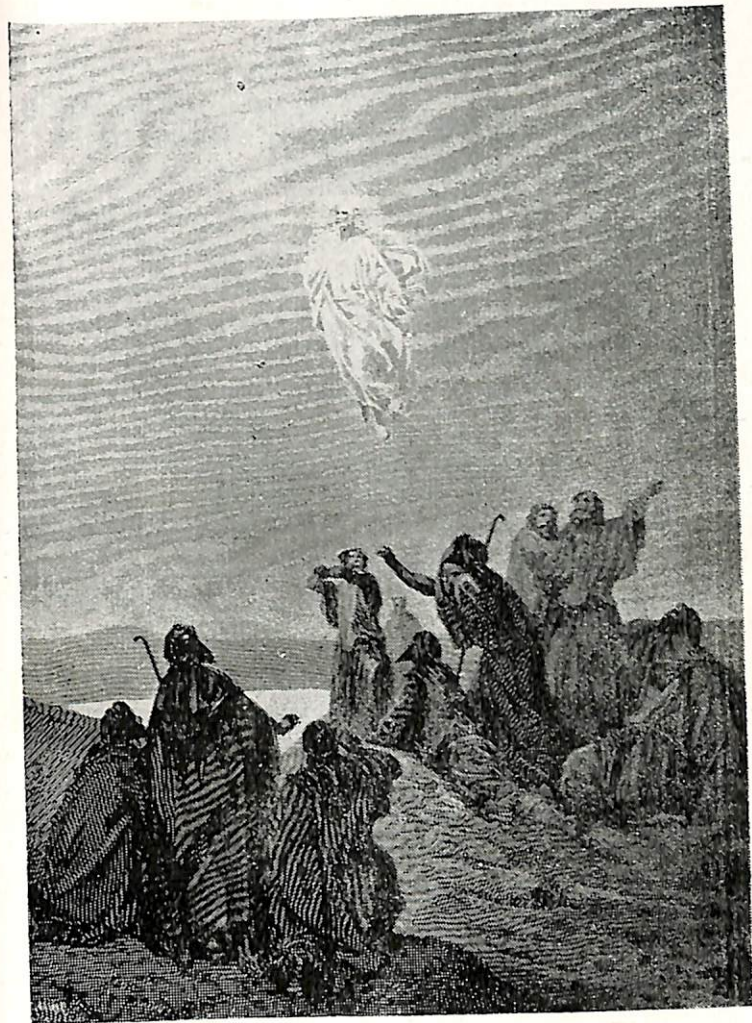
ՅԻՍՈՒՍԻ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԸ

(ՄԱՐԿ. ԺԶ. 19-20: ԳՈՒԿ. ԻԳ. 50-53: ԳՈՐԾԳ. Ա. 9-12)

Ա. — Յարուբեմեն մինչեւ Համբարձում սե-
ղի ունեցած դեպքեր:

Յիսուսի համբարձումը տեղի ունեցաւ իր
յարութենէն քառասուն օր ետքը: Այս քա-
ռասուն օրերու ընթացքին կարեւոր դէպքեր,
չպատահեցան, բացի Յիսուսի այլ և այլ ա-
ռիթներով երեւումէն:

Այս քառասնօրեայ շրջանին առաջին շաբ-
թուան միջոցին Յիսուս երեւցաւ իրեններուն
երուսաղէմի մէջ: Յետոյ Յիսուսի երեւումնե-
րը մօտ չորս շաբաթ պատահեցան Գալիլիոյ
մէջ այլ և այլ կերպերով: Այս առիթիւ էր որ
տեղի ունեցաւ վերջին հրաշալի ձկնորսութիւ-
նը Տրքերիոյ ծովուն եզերքը՝ ուր Յիսուս
Պետրոսին ուղղեց երեք անգամ, միեւնոյն
հարցումը, ըսելով. «Սիմո՞ն, Յովնանի օրդին,
զիս կը սիրե՞ս»: Ասով Յիսուս կրկնել կուտար
Պետրոսի ապաշխարութիւնը իր երեք ուրա-
ցումներուն համար: Ապա համբարձումէն ա-
ռաջ, վերջին շաբթուն մէջ, Յիսուսի երե-
ւումները պատահեցան դարձեալ Երուսաղէմի
մէջ, ուրիշ նաեւ համբարձաւ երկինք:

Բ.— Համբարձման առթիւ Յիսուսի վերջին պատգուերը:

Յիսուս իր երկրաւոր առաքելութիւնը լրացուցած, երկինք համբառնալէ առաջ, առաքեալներուն յանձնեց իր սկսած գործը:

Պատուիրեց անոնց որ երուսաղէմ մնան ու սպասեն իրենց համար խոստացուած մխիթարիչ Ս. Հոգիին, որպէս զի ներշնչուին, նորոգուին և զօրութիւն ստանան: Ապա քարոզեն բոլոր ազգերուն, երուսաղէմ քաղաքէն սկսեալ և իրեն համար վկաներ ըլլան ամէն ուրեք, ուր որ տանին Աստուծոյ արքայութեան աւետիսը:

Գ.— Համբարձման նկարագրութիւնը:

Երբ Յիսուս իր վերջին խօսքերը լմնցուց, Ձիթենեաց լերան գագաթը ելաւ, և իր ձեռքերը վեր բարձրացնելով օրհնեց իր աշակերտները և ապա համբարձաւ երկինք, և ամպ մը զանկա ծածկեց անոնց աչքերէն:

Յիսուսի աշակերտները Ձիթենեաց լեռնէն վար իջան, երուսաղէմ դարձան և մօտն վերնատուն, և հոն կ'աղօթէին ամէն օր միաբանութեամբ, տասնը մէկ աշակերտներ, Յիսուսի մայրը Մարիամ, ուրիշ աշակերտուհիներ և հետեւողներ:

Դ.— Համբարձումն ու Յիսուսի երկրորդ գալուստը:

Երբ Յիսուս համբարձաւ, աշակերտները իրենց աչքերը դէպի երկինք յառած կը նայէին տակաւին, և ահա երկու հրեշտակներ երեւցան անոնց և ըսին. «Ով Գալիլացի մարդիկ, ինչո՞ւ կայնեք դէպի երկինք կը նայիք: Այս Յիսուսը որ ձեզմէ երկինք համբարձաւ, այսպէս ալ պիտի գայ, ինչպէս տեսաք անոր երկինք երթալը» (Գործք Ա. 10-11):

Հրեշտակները այս խօսքերով Յիսուսի երկրորդ գալուստին կ'ակնարկէին: Յիսուսի առաջին գալուստը մարդոց փրկութեան ճամբայ պատրաստելու նպատակաւ էր, իսկ աշխարհի վախճանին երկրորդ գալուստը վերջին դատաստանի համար պիտի ըլլայ:

Ե. — Եզրակացութիւն:

1. Յիսուս յուսահատութեան մատնուած աշակերտները քաջալերելու գլխունով երեւցաւ անոնց՝ զանազան առիթներով: Այսօր ալ Յիսուսի ներկայութիւնը կը զգան ամէն անոնք՝ որոնք՝ կը հաւատան և կը հետեւին անոր:

2. Յիսուս իր վերջին պատուէրին մէջ շեշտեց աշակերտներուն՝ Աւետարանի քարոզութեան կարեւորութիւնը: Ուստի Գրիստոնէական եկեղեցւոյ աւագ պարտականութիւնն է Աւետարանը քարոզել և ուսուցանել ամէն ժամ:

3. Յիսուս թէեւ երկինք համբարձաւ բայց իր հոգիով ներկայ է ամէն տեղ մարդոց մէջ, երբ իր անունով իրարու քով գան անոնք:

4. Եթէ մէկը օգտուած է Յիսուսի առաջին գալուստէն, երկրորդ գալուստը անոր յաւիտենական դատապարտութիւն միայն կը բերէ:

Գ Ա Ս Ի Ը.

Վ Ե Ր Ս Գ Ս Ղ.

(Հ Ա Ր Յ Ո Ւ Մ Ն Ե Ր)

Գ Ա Ս Ի Գ.

1. Խոնչպէս էր հրէից կրօնական կեանքը Յիսուսի ժամանակ:
2. Ինչո՞ւ հրեաները կ'ատէին զՅիսուս, թուէ՛ պատճառները:
3. Հրեաներ ինչո՞ւ ամբաստանութեան զէնքին զիմեցին:
4. Որո՞նք էին Յիսուսի վերադրուած յանցանքները:
5. Այս կարծեցեալ յանցանքները բաւա՞կա՞ն էին մէկը մահուան դատապարտելու:

Գ Ա Ս Ի Ե.

6. Յանցաւորը խաչի մահով սպաննելու սովորութիւնը ուրկէ՞ առաւ իր ծագումը:
7. Ի՞նչ է Յիսուսի վերջին կարեւոր պատուէրը:
8. Ինչո՞ւ Յիսուս աղօթեց Գեթսեմանիի մէջ:
9. Պիղատոս ինչո՞ւ չկրցաւ Յիսուսին արդարութիւն ընել:

10. Որո՞նք էին Յիսուսի հաւատարիմ հետեւողները:

Գ Ա Ս Ի Զ.

11. Նկարագրէ՛ Յիսուսի յարութիւնը:
12. Տո՛ւր յարութեան փաստերը:
13. Յիսուսի յարութիւնը ի՞նչ կը նշանաւէ մեզի համար:
14. Ի՞նչ եղաւ Յիսուսի յարութեան հետեւանքը:
15. Յիսուսի յարութիւնը ի՞նչպէս բացատրուեցաւ հրեաներուն կողմէ:

Գ Ա Ս Ի Է.

16. Յիսուս յարութիւն առնելէն քանի՞ օր վերջը համբարձաւ:
17. Այս ժամանակաշրջանին մէջ ո՞ւր ելուեցաւ իր աշակերտներուն:
18. Ի՞նչ էին Յիսուսի վերջին խօսքերը կամ պատուէրները:
19. Յիսուս ի՞նչպէս համբարձաւ:
20. Յիսուսի երկրորդ գալուստը ե՞րբ տեղի պիտի ունենայ:

ՄԱՍՆ ՎԵՅԵՐՈՐԴ

ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻՆ
ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆԸ

ԴԱՍ ԻԲ.

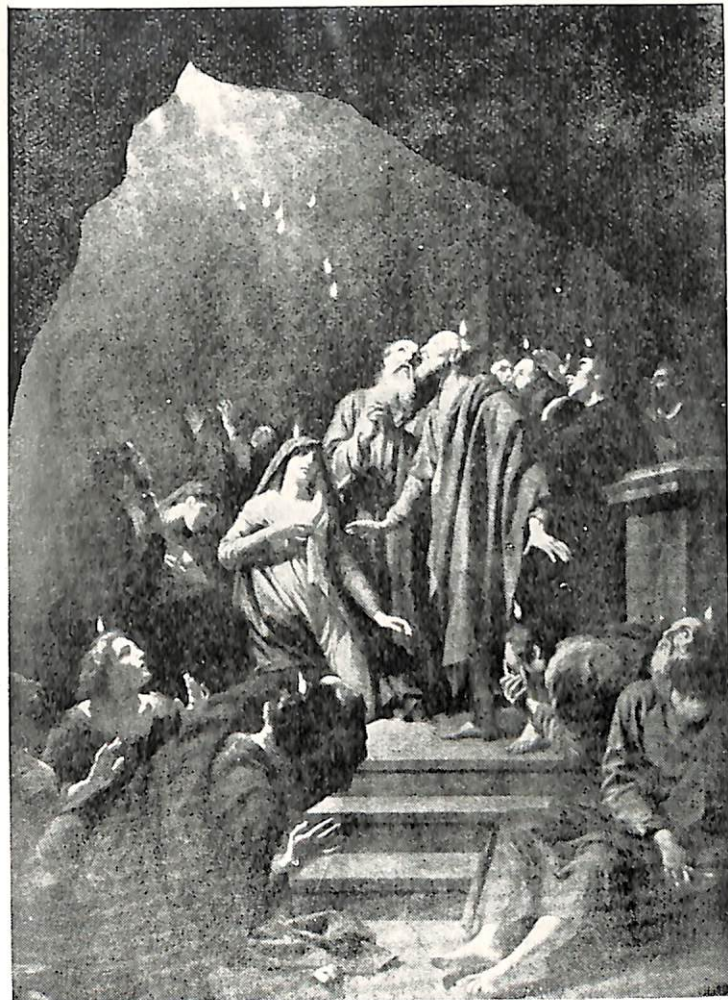
ՊԵՆՏԵԿՈՍՏԵԻ ԴԵՊՔԸ

(ԳՈՐԾՔ. Բ. 1-14)

Ա.— Պենտեկոստեի sonին հրեական նշանակութիւնը:

Պենտեկոստեի տօնը Զատիկէն յիսուն օր վերջը կը կատարուէր: Այս տօնը յիշատակութիւնն էր Մովսիսական օրինաց, որ տրուած էր Իսրայէլի ժողովուրդին Եգիպտոսէ ելլելէն յիսուն օր վերջը: Միանգամայն հունձքի երախայրեաց տօն ալ կը կոչուէր ասիկա հրէից մէջ:

Ըստ Մովսիսական օրէնքին, այդ օր ցորենի նոր հունձքէն նկանակներ շինելով ընծայ կը մատուցանէին Աստուծոյ: Եւ միանգամայն հացերուն հետ մէկ տարեկան եօթը անարատ գառներ և արջառներէն մէկ զուարակ և երկու խոյ կը մատուցանէին (Դեւտ. ԻԳ. 15-18: Բ. Օրինաց ԺԶ. 9-10) իբր զս:

Բ.— Առաքելներու պատասխանքն Ս. Հոգին ընդունելու:

Երբ Առաքելները Ձիթենեաց լեռնէն իջան, Երուսաղէմ եկան և ուղղակի վերնաւան մտան: Հոն Պետրոսի առաջարկին վրայ, վիճակ ձգելով, Յուդայի տեղ Մատաթիան ընտրեցին (Գործք. Ա. 26), և այսպէս իրենց թիւը կրկին տասներկու եղաւ:

Այս տասներկու առաքելները, իրենց հետ ունենալով Յիսուսի մայրը, ուրիշ կին աշակերտներ և հաւատացեալներ, վերնատան մէջ միաբանութեամբ աղօթքով կ'անցընէին իրենց ժամանակը:

Համբարձումէն մինչեւ Պենտեկոստէ, այս տասը օրերուն միշտ աղօթք կ'ընէին, քանզի Յիսուս իրենց այդպէս ընել պատուիրած էր:

Գ.— Ս. Հոգիին գալուստը:

Պենտեկոստէի օրը առաքելներ և հաւատացեալներ, թուով մօտ հարիւր քսան հոգի, միացեալ կ'աղօթէին վերնատունին մէջ: Երկինքէն յանկարծ սաստկաշունչ հովի նման ձայն մը լսուեցաւ: Ապա բաժնուած լեզուներ երեւցան անոնց կրակի բոցերուն նման՝ որոնք իջան ամէն մէկուն վրայ: Ահա այսպէս ամէնեալ Ս. Հոգիով լեցուած սկսան ուրիշ լեզուներ խօսիլ, ինչպէս Ս. Հոգին իրենց խօսիլ կուտար:

Երուսաղէմի մէջ խոնուած ժողովուրդներ
ասիկա տեսնելով կը սքանչանային, կը զար-
մանային և իրարու կ'ըսէին. «Ի՞նչ պիտի ըլ-
լայ այս: Ո՞րքա ալ ծաղր ընելով կ'ըսէին թէ
ասոնք նոր զինիով մը լեցուեր են»: Պետրոս
ատենախօսութիւն մը ըրաւ և հերքեց ժողո-
ւորդին այս սխալ ըմբռնումը:

Գ.— Հոգեգալուստի դեպքին հետեւանք:
Առաքեալները Յիսուսի խաչելութեան
գիշերը հալածանքէ վախճալով ասդին անդին
ցրուած ու պահուած էին: Պենտեկոստէի օրը
երբ Ս. Հոգին ստացան և վերէն զօրութիւն
հազան, արիացան, խանդավառուեցան, նոր
ողբերութիւն և բարոյական քաջութիւն ե-
կաւ իրենց վրայ:

Վախիստ Պետրոսը Աւետարանի քարոզու-
թեան համար մեռնելու պատրաստ անվեհեր
և քաջ անձնաւորութիւն մը եղաւ: Նոյնպէս
յուսալքուած ու հալածանքէ վախճալով կո-
րովի կորսնցուցած աշակերտներ Ս. Հոգիին
ազդեցութեան ներքեւ մէյմէկ հերոսներ դար-
ձան:

Ահա այսպէս հաւատացեալներու վախը
փարատեցաւ և Պենտեկոստէի օրը Քրիստոնէ-
ական եկեղեցին հիմնուեցաւ գործնականապէս
և առաքեալները անոր մէյմէկ սիւնները հան-
դիսացան:

Ե.— Եզրակացութիւն:

1. Պենտեկոստէի օրը հրեաներ իրենց
հունձքին երախայրիքը Աստուծոյ ընծայ կ'ը-
նէին, իսկ նոյն տօնին օրը, վերնատան մէջ
քրիստոնէութեան հիմնադիրները իրենց կեան-
քերը Աստուծոյ նուիրեցին իբր կենդանի զս-
հեր:

2. Առաքեալները Ս. Հոգիին օրհնու-
թիւններուն և պարգեւներուն արժանացան,
չնորհիւ իրենց աղօթքի և խոկումի պահերուն:
Աղօթքն է որ մեր հոգին կը վերացնէ առ
Աստուած և երկնային շնորհներու հաղորդա-
կից կ'ընէ մեզ:

3. Ս. Հոգիին անմիջական ազդեցութեան
ներքեւ առաքեալները հոմիովին և էապէս
փոխուեցան և նոր արարածներ դարձան: Ս.
Հոգին հիմա եւս կրնայ փոխել մարդոց կեան-
քը երբ անոնք շփման զան անոր հետ:

4. Այս ներքին փոփոխութիւնը առաք-
եալներու կեանքին վրայ ճակատագրական ազ-
դեցութիւն ունեցաւ և անոնց ապրելակերպին
նոր ուղղութիւն տուաւ: Անոնք քրիստոնէա-
կան կրօնքի մէյմէկ վկաները եղան և իրենց
կեանքին գնովը պաշտպանեցին իրենց քա-
րոզած ճշմարտութիւնները:

ԴԱՍ Ա.

ՊԵՏՐՈՍԻ ԴԵՐՐ ԲՐԻՍՏՈՆԵԱԿԱՆ

ԵԿԵՂԵՑԻՒՆ ՄԷՋ

(ԳՈՐԾԲ. Բ. 14-43)

Ա.— Բրիստոնեական եկեղեցւոյ հիմնադրութիւնը:

Բրիստոնէութեան շարժումը սկսաւ Յիսուսի աշխարհ գալովը: Աւետարանի սերմերը Յիսուս է որ ցանեց իր հետեւորդներու սրտին մէջ: Այս սերմերը կամաց կամաց ու օր ըստ օրէ աճեցան, ապա քրիստոնէական կրօնի գաղափարը սաղմնաւորուելով մտքերու մէջ՝ Պենտեկոստէի օրը մարմին ու ձեւ առաւ, և որով հիմնուեցաւ եկեղեցին, որպէս կազմակերպութիւն:

Ուրիշ խօսքով, Պենտեկոստէէն առաջ Յիսուս սերմը ցանեց, իսկ Պենտեկոստէի օրը Ս. Հոգին ցանուած այս սերմը աճեցուց և արդիւնաւորեց, յետոյ Պօղոսի միջոցաւ ճշգրտեցան անոր ճշմարտութիւններն ու ըմբռնումները: Եւ ահա այսպէս աշխարհ ունեցաւ նոր կրօնք մը որ իր պատգամները ժամանակի ընթացքին լսելի ըրաւ մինչեւ աշխարհի չորս անկիւնները:

Բ.— Պենտեկոստէի առօրէ Պետրոսի ասեմաբանութիւնը:

Պենտեկոստէի օրը առաքեալներուն վրայ տեղի ունեցած այս փոփոխութիւնը տեսնողներ կը կարծէին թէ անոնք գլնովցած են նոր տեսակ գլնիով մը: Պետրոս այս առթիւ իր ըրած ատենաբանութեամբը նախ անոնց այս սխալ գաղափարը չտկեց, ըսելով թէ այս փոփոխութիւնը Ս. Հոգիին միջոցաւ տեղի ունեցած է: Ապա Հին Ուստէն կոչումներ ընելով բացատրեց Հոգեգալուստի նշանակութիւնը և Յիսուսի յարութեան իրականութիւնը: Խրախուսեց ներկաները որ դարձի գան և իրենք ալ ընդունին Ս. Հոգիին շնորհներն ու օրհնութիւնները:

Պետրոսի այս ատենաբանութենէն ազդուելով մօտ երեք հազար հոգի նոյն օր դարձի եկան և մկրտուելով Բրիստոնեայ դարձան և աւելցան այս նորակազմ եկեղեցիին վրայ:

Պենտեկոստէէն առաջ հաւատացեալներու թիւը հազիւ հարիւր քսան էր, այս երեք հազարով անոնց թիւը երեք հազար հարիւր քսանի բարձրացաւ: Յետոյ ժամանակի հոլովումով թիւը աճելով և բարձրանալով, այսօր երկրագնդիս վրայ քրիստոնէից թիւը հասած է մօտաւորապէս 700,000,000-ի:

Գ.— Պետրոսի կատարած դերը եկեղեցիին մէջ:

Պատ. Նոր Ուրբ:

Պետրոս Յիսուսը ուրանալէ վերջը դարձի եկաւ և կրկին ստացաւ Յիսուսի ձեռքէն իբր առաքելական պաշտօնը (Յովհ. ԻԱ. 15-18):

Պօղոսի դարձի գալէն առաջ Պետրոս ունեցաւ Քրիստոսի եկեղեցիին համար աշխատող օգտակարութիւններ: Պենտեկոստէի օրը ժողովուրդին առջեւը նետուելով ջատագովեց նորակազմ եկեղեցիին իսէալը: Յովհաննէսի հետ միասին Տաճարին Գեղեցիկ կոչուած դըրան քով բժշկեց մուրացկանի մը ոտքը որ ի ծնէ կազ էր (Գործք. Գ. 1-10): Պատժեց Անանիան և Սափիրան իրենց ստախօսութեան համար (Գործք. Ե. 1-10): Անդամաւորձ մը բժշկեց Լուսատայի մէջ որ Ենիա անունը կը կրէր (Գործք. Թ. 32-35): Յարոյց Յովպէի մէջ Այծեմնիկ անուն կին մը որ ծանօթ էր իր ըրած բարեգործութիւններովը (Գործք. Թ. 36-43): Յովպէի մէջ տեսիլք մը ունեցաւ որ կը քաջալերէր զինքը Աւետարանը հիթանոսներուն եւս քարոզելու (Գործք. ԺԱ. 7-11):

Ըստ Պօղոսի վկայութեան, Յակոբոս, Յովհաննէս և Պետրոս սիւներն էին Քրիստոսի նորահաստատ եկեղեցիին (Գաղտ. Բ. 9):

Գ.— Պետրոս եկեղեցիին գլուխը չէր եւ ոչ ալ առաքելներուն վերահստւոյր:

Եկեղեցիին գլուխը Յիսուսն էր: Պետրոս յ'չ եկեղեցի'ն գլուխն էր և ո'չ ալ վերատե-

սուչ առաքեալներուն վրայ: Ինքը Յիսուսի ամենահին հետեւողներէն մին էր, և բնաւորութեամբ տաքարիւն, յանդուգն և միշտ առաջ նետուող մէկը ըլլալուն առաքեալներու ցանկին մէջ իր անունը սկիզբը կը յիշուի:

Նոյն խալ պատմութիւնը չի կրնար փաստել թէ Հռովմի եպիսկոպոս եղած ըլլայ: Պօղոս Հռովմայեցոց ուղղուած իր նամակին մէջ հաւատացեալներուն բարեւներ կը ղրկէ և Պետրոսին անունը չի յիշեր: Եթէ Պետրոս հոն ըլլար հարկաւ պիտի յիշէր անոր անունը: Պետրոսի առաքելական ինչ պաշտօն և կամ հեղինակութիւն որ տրուեցաւ նոյնը նաեւ տրուեցաւ միւս առաքեալներուն Յիսուսի կողմէ:

Յիսուս ոչ թէ Պետրոսի վրայ այլ անոր ուղիղ դաւանութեան ու հաւատքին վրայ հիմնեց իր եկեղեցին (Մատթ. ԺԶ. 16-18): Մատթի զՊետրոս եկեղեցիի հիմը և կամ գլուխը նկատել Սահտարանի սկզբունքին հետ չի հաշուիր:

Ե.— Եզրակացութիւն:

1. Յիսուսի ապրած սուրբ կեանքը և խաչի վրայ ցոյց տրուած զոհաբերութեան բարձր ոգին անջնջելի տպաւորութիւն թողուցին աշակերտներու մտքին ու սրտին վրայ: Եւ յետոյ անոնք Ս. Հոգիէն ալ ներշնչուած՝

ինքզինքնին նուիրեցին Յիսուսի սկսած գործը շարունակելու:

2. Պետրոս ուսեալ մէկը էէր, Ս. Հոգիին ներշնչումը տպաւորիչ դարձուց իր ըրած ատենաբանութիւնը որ առաքելական դարու քարոզարանութեան նմոյշ մը կը հանդիսանայ:

3. Պետրոս Յիսուսը ուրանալով մեղանշեց բայց չյուսահատեցաւ, դարձի գալով վերականգնեց ինքզինքը և կրկին իբր առաքեալ ունեցաւ իր մեծ օգտակարութիւնը Քրիստոսի եկեղեցիին համար:

4. Եկեղեցիին գլուխը Յիսուս է: Ուստի երբ եկեղեցին Յիսուսի հետ կենդանի յարաբերութեան մէջ է, կենսունակ է միշտ, իսկ երբ կտրուի այս յարաբերութիւնը՝ անարժէք հաստատութիւն մը կը դառնայ:

ՊՕՂՈՍԻ ԳՐԻՍՏՈՆԵՍԻՓԵԱՆ ԴԱՐՁՐ

(Գործք. Թ. 1-30, ԻԲ. 1-21: ԳԱՂՏ. Ա. 11-24)

Ա.— Պօլոսի մանկուքիւնն ու դաստիարակութիւնը:

Պօղոս Կիլիկիոյ Տարսոն քաղաքին մէջ ծնաւ հրեայ ծնողքէ մը: Հայրը փարիսեցի էր և ինքն ալ մեծցաւ փարիսեցի հրեայի մը մօլեռանդ զգացումներով տոգորուած:

Իր կրթութիւնը ստացաւ նախ իր ընտանիքին ու հրէական սինակոկին մէջ, ապա Տարսոնի բարձրագոյն դպրոցը: Յետոյ երուսաղէմ գալով Գամալիէլի քով սորվեցաւ Մովսիսական կրօնին մասնագիտական ուսումը: Ծանօթ էր Արամեբէնի և կը խօսէր եբրայերէն և Յունարէն լեզուները: Տեղեակ էր ժամանակի Յոյն գրականութեան և գեղարուեստին:

Հրեաներուն համար հին ատեն սովորութիւն էր իրենց զաւակներուն արհեստ սորվեցնել: Պօղոս իր մանկութեան հասակէն արդէն սորված էր վրանագործութիւնը իբր արհեստ:

Ի ծնէ քաղաքացի էր Հռովմի կայսրութեան (Գործք. ԻԲ. 25-29):

Բ.— Եկեղեցիի հանդեպ բճամական դիրքը:

Պօղոս, որ դարձի գալէն առաջ Սօղոս կը կոչուէր, իբր մօլեռանդ հրեայ, թշնամի էր քրիստոնէական նորածին կրօնին: Որովհետեւ հրեաները քրիստոնէայ դառնալով կը պաղէին հրէական գաւառանքէ. հետեւաբար ազգայնամուլ և թուեղ որ և է հրեայ էէր թոյլատրեր որ իր ազգը պառակտուէր նոր կրօնքէ մը հետեւելով:

Ուստի Պօղոս կը հակառակէր եկեղեցիին և ամէն ջանք ի գործ դրած՝ կ'աշխատէր խեղդել քրիստոնէական նորածին այս շարժումը:

Ստեփանոսի քարկոծման առթիւ ինքն ալ մեղսակից էր անոր սպանութեան, և Վկայութիւն ընողներուն հանդերձները ինքը կը պահէր (Գործք. Ի. 57, ԻԲ. 20):

Գ. — Դարձը:

Պօղոս Երուսաղէմի քահանայապետէն յանձնարարականներ առած Դամասկոս կու գար քրիստոնէաները կապելով Երուսաղէմ բերելու և պատժելու գիտումով: Բայց տակաւին Դամասկոս չհասած ճամբուն վրայ տեսիլք մը ունեցաւ, երկինքէն լոյս մը փայլատակեց և ինքը գետինը փռուեցաւ, և ձայն մը կ'ըսէր իրեն. «Սաւո՛ւղ, Սաւո՛ւղ, զիտ ինչո՞ւ կը հալածես»: Եւ ինքը ըսաւ. «Դու ո՞վ ես, Տէ՛ր»: Անս Յիսուս եմ՝ զոր դուն կը հալածես. զժուար բան է քեզի խթանի գէմ

ձից զարնել» : Եւ Պօղոս ըսաւ . «Ի՞նչ կ'ուզես որ ընեմ» : Եւ Տէրը ըսաւ իրեն . «Ելիր և քաղաք մտիր և հոն քեզի պիտի ըսուի ինչ որ պարտիս ընել» :

Ապա Պօղոս Դամասկոս եկաւ և հոն Անանիա աշակերտին միջոցաւ մկրտուելով քրիստոնեայ դարձաւ : Յետոյ ոչ միայն չէր հալածեր քրիստոնեաները այլ ինքը նաեւ եղաւ քրիստոնէութիւնը քարոզող մեծ առաքեալ մը :

Դ. — Նոր ապրելակերպը :

Քրիստոնէութիւնը հիմնովին փոխեց Պօղոսի կեանքը և ան սկսաւ հետեւիլ նոր ապրելակերպի մը : Երբ դարձի եկաւ , Արաբիոյ անապատը քաշուեցաւ և հոն երեք տարի աղօթքով ու խսկումով պատրաստուելէ վերջը՝ երուսաղէմ դարձաւ ու տեսնուեցաւ առաքեալներու հետ (Գաղատ . Ա. 17-20) և յայտնեց անոնց իր կեանքին այս փոփոխութիւնը :

Ապա սկսաւ ինքն ալ իբր առաքեալ և աւետարանիչ քարոզել կենաց բանը :

Ե. — Եզրակացութիւն :

1. Պօղոս բարձր կրթութիւն ունէր , Բեւրիամինի ցեղէն փարիսեցի ընտանիքի զաւակ՝ և Հռովմէական կայսրութեան քաղաքացի էր : Այսպէս պարծենալիք չատ բաներ ունէր ,

բայց ամէն բան ոչինչ համարեց Քրիստոսի սիրոյն համար (Փիլիպ. Գ. 7):

2. Պօղոս ազգասէր էր, և, իբր թունդ ազգասէր, դարձի գալէն առաջ կը հալածէր Քրիստոսի եկեղեցին: Ազգասիրութիւնը լաւ բան է բայց եթէ չարաչար գործածուի օգուտէն աւելի միասնէր կը հասցնէ:

3. Հոգեւոր թմրութենէ արթննալ և կամ դարձի գալ կը նշանակէ մէկու մը համար ներհայեցողութիւն ունենալ, և կեանքի սխալ ընթացքը տեսնելով իսկոյն փոխել զայն: Պօղոս Դամասկոսի ճամբուն վրայ տեսաւ իր սըլիսը և անմիջապէս զայն շտկեց:

4. Մարդիկ աւելի զիւրաւ կը դռնեն իրենց կեանքի կոչումը երբ դարձի գան: Ս. Պօղոսի համար իրականութիւն եղաւ ասիկա:

ԴԱՍ ԼԲ.

ՊՕԼՈՍԻ ՄԱՏՈՒՅԱԾ ԾԱՌԱՅՈՒԹԻՒՆԸ ԵԿԵՂԵՑԻՒՆ ՀԱՄԱՐ

(ԳՈՐԾԲ. ԺԳ.—ԻԸ.: ԸՆՏՐԱՆՕԲ ԿԱՐԴԱԼ)

Ա.— Պօղոս իբրեւ frigusնայ:

Պօղոս ունէր անձնական շատ մը արժանիքներ որոնք քրիստոնէութեան համար օգտագործելի ոյժեր եղան երբ անիկա դարձի գալով քրիստոնէութեան պաշտպան հանդիսացաւ: Ծատ մը հրեաներ և հեթանոսներ քրիստոնէայ եղան և անոնց դարձի գալը քրիստոնէից թիւը շատցուց, բայց Պօղոսի քրիստոնէայ ըլլալը եկեղեցիին վրայ կարեւոր ոյժ մը աւելցուց, որ նախասնամական մեծ գործ մը տեսաւ Աստուծոյ ձեռքին մէջ իբրեւ «անօթ ընտրութեան»:

Պօղոս իբրեւ քրիստոնէայ այնքան թանկարժէք ոյժ մը եղաւ եկեղեցիին համար որ պատմութիւնը գովեստով յիշած է անոր անունը քսան դարերէ ի վեր:

Բ.— Իբրեւ Աւետարանիչ:

Երբ Պօղոս քրիստոնէայ դարձաւ իր ամբողջ կեանքը աւետարանչութեամբ անցուց: Իր ամենամեծ հաճոյքը Քրիստոսի Աւետարանը

լսելի ընել էր թէ հրեային և թէ հեթանոսին հաւասարապէս:

Հետեւաբար քրիստոնէութեան շարժումը Պաղեստինէն դուրս հանելով իբր աւետարանիչ տարածեց զայն Սիւրիոյ, Կիլիկիոյ, Փոքր Ասիոյ և մինչեւ իսկ եւրոպայի հողամասին վրայ: Յունարէն լեզուն գլտնալը, Հռովմի քաղաքացի ըլլալը, և ստացած բարձր ուսումը օգնեցին իրեն մեծապէս այս առաքելութեան դործին մէջ:

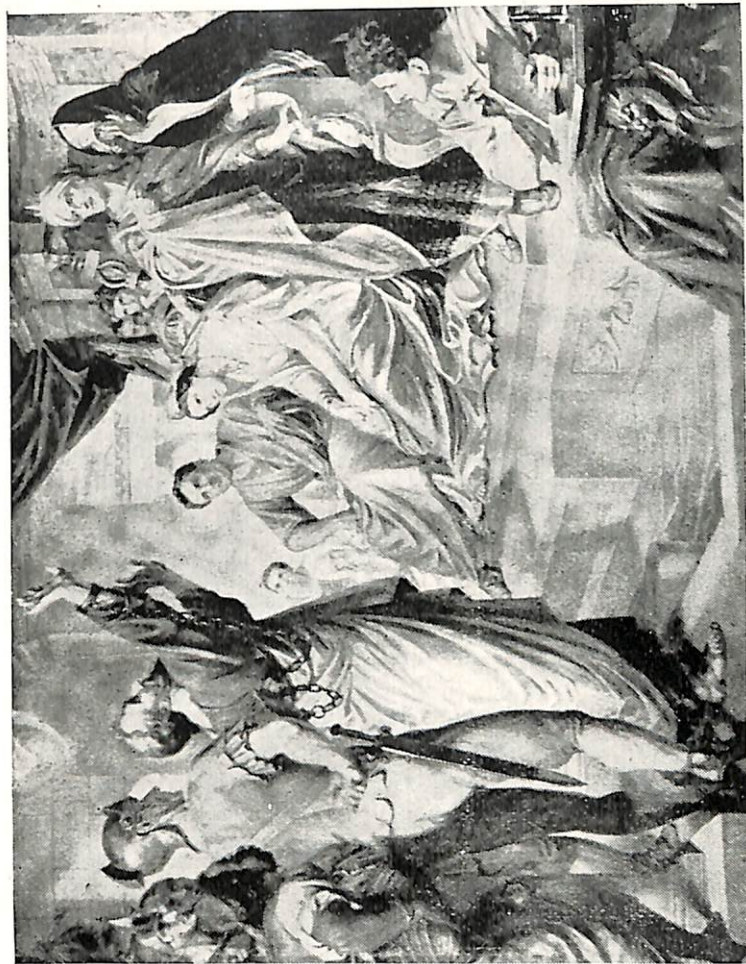
Գ.— Իբրեւ կազմակերպիչ:

Ս. Պօղոս վարչական և կազմակերպական քաջաունիկ կարողութիւններով օժտուած մէկն էր: Իր այս կարողութիւնները օգտագործեց Քրիստոսի եկեղեցիին յառաջգլմութեան ի նպաստ:

Իր առաքելական երեք մեծ ճամբորդութեանց առթիւ ոչ միայն քրիստոնէութիւնը քարոզեց, այլ և ամէն տեղ քրիստոնեայ համայնքները կազմակերպեց, և եկեղեցիներ հիմնելով անոնց պաշտօնեաներ կարգեց: Եւ իր հիմնած եկեղեցիները մէկէ աւելի անգամներ այցելելով քաջալերեց և զօրացուց:

Գ.— Իբրեւ Աստուածաբան:

Իր հիմնած եկեղեցիները Պօղոս ոչ միայն հլենդանի խօսքով, հապա նաեւ իր նամակնե-

քով կը քաջալերէր: Եկեղեցիներու ուղղած իր նամակներով քրիստոնէութեան վարդապետութիւնը սահմանեց և անոր աստուածաբանական տեսութիւնները ճշդեց միանգամ ընդ միշտ: Պօղոսի կարծիքով քրիստոնէութիւնը հրէութենէ անջատ տիեզերական նոր կրօնք մըն էր, և ըստ իր համոզման՝ կազմակերպեց անոր աստուածաբանութիւնը, և իր թուղթերով ալ ծանօթացուց զայն բովանդակ մարդկութեան:

Ուստի Պօղոս կրնայ իրաւամբ կոչուիլ քրիստոնէական կրօնի աստուածաբանութեան հիմնադիրն ու կազմակերպիչը: Եկեղեցին առաջին դարու մէջ ունեցած յաջողութիւնը մեծ մասամբ իրեն կը պարտի:

Ե.— Եզրանկացութիւն:

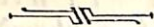
1. Կաւ է իրապէս քրիստոնեայ կոչուիլ, բայց լաւագոյն է Ս. Պօղոսի նման օգտակար և զործօն անդամը ըլլալ եկեղեցիին:

2. Ամէն քրիստոնեայ իր շրջանակին մէջ աւետարանիչ մըն է, և պէտք է այդպէս ըլլայ: Պօղոս ըսաւ. «Վայ է ինձ եթէ Աւետարանը չքարոզեմ» (Ա. Կորնթ. Թ. 16):

3. Քրիստոնէութիւնը մեզի հասաւ մեծամեծ զոհողութիւններով: Պօղոս քրիստոնէութիւնը տիեզերական կրօնք մը դարձնելու համար երեք երկար ու մեծ առաքելական

ճամբորդութիւններ ըրաւ: Մեզի կը մնայ ճանչնալ յարգը քրիստոնէութեան:

4. Եթէ մեր նախահայրերը զօհողութիւններ ըրին և քրիստոնէութիւնը մեզի հասցուցին, մեր ալ պարտականութիւնն է ի գին ամէն զօհողութեան յանձնել զայն յաջորդ սերունդին:

ԳԱՍ ԼԳ.

Վ Ե Ր Ա Ք Ա Ղ

(ՀԱՐՅՈՒՄՆԵՐ)

ԳԱՍ ԻԹ.

1. Բացատրէ՛ Պենտեկոստէի տօնին հրէական նշանակութիւնը:

2. Առաքեալները ի՞նչ պատրաստութիւն տեսան ընդունելու համար Ս. Հոգին:

3. Յուդայի տեղ ո՞վ կանչուեցաւ պաշտօնի:

4. Նկարագրէ՛ Ս. Հոգիին գալուստը:

5. Ի՞նչ եղաւ: Հոգեգալուստին հետեւանալը:

ԳԱՍ Լ.

6. Ո՞վ հիմնեց քրիստոնէական եկեղեցին: Յիսուսի դերը ի՞նչ է հիմնարկութեան զօրծին մէջ: Առաքեալներ ի՞նչ ըրին. Պօղոս ի՞նչ դեր խաղցաւ:

7. Բացատրէ՛ Պետրոսի ատենաբանութեան կարեւոր կէտերը:

8. Ի՞նչ անդիմադրելի տուաւ այս ատենաբանութիւնը:

9. Պետրոս ի՞նչ դեր կատարեց եկեղեցիին մէջ:

10. Շիտա՞կ է Պետրոսը եկեղեցիի գլուխ նկատել: Ինչո՞ւ:

Դ Ա Ս Լ Ա.

11. Պօղոս ո՞ր քաղաքի մէջ ծնաւ և ո՛ւր առաւ իր կրթութիւնը:

12. Ի՞նչ ո՞ւր կը հալածէր Քրիստոսի եկեղեցին:

13. Նկարագրէ՛ իր դարձի գալը Դամասկոսի ճամբուն վրայ:

14. Ո՞վ մկրտեց զինքը:

15. Ի՞նչ եղաւ իր դարձի գալուն հետեւանքը:

Դ Ա Ս Լ Բ.

16. Պօղոս իբրեւ անհատ ի՞նչ արժանիքներ ունէր:

17. Ի՞նչ տարբերութիւն կար հասարակ քրիստոնէի և Պօղոսի միջեւ:

18. Իբրեւ աւետարանիչ ի՞նչ ըրաւ Պօղոս:

19. Ի՞նչ կրնաք ըսել Պօղոսի վարչական ու կազմակերպական կարողութիւններուն մասին: Եկեղեցին ի՞նչպէս օգտուեցաւ այս կարողութիւններէն:

20. Իբրեւ աստուածաբան Պօղոս ի՞նչ արժէք կը ներկայացնէ քրիստոնէական եկեղեցւոյ պատմութեան մէջ:

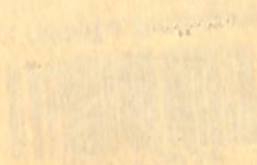
THE HISTORY OF THE

1. The first part of the history of the
country is the history of the
people. The people of the country
are the people of the country.
The people of the country are the
people of the country.

THE HISTORY OF THE

2. The second part of the history of the
country is the history of the
people. The people of the country
are the people of the country.
The people of the country are the
people of the country.

THE HISTORY OF THE
COUNTRY

0

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0160579

5

Գ. ԽՆ

ՍԻՒՐԻԱ ԵՒ ԼԻԲԱՆԱՆ
ԱՐՏԱՍՈՒՀԻՄԱՆ

Զ. ՅՐԱՆԻ
Ի ՏՈՒՆԻՍ